

Podkomisja ds. Służby Liturgicznej

SŁUŻYĆ TYM DAREM, JAKI KAŻDY OTRZYMAŁ

Program formacyjny służby liturgicznej

2013

WSTĘP

Dnia 27 listopada 2008 roku, podczas 346. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski, biskupi przyjęli *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej*. Nowy dokument, obowiązujący od tego czasu w polskich diecezjach i parafiach, „ma stanowić pomoc dla duszpasterzy i wiernych świeckich w lepszym rozumieniu funkcji liturgicznych oraz prowadzeniu formacji osób, które je spełniają” (*Dyrektorium*, nr 4).

Formacja służby liturgicznej czerpie swoją inspirację z samej liturgii. Wprowadza w misterium zbawienia, dokonujące się pod osłoną znaków, a także uczy przeżywać liturgię jako źródło i szczyt całego życia chrześcijańskiego. Osoby posługujące w liturgii powinny być wzorem dla wszystkich, którzy służą Bogu i ludziom. To prawdziwi „słudzy Boga”. Pełnią Jego wolę przy ołtarzu i w całym swoim życiu.

Dyrektorium DSL, mówiąc o formacji służby liturgicznej, najczęściej odwołuje się do słów z listu św. Piotra Apostoła: „Służcie sobie nawzajem tym darem, jaki każdy z was otrzymał” (1 P 4,10). Słowa te określają istotne elementy formacji posługujących w liturgii. Zmierza ona do okrywania powołania, osobistych talentów i służenia nimi braciom w codzienności życia, a także w liturgii, która jest szczytem i źródłem życia chrześcijańskiego.

Fundamentem wieloletniego procesu wychowawczego jest słowo „służyć”. Wprowadza ono w całą głębię ewangelicznego rozumienia służby Bogu i ludziom. Jej najdoskonalszy wzór dał nam Chrystus, który nie przyszedł, aby Mu służyli, lecz aby służyć (por. Mt 20,28). Wpatrujemy się również w Maryję, Służebnicę Pańską, która zawsze wiernie wypełniała wolę Boga. Jej „fiat” jest inspiracją i przykładem dla wszystkich członków Kościoła, a szczególnie dla tych, którzy siebie samych nazywają „sługami” („służba liturgiczna”). Kształtowanie postawy służby jest procesem trwającym przez całe życie. Ideał, dany nam przez Chrystusa, jest zaproszeniem do nieustannego przekraczania siebie. Dlatego każdy etap formacji zawiera w sobie wysiłek pogłębienia postawy służby, która w szczególny sposób wyraża się w pełnieniu woli Ojca. Spełniamy ją podejmując służbę w liturgii i czynimy to w każdej chwili naszego życia.

Kolejny aspekt formacji służby liturgicznej zawarty jest w wezwaniu, aby służyć Bogu i ludziom tym darem, jaki każdy otrzymał. Wysiłek wychowawczy prowadzi do uznania, że posiadane talenty otrzymaliśmy od Boga, aby służyć nimi braciom. Szczytem tej służby jest spełnianie funkcji liturgicznych, a jej zwyczajną formą jest spełnianie na co dzień woli Ojca.

Te ogólne założenia formacji służby liturgicznej, opisane w *Dyrektorium DSL*, zostają rozwinięte w niniejszym opracowaniu. Jest to *Program formacyjny* przedstawiający bardziej szczegółowo tematy, które należy podjąć w poszczególnych etapach formacji oraz wymagania, jakie należy postawić członkom służby liturgicznej. Ta poprzeczka w miarę upływu lat rośnie. Im więcej człowiek umie i im bardziej dojrzałe przeżywa swoją służbę, tym bardziej angażuje się w to, co robi dla Boga i ludzi.

Zgodnie z programem przedstawionym w niniejszym opracowaniu zostaną przygotowane pomoce dla wszystkich grup formacyjnych. Będą to podręczniki dla prowadzących formację, a także zeszyty ćwiczeń dla uczestników spotkań.

METODA FORMACJI - MISTAGOGIA

Zanim zostaną omówione kolejne etapy formacji służby liturgicznej, wydaje się konieczne zwrócenie uwagi na bardzo istotne elementy metody, którą w tej pracy wychowawczej należy stosować. Powinna to być w każdym przypadku mistagogia, a więc coś więcej niż nauczanie czy szkolenie. Mistagogia odsłania przed człowiekiem świat współpracy z Bogiem. Jest to metoda, której istotną cechą jest wprowadzenie w misterium. Chodzi przede wszystkim o misterium obecności i działania Chrystusa. Służba w liturgii jest udziałem w tym misterium, więc formacja służby liturgicznej musi mieć charakter odsłaniania przed kandydatami rzeczywistości, która kryje się poza zasłoną słów i znaków.

Zaproszenie – Wezwanie – Powołanie

Pierwszą prawdą, na którą należy zwrócić uwagę na każdym etapie formacji jest inicjatywa Boga, która poprzedza działanie człowieka. Słowa Chrystusa: „Nie wyście Mnie wybrali, ale Ja was wybrałem” (J 15,16), na swój sposób odnoszą się do wszystkich posługujących w Kościele. To jest Kościół Chrystusa, przez Niego utworzony, zrodzony z Jego męki i zmartwychwstania, napełniony przez Niego Duchem Świętym.

„Wymiar powołaniowy jest istotną cechą duszpasterstwa Kościoła i należy do jego natury” – pisze bł. Jan Paweł II. „Wynika to z faktu, że powołanie w pewnym sensie określa nie tylko działanie Kościoła, ale przede wszystkim jego najgłębszą istotę. Sama nazwa Kościoła, Ecclesia, wskazuje na jego wewnętrzny charakter powołaniowy; Kościół jest bowiem naprawdę „zwołaniem”, społecznością ludzi wezwanych” (Adh. *Pastores dabo vobis* 34).

Prawda ta określa pierwszy aspekt metody działania Kościoła, zwanej mistagogią. Jest to uwrażliwianie na głos Chrystusa, który zaprasza, wzywa, powołuje. Trzeba o tej prawdzie mówić od samego początku, a potem, w miarę dojrzewania, coraz uważniej wsłuchiwać się w ten głos i coraz bardziej radykalnie iść za nim. W odniesieniu do dzieci mówimy bardziej o zaproszeniu niż powołaniu, choć w tych pierwszych doświadczeniach człowieka jest już ukryty załazek powołania. Potem to doświadczenie się wzmacnia staje się wyraźniejszym wezwaniem do pójścia za Panem. Wtedy świadomość powołania rośnie. Jednak zazwyczaj dopiero w wieku doro-

słym człowiek ma głębszą świadomość, czym jest powołanie i jak to powołanie odnosi się również do posługiwania w liturgii.

Od strony praktycznej uwzględniamy tę prawdę w programie formacyjnym w taki sposób, że na początku poszczególnych etapów wzrostu i dojrzwania duchowego, przypominamy prawdę o zaproszeniu, jakie Jezus do nas kieruje, o wezwaniu do pójścia za Nim, a także o powołaniu, które nam daje. Wprowadzanie w misterium osobistej relacji z Chrystusem zawiera w sobie również rodzaj weryfikacji. Osoby pragnące służyć Bogu i ludziom muszą przyglądać się intencjom, jakie nimi kierują, gotowości spełniania wymagań, które stawia Chrystus i gorliwości w modlitwie. Proces wzrostu jest równocześnie procesem wewnętrznego oczyszczenia, które otwiera człowieka na głębsze zjednoczenie człowieka z Chrystusem i jego Kościołem.

W świetle prawdy o pierwszeństwie działania Chrystusa w stosunku do naszej aktywności rozumiałe jest również jednoznaczne wymaganie, aby każde spotkanie i każdy etap formacji rozpoczynać od modlitwy. Gdy grupa rozpoczyna nowy etap formacyjny i uczy się spełniania nowych zadań, modlitwa powinna być dłuższa i zawierać prośbę zarówno o rozeznanie Chrystusowego wezwania wobec poszczególnych osób, jak też o łaskę dobrego przygotowania się do jej spełniania.

Ten pierwszy etap wprowadzenia człowieka w misterium obecności i działania Chrystusa można nazwać ewangelizacyjnym. Chodzi w nim bowiem o pierwotny akt wiary, o osobisty zwrot do Chrystusa, o usłyszenie Jego głosu, o pogłębienie motywacji, która skłania kogoś do włączenia się w grono służby liturgicznej.

Trwanie – Wzrastanie - Dojrzwowanie

Im głębiej ktoś przeżywa prawdę, że został zaproszony przez Chrystusa do czynnego zaangażowania w Jego Kościele, a więc zarówno w liturgii jak i w całości swego życia, tym bardziej rozumiała staje się dla niego konieczność bycia w „szkole Chrystusa”.

Być w „szkole Chrystusa”

Apostołowie przebywali w niej trzy lata. W programie formacyjnym służby liturgicznej powracamy do tej „szkoły Chrystusa” w kolejnych etapach dojrzwania człowieka. Tak więc po okresie kandydatury jest to najpierw trzyletnia formacji dziecięca, potem trzyletnia formacja gimnazjalistów, następnie trzyletnia formacji młodzieżowa (także trzyletnia formacja

dorosłych, jeśli nie przeżywali jej w wieku młodzieżowym), a w końcu trzyletnia formacja do najważniejszych posług dostępnych dla wiernych świeckich, a więc posługi lektora i akolity.

W ramach każdego z tych kilkuletnich cykli formacyjnych członkowie służby liturgicznej są wprowadzani w kolejne funkcje. Każda z nich jest im ukazana w jej wielkości i pięknie, w jej znaczeniu dla całości celebracji liturgicznej i całości życia Kościoła, a także w konsekwencjach, jakie z tej funkcji wynikają dla poszczególnych osób.

Chrystus, który człowieka zaprasza do podjęcia określonych zadań, otwiera przed nim zawsze perspektywę doskonalenia siebie i pełnego zjednoczenia z Nim, jako prawdziwym Bogiem i prawdziwym Człowiekiem. Dlatego z przygotowaniem do pełnienia funkcji łączy się zawsze troska o całościowy rozwój człowieka. Jest to mobilizacja i pomoc w rozwoju takich postaw jak pracowitość, punktualność, ofiarność, koleżeńskość, umiejętność przebaczenia, aktywność, rozmodlenie i inne.

Trzy aspekty formacji

W tej całościowej formacji wyróżniamy trzy elementy. Pierwszy jest kształtowaniem świadomości i zdobywaniem wiedzy. Członek służby liturgicznej musi być świadomym sługą. Zdobywa więc potrzebą wiedzę z tej dziedziny, w której pragnie służyć.

Drugi element formacji ma charakter doskonalenia praktycznych umiejętności. One są najbardziej widoczne w spełnianym posługiwaniu. Łatwo zauważyć, czy ktoś zdobył odpowiednią sprawność w wypełnianiu zadań, które zostały mu powierzone czy to w niesieniu znaków, czy w wykonywaniu czytań czy w śpiewie. Dlatego ćwiczenia praktyczne są ważną częścią formacji członków służby liturgicznej.

Trzeci aspekt prowadzonej pracy formacyjnej dotyczy kształtowania całościowej postawy człowieka. W tym wymiarze proces wychowawczy wykracza poza sferę liturgii i wchodzi w codzienne życie ministrantów i członków scholi, a potem dorosłych członków służby liturgicznej. Należy temu tematowi poświęcić odpowiednio wiele uwagi i troski wychowawczej.

W każdym etapie formacji te trzy aspekty są obecne i wzajemnie się przenikają. Brak któregoś z nich – w wymiarze odpowiednim dla wieku i możliwości danego kandydata – oznacza, że nie można mu powierzać określonych funkcji, a w niektórych przypadkach nie można go przyjmować do grona członków służby liturgicznej.

Wymagania te są najpierw przedmiotem autoweryfikacji, którą podejmuje każdy uczestnik formacji. On sam przed sobą musi odpowiedzieć na trzy pytania: Czy „zna”, czy „potrafi” oraz czy „troszczy się o odpowiednią po-

stawę”? Pytanie te są zamieszczone w pomocach formacyjnych przeznaczonych dla członków służby liturgicznej. Tam też każdy, kto pozytywnie odpowie na postawione pytania, składa swój podpis, który jest dla niego dodatkową mobilizacją, aby pełniej zaangażować się zarówno w formację jak też w posługiwanie.

1. Zna...
2. Potrafi...
3. Troszczy się o postawę...

Weryfikacja, jaką przeprowadzają sami członkowie służby liturgicznej, musi zostać uzupełniona przez osoby odpowiedzialne za formację. One sprawdzają wiedzę, sprawności i postawę powierzonych im osób. Jeśli weryfikacja przebiega pomyślnie, wręczają swoim podopiecznym znaczki, które można wkleić do zeszytów formacyjnych. Po trzech latach formacji każdy, kto ją pozytywnie ukończy, otrzymuje również znaczek służby liturgicznej, który może nosić na piersi.

Zasady życia służby liturgicznej

Pomocą w realizacji tych wymagań są również „Zasady życia członków służby liturgicznej”. Zapoznają się z nimi już kandydaci i na koniec swojej formacji przyjmują je jako swoistą regułę życia, którą będą się starać realizować. W następnych etapach formacji Zasady te będą przypomniane i wyjaśniane odpowiednio do wieku uczestników. Zawierają one następujące wymagania:

ZASADY ŻYCIA CZŁONKÓW SŁUŻBY LITURGICZNEJ

Członkowie służby liturgicznej:

1. Kochają Chrystusa i Jego Kościół.
2. Regularnie się spowiadają i często przystępują do Komunii św.
3. Gorliwie się modlą i czytają Pismo Święte.
4. Chętnie wypełniają swoje zadania w liturgii i nabożeństwach.
5. Zwalczają swoje wady i kształtują chrześcijańską postawę.
6. Rozwijają swoje talenty i służą nimi ludziom.
7. Umieją pracować w zespole i słuchać opiekunów.
8. Potrafią przebaczać i dążyć do zgody.

9. Kochają Ojczyznę i szanują wszystkie dary Boże.
10. Odważnie dają świadectwo swojej wiary.

Różnorodność spotkań w ciągu roku formacyjnego

Spotkania formacyjne członków służby liturgicznej powinny się odbywać zasadniczo co tydzień. Mają one różny charakter.

Główną część programu stanowią spotkania tematyczne. Jest ich w każdym roku dwadzieścia. Te właśnie spotkania są opisane w niniejszym opracowaniu. Głównie one są coraz bardziej dojrzałym wprowadzeniem w misterium Chrystusa, uobecnianie w liturgii i promieniujące na całe życie chrześcijanina.

Pomocniczą, choć bardzo ważną rolę stanowią inne wspólne przeżycia, które integrują grupę, pomagają rozwijać talenty i kształtować postawy, mobilizują wszystkich do intensywniejszej pracy nad sobą. Są to przede wszystkim:

- Spotkania przygotowujące do różnych wydarzeń, takich jak: obrzędy promocji i błogosławieństw członków służby liturgicznej, uroczystości roku liturgicznego, szczególnie Narodzenie Pańskie i Pascha, odpust i inne wydarzenia parafialne.

- Spotkania modlitewne, np. Eucharystia z udziałem wszystkich członków służby liturgicznej, nabożeństwa dla służby liturgicznej lub prowadzone w parafii przez członków służby liturgicznej, spotkania modlitewne w małej grupie formacyjnej,

- Inne wydarzenia: pielgrzymki ogólnopolskie i diecezjalne, wycieczki, spotkania o charakterze kulturalnym, sportowym i zabawowym, a dla osób starszych także udział w wydarzeniach społecznych, broniących godności człowieka i jego praw.

Formacja osób, które należą do wspólnot

Osoby należące do różnych wspólnot dziecięcych, młodzieżowych czy też gromadzących osoby dorosłe często podejmują w czasie liturgii funkcje przeznaczone dla osób świeckich. Czynią to za zgodą duszpasterzy na zasadzie wyznaczania ich do tych funkcji, co jest praktyką dopuszczaną przez Kościół. Jednak sam fakt spełniania tych świętych czynności nie włącza ich do grona członków służby liturgicznej. Jeśli chcą należeć do tego grona i nosić w czasie liturgii znaczki, będące znakiem ich służby i ich zobowiązań, muszą spełniać wymagania określone w *Dyrektorium DSL*. Chodzi przede

wszystkim o to, aby znali oni dobrze swoje zadania i troszczyli się nieustannie o swoją formację.

Dyrektorium DSL określa te zasady w następujący sposób: „Osoby należące do ruchów i innych wspólnot prowadzących własną formację, mogą w nich przygotowywać się do pełnienia funkcji liturgicznych, jeśli program formacyjny danej wspólnoty uwzględnia wymagania przedstawione w niniejszym *Dyrektorium*. Spełnia je formacja ruchu Światło-Życie. Osoby, które przeżywają swoją formację duchową i apostołską we wspólnotach tego ruchu mogą przyjmować błogosławieństwa do poszczególnych stopni w spełnianiu funkcji liturgicznych w parafii” (DDSL 59).

Posłanie – Posługiwanie – Świadczenie

Trzyletnia „szkoła Chrystusa” została w życiu Apostołów uwieńczona zesłaniem na nich Ducha Świętego i posłaniem ich do świata. Przyjęcie umocnienia z wysoka było warunkiem wypełnienia misji. Chrystus zabronił im odchodzenia z Jerozolimy bez tego bezcennego daru, jakim było namaszczenie Duchem Świętym.

Wszyscy otrzymują ten dar w sakramentach chrztu i bierzmowania. W dalszej drodze życia pojawiają się w życiu różnych ludzi różne obdarowania. Każdy otrzymuje dar zgodny z jego powołaniem i zadaniami, które zostały mu powierzone.

Zasada ta dotyczy również, w właściwym sobie wymiarze, powierzania komuś odpowiedzialności za określone funkcje liturgiczne. Odnosimy ją do dzieci, młodzieży i dorosłych. Każda, nawet najdrobniejsza, według ziemskich kryteriów, funkcja, ma swoją miejsce w wielkim dziele zbawienia, podobnie jak każdy członek ciała ma swoją ważną rolę w funkcjonowaniu całego organizmu.

Dlatego powierzanie komuś funkcji liturgicznej łączy się zawsze z wyprasaniem dla niego daru Ducha Świętego. Jest to posłanie, by służyć i świadczyć. Jest to zadanie, które człowiek wypełnia najpierw na sposób dziecięcy, a kiedy w wieku młodzieńczym lepiej to zadanie zrozumie i na nowo uświadomi sobie, że jest to misja powierzona mu przez Boga, wymagająca od niego więcej, niż wcześniej był w stanie zrozumieć, prosi ponownie Boga, aby w tym kolejnym etapie służby i dojrzewania do pełnej realizacji powołania, mógł cieszyć się pełnią darów Ducha Świętego.

FORMACJA KANDYDATÓW I KANDYDATEK

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Każda osoba, pragnąca włączyć się w grono służby liturgicznej, musi przejść odpowiednie przygotowanie. Gdy jest ono przeżywane w wieku dziecięcym, powinno trwać jeden rok, zgodnie w wymogami *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej*. Gdy ktoś włącza się w to grono później, okres wstępnego wtajemniczenia trwa odpowiednio krócej.

Włączenie się w grono członków służby liturgicznej jest czymś innym niż podjęcie jednorazowo określonej funkcji w czasie Mszy Świętej czy innej celebracji. „Przez «służbę liturgiczną» należy rozumieć zespół wiernych świeckich, dzieci, młodzieży i dorosłych, którzy zostali włączeni do tego grona przez błogosławieństwo lub ustanowienie i spełniają wyznaczone im zadania zarówno w celebracji Eucharystii, jak i w innych zgromadzeniach liturgicznych” (DDSL 54).

Określając zasady formacji kandydatów i kandydatek do tego szczególnego grona członków wspólnoty parafialnej lub rektoralnej trzeba najpierw zwrócić uwagę na sposób zachęcania dzieci, młodzieży, czy dorosłych, aby się zainteresowali tym rodzajem służby.

Zaproszenie do włączenia się w grono służby liturgicznej

Zgodnie z podaną powyżej mistagogiczną zasadą formacji chrześcijańskiej, zaproszenie do włączenia się do grona służby liturgicznej jest czymś innym niż werbunek chętnych do różnych organizacji, szkół, czy studiów. Choć niektóre zewnętrzne formy będą podobne do takich werbunkowych działań, to jednak w istocie jest to działanie ewangelizacyjne, a więc ukazujące Chrystusa, który wzywa do służby i wskazuje zadania, które trzeba wykonać.

Pierwszym działaniem odpowiedzialnych za to grono osób jest modlitwa o dar powołań do grona służby liturgicznej, a w szerszym znaczeniu modlitwa o dar odkrycia przez wszystkich członków wspólnoty ofiarowanych im przez Boga talentów i służenia nimi zarówno w liturgii, jak i w codzienności życia. Bez modlitwy w tej intencji istnieje zagrożenie, że osoby zachęcające do włączenia się w to grono, będą liczyć tylko na własne zdolności werbowania i sprowadzają całą aktywność na poziom wyłącznie ludzki.

Z modlitwy wyrastają działania zewnętrzne, które mają różną formę, zależnie od grona, do którego się zwracamy.

W odniesieniu do dzieci przygotowujących się do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej, piękną i godną polecenia tradycją jest zachęcenie dzieci,

aby wśród postanowień, które podejmują przy okazji tego szczególnego dnia w ich życiu, zdecydowały się na włączenie się w to właśnie grono.

Druga ważna droga budzenia powołań do posługiwania w świętej liturgii jest zwrócenie się do grup, wspólnot, stowarzyszeń i ruchów, które działają we wspólnocie. Mogą one w swój program formacyjny włączyć również przygotowanie do pełnienia funkcji liturgicznych.

Gdy zgłaszanie się chłopców do grona kandydatów na ministrantów oraz chłopców i dziewcząt do grona kandydatów do scholi następuje zaraz po przyjęciu pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej, wypada zorganizować pierwsze spotkanie jeszcze przed wakacjami, a po wakacjach podjąć systematyczną formację.

Miłość Boga i ludzi

Wśród ważnych zasad formacji służby liturgicznej, obecnych już w pracy z kandydatami, a rozwijanych systematycznie w dalszych latach wzrostu, jest troska o jedność służenia Bogu i ludziom, co jest wyrazem realizacji przykazania miłości Boga i bliźniego. Jedno i drugie łączy się ze sobą, a jedność ta staje się widoczna w sposób szczególny w posługiwaniu służby liturgicznej. Ta święta służba jest równocześnie wyrazem miłości Boga i ludzi, jest działaniem skierowanym wprost ku Bogu, gdyż jest modlitwą, a równocześnie jest działaniem służącym człowiekowi. Modlitwa i służba stanowią tu jeden akt. Człowiek modli się służąc i służy modląc się.

Prawda ta, znajdująca szczególnie czytelny wyraz z czynnościach liturgicznych, przedłuża się w codzienne życie. Tam również miłość Boga i miłość bliźniego są czymś, co przenika wszelkie formy aktywności. Służba ludziom jest wyrazem miłości Boga, a służba Bogu objawia się w służeniu człowiekowi.

Takiej postawy uczymy od początku wszystkich, którzy włączają się w służbę liturgiczną. Już formacja kandydatów i kandydatek jest wprowadzaniem w głębszą zażyłość z Chrystusem i większą wrażliwość na bliźniego.

BŁOGOSŁAWIEŃSTWO NA ROZPOCZĘCIE FORMACJI

Na początku roku szkolnego należy udzielić kandydatom i kandydatkom błogosławieństwa, przewidzianego w *Obrzędzie błogosławieństw służby liturgicznej*. Jest to błogosławieństwo, przez które zostają oni włączeni do grona kandydatów i które wyprasza dla nich łaski potrzebne na trud formacji. W czasie błogosławieństwa każda osoba wyraża swoje pragnienie bycia ministrantem lub członkiem scholi. Wszyscy otrzymują też znaczek dla nich przeznaczony.

Udzielenie błogosławieństwa należy poprzedzić odpowiednim przygotowaniem, a więc modlitwą, omówieniem przebiegu obrzędu, rozważeniem treści modlitw, a także wyjaśnieniem symboliki znaczka, który zostanie im przekazany.

Wstępne spotkanie jest również okazją do ukazania kandydatom, jakie wymagania zostaną im postawione, jakie zadania ich czekają i jak będzie przebiegać formacja. Jeśli we wspólnocie praktykowane jest posiadanie przez kandydatów książeczki formacyjnej, można im wtedy tę książeczkę wręczyć.

SPOTKANIA FORMACYJNE

Kandydatom i kandydatkom udzielane jest błogosławieństwo na początku ich formacyjnej drogi. W ciągu roku uczestniczą oni w dwudziestu spotkaniach tematycznych oraz w innych spotkaniach przewidzianych w parafii. Uwieńczeniem ich wysiłków formacyjnych jest błogosławieństwo, które włącza ich do grona młodszych ministrantów lub młodszych członków scholi.

Być członkiem służby liturgicznej

W pierwszym cyklu spotkań tematycznych akcent pada na uświadomienie kandydatom, co to znaczy posługiwać w czasie Mszy Świętej i nabożeństw oraz dlaczego służba w liturgii wymaga również odpowiedniej postawy w całym życiu. Propozycja szczegółowych tematów spotkań jest następująca:

SPOTKANIE 1 – PRZYGOTOWANIE DO BŁOGOSŁAWIENSTWA

W czasie pierwszego spotkania prowadzący ukazuje kandydatom ogólny plan rocznych spotkań, wyjaśnia dlaczego rozpoczynają się one od udzielenia błogosławieństwa, omawia szczegółowo przebieg tego obrzędu, modlitwy, które będą odmówione i symbolikę znaczków, który wszyscy otrzymają.

SPOTKANIE 2 – SŁUGA CHRYSYTUSA – SŁUŻEBNICA CHRYSYTUSA

Po przyjęciu błogosławieństwa kandydaci i kandydatki poznają lepiej prawdę, że służą samemu Chrystusowi, który jest obecny we wspólnocie. Poznają lepiej cechy każdego sługi oraz odkrywają, dlaczego służyć Chrystusowi, to zaszczyt.

SPOTKANIE 3 – NAŚLADUJĄC ŚWIĘTYCH

Kolejne spotkanie poświęcone jest postaciom świętych, którzy uczą nas służyć Bogu. Są to przede wszystkim postacie dzieci oraz ludzi młodych. Uczymy się od nich nie tylko umiłowania modlitwy i Mszy Świętej, lecz także odpowiedniej postawy w całym życiu.

SPOTKANIE 4 – W DOMU I W SZKOLE

Jest to kontynuacja poprzedniego tematu i wyraźniejsze odniesienie go do życia rodzinnego i szkolnego. Człowiek, który służy Panu Jezusowi,

powinien być dobrym dzieckiem wobec własnych rodziców oraz solidnym uczniem w szkole.

SPOTKANIE 5 – ZASADY ŻYCIA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

Kandydaci poznają „Zasady życia członków służby liturgicznej”. Są one im przedstawione w całości, ale szczegółowe omówienie dotyczy przede wszystkim tych punktów, które były już poruszane w poprzednich spotkaniach.

W czasie piątego spotkania lub też w dodatkowym spotkaniu, mającym charakter podsumowania, następuje pierwsza „weryfikacja” kandydatów. Przedstawione są im wymagania, które powinni podjąć na miarę swoich dziecięcych możliwości. Są one następujące:

1. Zna życie Pana Jezusa. Od Niego uczy się modlitwy oraz służenia ludziom.
2. Zna życie kilku świętych. Stara się ich naśladować i prosi ich o wstawiennictwo u Boga.
3. Uczestniczy w spotkaniach formacyjnych i przychodzi na Mszę świętą także w tygodniu w wyznaczony dzień.

Dzieci, które potwierdzą także swoim podpisem w „Książeczka kandydata” lub w „Notatniku kandydata”, że przyjmują te wymagania i chcą je realizować, otrzymują znaczek „Sługa Chrystusa” lub „Służebnica Chrystusa”. Mogą je sobie wkleić w „Notatniku kandydata” lub „Karcie formacyjnej”.

Umiejętność pełnienia służby

Drugi etap formacji jest wprowadzaniem w podstawowe zadania, jakie będą spełniać w liturgii kandydaci i kandydatki. Są to w pewnym sensie najbardziej podstawowe funkcje liturgiczne, m.in. więc troska o chleb i wino, które staną się Ciałem i Krwią Chrystusa, a także śpiew, który jest integralną częścią liturgii.

SPOTKANIE 6 – ZAKRYSTIA

Drugi cykl spotkań kandydatów i kandydatem rozpoczyna się od wprowadzenia w jego ogólną problematykę, przedstawienia zarysu tematów oraz

ukazaniem znaczenia miejsca, z którego posługujący wychodzą do ołtarza. Dla ministrantów jest to zakrystia, a dla członków scholi jest to zazwyczaj inne miejsce. Jest to miejsce przygotowania do udziału w liturgii, a także miejsce, w którym znajdują się rzeczy potrzebne do celebracji.

SPOTKANIE 7 – STRÓJ LITURGICZNY

Ważną rolę dla posługujących w liturgii odgrywa strój. Kandydatom ukazana jest symbolika stroju, a także szczegółowe informacje, połączone z ćwiczeniem, dotyczące miejsca przechowywania stroju, przeznaczonego dla nich, umiejętności wkładania go i zdejmowania, szacunku dla niego, a także umiejętności pomagania kapłanom, jeśli jest taka potrzeba, w ich wkładaniu stroju liturgicznego.

SPOTKANIE 8 – MODLITWA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

Do udziału w liturgii trzeba się przygotować przez modlitwę. Kandydaci i kandydatki przypominają sobie jej znaczenie, znane z przygotowania do pierwszej Komunii Świętej. Teraz dochodzi dodatkowa modlitwa, a raczej modlitwy. Jest to wspólna dla całej służby liturgicznej modlitwa przed celebracją i po niej, a także modlitwy dla poszczególnych osób, pełniących odmienne zadania. Wszyscy analizują treść tej modlitwy i uczą się ją głębiej przeżywać.

SPOTKANIE 9 – PROCESJA WEJŚCIA

Po modlitwie wyrusza procesja wejścia. Jej znaczenie wszyscy będą poznawać w dalszych latach formacji. Jednak już teraz poznają istotne cechy procesji wejścia, uczą się w niej iść oraz zajmować właściwe miejsce. Uczą się również rozumieć znaczenie śpiewu, który jej towarzyszy.

SPOTKANIE 10 – POSTAWY I GESTY LITURGICZNE

W czasie Mszy Świętej i innych celebracji konieczne jest zachowanie właściwych postaw i spełnianie pełnych symboliki gestów. Członkowie służby liturgicznej powinni być wzorem dla innych uczestników liturgii i tym względzie. Poznają więc lepiej te postawy i gesty. Dotyczy to zarówno ministrantów jak i członków scholi.

SPOTKANIE 11 – ODPOWIEDZI W CZASIE MSZY ŚWIĘTEJ

Kolejna umiejętność, którą powinni rozwijać w sobie członkowie służby liturgicznej to udzielanie właściwych odpowiedzi na wezwanie kapłana. Zdarza się, że posługujący przy ołtarzu ministranci lub członkowie scholi zamiast wypowiadać aklamacje świadomie i z całym zaangażowaniem,

pozostają milczący. Tymczasem udzielanie tych odpowiedzi należy do ich uczestnictwa w Eucharystii, a także jest okazją do dawania świadectwa.

SPOTKANIE 12 – UMIEJĘTNOŚĆ SŁUŻBY: DARY OFIARNE

Wśród praktycznych umiejętności, które opanowuje ministrant, ważne miejsce zajmuje rozumienie darów chleba i wina oraz umiejętność przyniesienie tych darów na ołtarz. To podstawowe rozumienie, które będzie pogłębiane w dalszych latach formacji, a także umiejętność służby darów, to temat kolejnego spotkania. W służbie scholi jest to również poznawanie śpiewów, które są wykonywane w czasie składania darów.

SPOTKANIE 13 – UMIEJĘTNOŚĆ SŁUŻBY: OBMYCIA

Odmienną funkcją, w stosunku do służby darów, jest posługa obmycia. W czasie Mszy Świętej przeżywana jest dwa razy. Podczas przygotowania darów jako polanie wodą rąk kapłana, a po Komunii świętej jako pomoc w oczyszczeniu naczyń. Znaczenie tych czynności i umiejętność ich spełniania jest tematem kolejnego spotkania.

SPOTKANIE 14 – SŁUŻBA W CZASIE NABOŻEŃSTW

Ministranci oraz członkowie scholi służą także w czasie nabożeństw. Poznają więc różne nabożeństwa jakie są w parafii przeżywane oraz zadania, jakie spełnia wtedy służba liturgiczna. Jest to również okazja do poznania dzwonek i posługiwania się nimi.

SPOTKANIE 15 – SŁUŻBA PRZEZ ŚPIEW

Służba przez śpiew dotyczy głównie scholi, ale modlitwa śpiewem jest zadaniem dla każdego. Temu tematowi poświęcone jest kolejne spotkanie.

Ten etap formacji kończy się sprawdzeniem umiejętności kandydatów i kandydatek, modlitwą nad nimi oraz wręczeniem im znaczka „Sługa ołtarza” lub „Służebnica ołtarza”, który mogą wkleić na swoją kartę formacyjną.

Podsumowanie tego etapu formacji następuje w czasie ostatniego lub też podczas dodatkowego spotkania. Jest to także czas sprawdzenie wiedzy i praktycznych umiejętności oraz okazja do rozmowy na temat postawy kandydatów i kandydatek w całym ich życiu. Omawia się wymagania, których podjęcie jest warunkiem ukończenia tego etapu drogi formacyjnej. Są one następujące:

1. Rozumienie znaczenie czynności, które spełnia przed Mszą, w czasie Mszy i po niej młodszymi ministrant (młodszy członek scholi).
2. Umie spełniać te czynności w czasie Mszy Świętej oraz w czasie nabożeństw.
3. Stara się zachowywać w życiu postawę, o którą modli się w modlitwach służby liturgicznej.

Dzieci, które potwierdzą także swoim podpisem w „Książeczka kandydata” lub w „Notatniku kandydata”, że przyjmują te wymagania i chcą je realizować, otrzymują znaczek „Sługa Ołtarza” lub „Służebnica Ołtarza”. Mogą je sobie wkleić w „Notatniku kandydata” lub „Karcie formacyjnej”.

Kościół jako miejsce służby

Ostatni etap formacji ma za zadanie przybliżyć dzieciom miejsce ich służby czyli kościół. Oto szczegółowe propozycje tematów:

SPOTKANIE 16 – Z HISTORII KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO

Cykl spotkań poświęconych miejscu świętemu, jakim jest kościół, rozpoczynamy od krótkiego spojrzenia na historię kościoła i parafii. Chodzi nie tylko o daty i wydarzenia, lecz jeszcze bardziej o ukazanie świadków wiary, którzy żyli w tej wspólnocie i dzięki którym wiara została umocniona.

SPOTKANIE 17 – WYSTRÓJ KOŚCIOŁA I POSTAĆ PATRONA

Kolejne spotkanie jest komentarzem na temat wystroju kościoła, a więc ołtarza i ambony, miejsca przewodniczenia, tabernakulum, chrzcielnicy i drogi krzyżowej, obrazów i rzeźb, fresków i witraży. Szczególną uwagę poświęcamy patronowi tego kościoła.

SPOTKANIE 18 – ŚWIĄTYNIA: MIESZKANIE BOGA

Kolejne spotkanie ma charakter umocnienia wiary w to, że kościół jest miejscem świętym. Wyjaśnione są teksty biblijne mówiące o świętości Boga i świętości miejsc, wybranych przez Boga. Przypomniane jest znaczenie poświęcenia kościoła i główne intencje modlitwy, które wypowiadał biskup w czasie tego obrzędu.

SPOTKANIE 19 – ZACHOWANIE SIĘ W MIEJSCU ŚWIĘTYM

Poprzedni temat jest kontynuowany w następnym spotkaniu. Jego celem jest pogłębienie i lepsze zrozumienie wszystkich aktów, które człowiek wierzący, a szczególnie Sługa świątyni, członek służby liturgicznej, powinien w niej spełniać, a także tych zachowań, których należy unikać. Jest to najpierw świadomość przekraczania progu świątyni, przywitania z Panem Jezusem, przechodzenie z jednej strony na drugą, pożegnanie z Panem Jezusem.

SPOTKANIE 20 – ZASADY ŻYCIA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

W ostatnim spotkaniu tematycznym powracamy do „Zasad życia służby liturgicznej”. Są one omawiane bardziej szczegółowo. Kandydaci i kandydatki słyszą również pytanie, czy przyjmują te „Zasady” i będą się starali je wypełniać. Zostają im one wtedy wręczone, a ich przyjęcie jest jednym z warunków dopuszczenia do błogosławieństwa.

Podsumowanie tego etapu formacji następuje w czasie ostatniego lub też podczas dodatkowego spotkania. Jest to także czas sprawdzenie wiedzy i praktycznych umiejętności oraz okazja do rozmowy na temat postawy kandydatów i kandydatek w całym ich życiu. Omawia się wymagania, których podjęcie jest warunkiem ukończenia tego etapu drogi formacyjnej. Są one następujące:

1. Zna historię i symbolikę kościoła oraz wie, kto jest jego patronem.
2. Umie się zachować przy wchodzeniu do kościoła, wychodzeniu z niego oraz podczas pobytu w świątyni.
3. Przyjmuje „Zasady życia członków służby liturgicznej” i stara się według nich żyć.

Dzieci, które potwierdzą także swoim podpisem w „Książeczka kandydata” lub w „Notatniku kandydata”, że przyjmują te wymagania i chcą je realizować, otrzymują znaczek „Sługa świątyni” lub „Służebnica świątyni”. Mogą je sobie wkleić w „Notatniku kandydata” lub „Karcie formacyjnej”.

BŁOGOSŁAWIEŃSTWO NA ZAKOŃCZENIE FORMACJI

Formacja kandydatów i kandydatek kończy się udzieleniem im błogosławieństwa, przez które zostają włączeni do grona młodszych członków służby liturgicznej. Wtedy też otrzymują strój i znaczek odpowiedni do stopnia ich zaangażowania w posługiwanie w czasie liturgii. Jest to bardzo ważne wydarzenie w życiu dzieci i ich rodzin. Należy więc przygotować je z wielką starannością.

Znaczenie błogosławieństwa

Po okresie dość długiego jak na dzieci oczekiwania na błogosławieństwo i włączenie do grona służby liturgicznej, wreszcie ten dzień nadchodzi. Należy zatroszczyć się o to, aby mu nadać właściwe znaczenie.

Przede wszystkim wskazuje ono naprawdę, że to Chrystus poprzez swój Kościół wybiera do służby i On wskazuje zadania, które człowiek powinien wykonać. Posługiwanie w liturgii nie jest sprawą prywatną jakiegoś człowieka, lecz zawsze jest czynnością świętą, w której jest obecny i działa sam Chrystus.

Najważniejsza rola błogosławieństwa to wyproszenie potrzebnych łask do spełniania prawdziwej służby. Chrystus wyjaśniał swoim uczniom: „Bez Mnie nic nie możecie uczynić” (J 15,5). Nikt nie jest w stanie spełniać prawdziwej służby Bogu inaczej jak przez zjednoczenie z Chrystusem. Nikt nie może sobie sam wziąć łaski bycia prawdziwym sługą Chrystusa. Taki dar przychodzi z góry, od Pana i jest napełnieniem człowieka Duchem Świętym. Otrzymaliśmy go już na chrzcie świętym, ale rozwój łaski chrzcielnej związany jest z otrzymywaniem kolejnych darów. Do takich darów należy również błogosławieństwo do służby, do której człowiek się przygotował, a odpowiedzialni we wspólnocie potwierdzili, że postawa danego człowieka jest właściwa.

Błogosławieństwo jest równie umocnieniem człowieka na drodze formacji. Stawianie sobie wymagań i pokonywanie własnych słabości jest zawsze trudne i każdy potrzebuje pomocy. Przychodzi ona od Tego, który człowieka zaprosił do udziału w Jego zbawczym działaniu.

Dodatkową pomocą z podjęcia tego nowego etapu formacji i służby jest również nowy strój. Ministranci otrzymują strój im właściwy, a członkowie scholi inny, dla nich przeznaczony. Oprócz stroju otrzymują oni również nowy znaczek, który będą nosić w czasie posługiwania. Ma on tę samą

treść, którą miał dotychczas noszony znaczek, ale jest większy i ma oprawę w kolorze srebra.

Przygotowanie i celebracja

Przygotowanie do tego ważnego wydarzenia dokonuje się najpierw w czasie spotkań w grupach. Trzeba na nie poświęcić przynajmniej dwa spotkania. Jedno ma charakter bardziej podsumowujący i będący pewnego rodzaju weryfikacją. Drugie jest dokładnym zapoznaniem się z treścią obrzędu błogosławieństwa. Ministranci i członkowie scholi zapoznają się z modlitwami, które będą nad nimi odmawiane, z odpowiedziami, których mają udzielić, z postawami, jakie mają przyjąć, a także ze znakami, które otrzymają.

Na uroczystość należy zaprosić rodziców i rodzinę, a także wszystkich członków służby liturgicznej.

Według *Dyrektorium DSL* obrzęd błogosławieństwa udzielany jest w Wigilię Zesłania Ducha Świętego lub w jednym z nich poprzedzających tę uroczystość. Trwa wtedy wielka modlitwa Kościoła o Ducha Świętego. Wszyscy przygotowują się do przyjęcia tego daru z nieba, który jest nam nieustannie udzielany, ale który w dzień Pięćdziesiątnicy jest wylewany na Kościół szczególnie obficie. W tym klimacie łatwiej zrozumieć, że błogosławieństwo udzielane członkom służby liturgicznej oznacza również posłanie ich w mocy Ducha Świętego do służby Kościołowi. Jest to służba najpierw w liturgii, w której Kościół objawia się najpełniej, a następnie jest to służba w codzienności życia, w której realizuje się misja Kościoła w świecie.

Dyrektorium DSL wymaga, aby udzielenie błogosławieństwa było poprzedzone przeżyciem dnia skupienia (por. 64b). Taką rolę może spełnić przychodzenie każdego dnia na wspólną Wielką Modlitwę Kościoła po Wniebowstąpieniu Chrystusa.

Przebieg uroczystości jest opisany w „Obrzędach błogosławieństwa służby liturgicznej”.

Dziękczynienie i służba

Jeśli błogosławieństwo zostało udzielone w dniach poprzedzających Zesłanie Ducha Świętego, pozostaje jeszcze kilka tygodni do końca roku szkolnego. Należy przewidzieć na ten czas odpowiedni program dla nowo pobłogosławionych i posłanych do służby osób.

Pierwsze przeżycie to dziękczynienie. Im większa łaska, tym większe powinno być dziękczynienie. Ma ono formę zarówno indywidualną, jak też wspólnotową. W „Notatnikach” znajdują się odpowiednie wskazania w tym względzie. Wspólne dziękczynienie może mieć charakter pielgrzymki lub osobnego nabożeństwa dziękczynnego, przeżytego w parafii.

Modlitwa o powołania do posługiwania w liturgii

Przyjęcie błogosławieństwa, oznaczające pełniejsze zaangażowanie w posługiwanie w liturgii oraz większą świadomość, że jest wielka łaska, otrzymana od Boga, mobilizuje również o gorącą modlitwę w intencji innych osób, aby i oni usłyszeli wezwanie, jakie Bóg do nich kieruje.

Czas przed Zesłaniem Ducha Świętego, a także „Oktawa Bożego Ciała”, to dni szczególnej modlitwy o to, aby każdy chrześcijanin rozeznał swoje powołanie, gorliwie służył tym darem, jaki od Boga otrzymał i głębiej zrozumiał tajemnicę Eucharystii jako źródło i szczyt życia.

FORMACJA DZIECIĘCYCH ZESPOŁÓW LITURGICZNYCH

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Po okresie kandydatury młodszy członkowie służby liturgicznej, podejmują trzyletnią formację. W każdym roku planowane jest 20 spotkań. Przynajmniej raz w ciągu tych trzech lat ministranci i członkowie schół powinni uczestniczyć w rekolekcjach. Zaleca się jednak organizowanie co roku rekolekcji dla tego grona osób.

Świat znaków

Wspólnym tematem wszystkich trzech lat formacji są znaki. Formacja dziecięca jest pierwszym, całościowym wprowadzeniem dzieci w świat znaków liturgicznych. Jest to uczenie się ich języka, rozwój zdolności dostrzegania za ich zasłoną niewidzialnej rzeczywistości.

Znaki mają tę specyfikę, że są proste. Ich podstawowe przesłanie mogą zrozumieć już dzieci, ale ich pogłębione rozumienie rośnie wraz z rozwojem człowieka. Dlatego do tej podstawowej inicjacji w świat znaków liturgicznych, będziemy wracać na wszystkich etapach formacji. Nigdy do końca nie zgłębimy treści, którą Bóg zamknął w znakach chleba i wina, krzyża i kadzidła, światła i wody, ołtarza i ambony oraz innych znakach, szczególnie znaku zgromadzenia i znaku kapłana, który reprezentuje Chrystusa Głowę.

Specyfiką formacji służby liturgicznej jest wprowadzenie w ten świat nie tylko poprzez teoretyczną refleksję, lecz także przez podjęcie za nich odpowiedzialności. Wykonując czynności, które są znakami i niosąc znaki, wskazujące na Chrystusa, uczestniczą oni w misterium zbawienia, które sam Zbawiciel uobecnia w swoim Kościele. Poprzez ukazywanie znaków całemu zgromadzeniu pomagają oni wszystkim głębiej zrozumieć obecność i działanie Chrystusa.

Wspólne tematy dla męskiej i żeńskiej służby liturgicznej

W ten świat znaków wprowadzeni są zarówno ministranci jak i członkowie scholi. Wszyscy powinni rozumieć znaki i poprzez nie wyrażać swoją wiarę. Treść wyrażona w widzialnych znakach objawia się również w śpiewie. Zarówno przez śpiew jak i poprzez znaki docieramy do niewidzialnego, ale obecnego pośród nas Zbawiciela.

W dziecięcym okresie formacji ministranci są wprowadzani w funkcje, które należą do akolity. Są to liczne czynności związane ze znakami, jakimi Kościół posługuje się w liturgii. Oni podają chleb i wino, niosą świece i krzyż, pełnią funkcje ministrantów kadzidła i wody, posługują bi-

skupowi trzymając mitrę i kadzidło, kierują wielu postawami zgromadzonych przez dawanie im znaków dzwonkami.

Znaki te pojawiają się w konkretnych częściach celebracji. Ich ukazaniu najczęściej towarzyszy śpiew. Gdy ministranci spełniają swoje zadania, członkowie scholi śpiewają. Obydwie grupy są sługami tego samego misterium. Zadaniem pierwszej jest pomóc kapłanom w spełnianiu ich zadań oraz ukazać zgromadzonym znaki, które przypominają o Chrystusie i dokonujących się w liturgii zbawczych wydarzeniach. Zadaniem drugiej grupy jest wyrazić przeżywane misterium w śpiewie, ukazując w ten sposób jego szczególne piękno i pomagając wiernym uczestniczyć w nim w sposób bardziej świadomy, czynny i owocny.

Dlatego tematy formacyjne, podejmowane w grupach scholistik i scholistów, są w dużej części takie same. Dotyczą bowiem rozumienia tych samych obrzędów i kształtowania w sobie odpowiednich postaw. Odmienna jest tylko zewnętrzna funkcja, dlatego obydwie grupy mają inny rodzaj ćwiczeń.

Prawda ta wyrażona jest również w terminologii, która jest używana w niniejszym opracowaniu. Nazwy poszczególnych etapów formacji, a także kolejnych spotkań w grupach, nie wskazują wyraźnie ani grupy chłopców ani grupy dziewcząt. Wskazują natomiast temat i zadanie, które obydwie grupy powinny podjąć, każda zgodnie z własnym charyzmatem. Terminologia odnosząca się wyraźnie do męskiej i żeńskiej służby liturgicznej pojawi się dopiero w „Notatnikach”. Chłopcy otrzymają notatniki ministranta, a członkowie scholi otrzymają notatniki członków scholi.

Ad Patrem, per Filio, in Spiritu

Dyrektorium DSL zaleca, aby w programie formacyjnym zwrócić uwagę pogłębienie relacji dzieci z Ojcem, Synem i Duchem Świętym. Jest to teologiczny fundament formacji. Nawiązujemy do niego w poszczególnych spotkaniach, a szczególny wyraz znajduje on w przeżyciu rekolekcji pierwszego stopnia.

Odniesienie do Osób Bożych jest czymś naturalnym dla chrześcijanina od chwili, gdy zaczyna on czynić znak krzyża i wymieniać imiona tych Osób. W miarę rozwoju wiary człowiek dostrzega coraz wyraźniej, że Eucharystia i inne sakramenty są pełne modlitw do Ojca, przez Chrystusa w Duchu Świętym. Formacja pomaga dzieciom coraz bardziej świadomie wymawiać te święte Imiona i modlić się do każdej z Osób Bożych.

ROK I. ZGROMADZENIE LITURGICZNE

Tematem pierwszego roku formacji jest prawda o zgromadzeniu liturgicznym, a więc wspólnocie, która celebryje święte misterium. Wszyscy poznają więc lepiej znak wody, którą zgromadzeni są pokropieni, znak kadzidła, którym zostają okadzeni, a także znaczenie dzwonek, które przypominają wiernym o szczególnych chwilach celebracji. Rozważają także znaczenie dialogów prowadzonych przez kapłana ze zgromadzonymi oraz aklamacji, które wypowiadają lub śpiewają uczestnicy liturgii.

Rekolekcje: W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego

Ważnym przeżyciem na drodze formacji chrześcijańskiej są rekolekcje. Członkowie służby liturgicznej powinni przynajmniej raz w ciągu trzyletniego cyklu formacji uczestniczyć w rekolekcjach dla nich przeznaczonych (por. Dyrektorium DSL 64c). Jednak to minimum nie może stać się regułą. Należy zachęcać członków służby liturgicznej, aby każdego roku uczestniczyli w rekolekcjach. Są one ubogaceniem formacji, wprowadzają w kolejne jej etapy, pomagają w duchowym wzrastaniu, uczą współpracy z innymi, doskonałą umiejętność posługiwania, przyczyniają się do głębszego rozumienia liturgii i uobecnianych w niej tajemnic.

Wypracowaną i sprawdzoną formą rekolekcji dla dziecięcej służby liturgicznej są Oazy Dzieci Bożych kolejnych stopni. Trwają one 15 dni, a wraz z dniem rozpoczęcia i zakończenia 17 dni. Ten dłuższy czas pozwala mocniej utrwalić w sercu i w postawach dzieci umiłowanie Eucharystii i chrześcijańską postawę w codziennym życiu.

W programie DSL proponowane są siedmiodniowe rekolekcje, przeżywane po każdym roku formacji. Każdy powinien uczestniczyć przynajmniej w jednym z nich. Pierwszy z proponowanych tematów siedmiodniowych rekolekcji pomaga pogłębić teologiczne podstawy przeżywanego programu. Ta teologiczna zasada brzmi: „Ad Patrem, per Filium, in Spiritu”. Zwracamy się do Ojca, przez Syna w Duchu Świętym. Dar uczestnictwa w tej tajemnicy został nam ofiarowany na chrzcie świętym. Dzieci przeżywają ją w sobie właściwy sposób.

DZIEŃ 1 – POWRÓĆMY DO CHRZTU

W pierwszym dniu rekolekcji w różny sposób powracamy do sakramentu chrztu świętego. Podkreślamy w nim przede wszystkim prawdę, że Bóg ofiarował nam wtedy udział w swoim boskim życiu, a więc w życiu Ojca,

Syna i Ducha Świętego. Zwracamy się do Boga, ale w taki sposób, by nie zapomnieć, iż jest On jednym Bogiem w trzech Osobach. Możemy mówić o „wspólnocie Osób” do której zostaliśmy zaproszeni.

DZIEŃ 2 – TAJEMNICA IMIENIA

W czasie chrztu zostały nad nami wypowiedziane słowa: „N. Ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”. Jest w tej formule mowa o imieniu Boga. Trzeba więc przypomnieć biblijną naukę o imieniu, które kryje w sobie i równocześnie wyraża tajemnice osoby. Przy chrzcie pojawia się nie tylko imię Boga, lecz także nasze imię. Choć wybrali je dla nas rodzice, to jednak w chwili chrztu Bóg nadaje naszemu imieniu nowe znaczenie. Od tej chwili nasze imię oznacza, że jesteśmy nie tylko ludźmi, lecz także prawdziwymi dziećmi Bożymi. Nowość, jaką ofiarował nam Bóg, jest tak wielka, że św. Paweł mówi, iż staliśmy się nowymi ludźmi.

Zwracamy także uwagę na treść drugiego przykazania Bożego oraz na treść pierwszej prośby modlitwy Ojcze nasz. Uczymy się wypowiadać imiona Osób Bożych z największą czcią. Patrzymy na ludzi, którzy wypowiadają imię ukochanej osoby. To imię brzmi w ich uszach jak najpiękniejsza pieśń. W taki sposób powinniśmy wypowiadać imię Ojca, Syna i Ducha Świętego. Kiedy zwracamy się do Osób Bożych słowami: „Ojcze nasz”, „Panie Jezu” lub „Duchu Święty”, nie powinniśmy tego czynić w taki sposób, jakby nie chodziło o kogoś dla nas ważnego, świętego i ukochanego. Przeciwnie, angażujemy się w tę modlitwę całym sercem. Pamiętamy również, aby nie wymawiać imienia Pana Boga na daremno.

DZIEŃ 3 – SZTUKA CZYNIENIA ZNAKU KRZYŻA

Czynienie znaku krzyża jest z jednej strony takie proste, że nawet małe dziecko może to uczynić. Z drugiej zaś strony treść zawarta w wypowiadanych słowach i spełnianym geście jest tak głęboka, że do końca życia będziemy się uczyć coraz bardziej dojrzałe czynić znak krzyża. Kiedy wykonujemy ten znak zanurzamy się w tajemnicy krzyża, przywołujemy tę tajemnicę i znaczymy siebie tym znakiem zbawienia. To jeden aspekt wielkiej tajemnicy. Drugi aspekt to imiona osób Bożych, które wtedy wypowiadamy. Zanurzamy się w tajemnicy wewnętrznego życia Boga, przywołujemy wszystkie trzy Osoby Boże, zwracamy się do nich z wiarą, nadzieją i miłością. Nigdy nie dość zgłębiania tej tajemnicy.

DZIEŃ 4 – DO OJCA PRZEZ SYNA W DUCHU ŚWIĘTYM

Każdy dzień, każdą modlitwę, każdą celebrację rozpoczynamy od znaku krzyża. Jest on jedną z najczęściej odmawianych modlitw. W kolejnym dniu

rekolekcji staramy się lepiej zrozumieć teologiczną prawdę wyrażoną słowami: „Do Ojca przez Syna w Duchu Świętym”. Trzeba tę zasadę nie tylko rozumieć, ale także umieć odnieść po każdej ze spełnianych w liturgii funkcji. W każdej ostatecznym celem jest Ojciec, w każdej odkrywamy obecność Chrystusa i jednoczymy się z Nim, w każdej działa Duch Święty, bez którego nie bylibyśmy w stanie ani uwierzyć w Ojca i Syna ani prawdziwie Mu służyć. Powracamy więc do czynności spełnianych w liturgii przez młodszych ministrantów i młodszych członków scholi, przypominając sposób ich spełniania, a przede wszystkim pomagając odkryć ich związek z tajemnicą Trójcy.

DZIEŃ 5 – MODLITWA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

W spełnianiu świętej służby w liturgii ważną rolę odgrywa modlitwa. Ważna jest każda forma modlitwy, ale w dniu dzisiejszym analizujemy uważniej modlitwy służby liturgicznej. Wszyscy znają wspólną modlitwę, odmawianą przed Mszą i po jej zakończeniu. Oprócz niej wszyscy otrzymali (lub otrzymają) modlitwę przeznaczoną dla poszczególnych posługujących. Każda z nich ma inną treść, gdyż dotyczy innej funkcji. Ten, kto daną funkcję spełnia, powinien indywidualnie tę modlitwę odmówić, a potem wszyscy odmawiają wspólną modlitwę. Rozważając temat modlitwy uczymy się również modlitwy śpiewem. Trzeba zwracać uwagę nie tylko na melodię, lecz także na tekst pieśni.

DZIEŃ 6 – WZÓR MARYI I ŚWIĘTYCH

Wszystkie tajemnice Boga jaśniejają w Maryi i w Świętych. Staramy się najpierw odkryć tajemnicę działania Osób Bożych w życiu Maryi. Objawia się ona szczególnie w scenie Zwiastowania, ale jest obecna w całym Jej życiu. Również Święci pomagają nam wchodzić w bliższą relację z Ojcem, Synem i Duchem Świętym. Przypominamy te postaci również dlatego, aby od nich uczyć się jeszcze piękniej służyć Bogu i ludziom.

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA: DZIEŃ OJCA, SYNA I DUCHA ŚWIĘTEGO

W czasie trwania rekolekcji przypada również niedziela. Powinna być ona wyróżnionym dniem w całym programie. Nie zawsze będzie to ostatni dzień rekolekcji. Może być również pierwszym dniem lub też zostać przeżyty w środku całego turnusu. Rekolekcje powinny nam pomóc odkryć bogactwo i wielkość Dnia Pańskiego, a członkowie służby liturgicznej powinni dostrzec w niej także dzień świętej służby, którą spełniają. Wśród zadań apostołskich, które oni podejmują, jest również świadectwo chrześci-

jańskiego świętowania niedzieli. Do tego tematu wracamy w każdych rekolekcjach.

Służyć świętemu zgromadzeniu

Wraz z rozpoczęciem roku szkolnego rozpoczynamy rok formacji. Podane tematy przeżywają zarówno ministranci jak i członkowie scholi.

SPOTKANIE 1 – FUNKCJE W ZGROMADZENIU LITURGICZNYM

Członkom służby liturgicznej przybliżamy ideę gromadzenia się. Budowania wspólnoty. Omawiamy trzy rodzaje funkcji liturgicznych. Funkcje związane ze Słowem Bożym (ministri verbi divini), np. lektor, psalterzysta, asystujących celebransowi: (np. akolita, diakon, ministranci), usługujących ludowi wiernemu w odpowiednim przeżywaniu celebracji (np. komentator, kantor, organista).

SPOTKANIE 2 – CZŁONKOWIE SŁUŻBY LITURGICZNEJ W LITURGII

Uczestnictwo w powszechnym znaczeniu definiuje się jako *dobrowolne i szlachetne zaangażowanie*. Uczestnictwo służby liturgicznej w świętych obrzędach, tak jak wszystkich wiernych, należy rozpatrywać według trzech wymiarów: udziału świadomego, czynnego i owocnego, o czym mówi 14 punkt Konstytucji o Liturgii.

SPOTKANIE 3 – SPOTKANIE Z PANEM

Chłopcy będąc bliżej ołtarza jak i dziewczęta pełniące posługę podczas liturgii pragną lepiej uczestniczyć we Mszy św. Posługujący podczas liturgii, spotykający się z Chrystusem w czasie Mszy św. powinni czuć się odpowiedzialni za wiarę innych ludzi. Dlatego powinni zrobić wszystko, aby przez swój przykład, modlitwę, życzliwość dla innych, pomóc im w zbliżeniu się do Chrystusa.

SPOTKANIE 4 – NIEDZIELA DZIEŃ PAŃSKI

W czasie spotkania akcentujemy to, że niedziela jest pamiątką zmarłych; wszyscy wierni uczestniczą we Mszy św. i powstrzymują się od prac niekoniecznych oraz zwracamy uwagę, że święcenie Dnia Pańskiego odbywa się w gronie rodzinnym.

SPOTKANIE 5 – DIALOGI MSZALNE

Czynny udział w Eucharystii to także odpowiedzi mszalne. Członkowie służby liturgicznej skupieni na wykonywaniu swych funkcji często nie

zwracają uwagi na potrzebę dialogów, odpowiedzi, śpiewu. Zapoznajemy ich z dialogami mszalnymi i aklamacjami. Uczą się odpowiadać na wezwania przewodniczącego liturgii.

SPOTKANIE 6 – SŁUŻĘ PRZEZ TO, ŻE ŚPIEWAM

Zwracamy uwagę na znaczenie śpiewu w liturgii. Ukazujemy trzy podstawowe zadania śpiewu: serdeczniej wyraża modlitwę, jednoczy zgromadzonych, nadaje uroczysty charakter obrzędom. Dokonujemy klasyfikacji śpiewów na części stałe i zmienne. W sposób szczególnie podkreślamy śpiew na wejście. Nie chodzi bowiem, aby „coś zaśpiewać”, ale aby pieśń na wejście spełniała zadania wyznaczone jej w dokumentach liturgicznych. Podobnie podkreślamy ważność pieśni na przygotowanie darów, komunię świętą, uwielbienie i zakończenie Eucharystii. Członkowie scholii uczą się rozróżniać śpiewy, które można wykorzystać podczas poszczególnych części mszy św., jak i podczas innych celebracji.

Po przeżytych spotkaniach następuje podsumowanie i weryfikacja, która obejmuje trzy aspekty. Ministrant zgromadzenia:

1. Rozumie znaczenie aklamacji, które we Mszy świętej wypowiadają wierni.
2. Wypowiada głośno lub śpiewa wraz z ludźmi mszalne aklamacje.
3. Jest zycziły dla ludzi i chętnie im pomaga, jeśli są w potrzebie.

Członkowie służby liturgicznej, którzy spełniają te wymagania, otrzymują znaczek ministranta zgromadzenia, który mogą wkleić w „Notatniku” lub „Karcie formacyjnej”.

Służyć zgromadzeniu znakiem obmycia i pokropienia

Druga funkcja, którą młodszy członkowie służby liturgicznej lepiej poznają, dotyczy wody.

SPOTKANIE 7 – BIBLIJNA SYMBOLIKA WODY

Ministranci zapoznają się z biblijną typologią wody w oparciu o modlitwę pobłogosławienia wody w czasie Liturgii Wigilii Paschalnej.

SPOTKANIE 8– WODA W CZASIE MSZY ŚWIĘTEJ

Ministranci poznają bogatą symbolikę biblijną wody i jej znaczenie w poszczególnych obrzędach mszalnych. Uczą się czym jest obrzęd pokropienia wodą, co zastępuję, w tym kontekście szerzej rozumieją konieczność pokuty, sakramentu pojednania.

SPOTKANIE 9 – ZNAK WODY W SAKRAMENCIE CHRZTU

Ministranci w kontekście używania wody w liturgii zapoznają się z sakramentem Chrztu świętego. Po tym spotkaniu wiedza co to jest chrzest? Jakie są skutki chrztu św.. Dlaczego nadaje się imię dziecku. Jakie są warunki udzielania chrztu św. oraz obowiązki wypływające z przyjęcia sakramentu chrztu świętego. Umieją posługiwać do chrztu św. W czasie Mszy św. i poza nią. Znają symbolikę obrzędów dopełniających.

SPOTKANIE 10 – WODA W OBRZĘDACH BŁOGOSŁAWIEŃSTW

Ministranci uczą się, że woda służy także do poświęcenia przedmiotów i dewocjonaliów. Pośród najczęściej stosowanych błogosławieństw można omówić błogosławieństwo różańca, modlitewnika, samochodów we wspomnienie św. Krzysztofa.

W niedługim odstępie czasu ministrantom zostaje powierzona kolejna święta czynność w liturgii. Krótki czas przygotowania nie może wpłynąć na to, że zmaleje znaczenie tej funkcji, zagubi się rozumienie symboliki wody lub spłyci się przeżywanie czynienia znaku krzyża wodą święconą. Ważne znaczenie będzie więc miało podsumowanie tego etapu drogi. Może się ono dokonać w ramach ostatniego spotkania lub podczas dodatkowego spotkania połączonego z modlitwą w intencji przyjmujących nowe zadania.

Ukończenie formacji ministranta woda kadzidła łączy się z pewną weryfikacją, która obejmuje trzy aspekty. Ministrant wody:

1. Zna biblijną symbolikę wody. Wie kiedy i dlaczego stosuje się ją w liturgii.
2. Umie spełniać funkcje przeznaczone w liturgii dla ministranta wody.
3. Troszczy się o czystość swego serca i często przystępuje do Komunii świętej.

Powierzenie komuś funkcji liturgicznej łączy się zawsze z modlitwą w jego intencji. Kościół prosi Boga, aby człowiek właściwie rozumiał i przeżywał powierzone mu zadanie. Taka modlitwa może mieć miejsce w czasie spotkania podsumowującego ten etap wtajemniczenia w posługiwanie w

liturgii. Ministranci wyrażają gotowość realizacji wymagań stawianych ministrantowi kadzidla i otrzymują odpowiedni znaczek. Mogą go wkleić w „Notatniku” lub „Karcie formacyjnej”.

Służyć zgromadzeniu głosem dzwonów

SPOTKANIE 11 – WOŁANIE DZWONÓW

Ministranci poznają historię dzwonów oraz ich zadanie. Dowiadują się o obrzędzie poświęcenia dzwonów, o nadaniu im imion. Wiedzą co mówi ich głos, umieją go utożsamić z głosem Kościoła (Kościół wzywa do modlitwy, wychwala Boga, oznajmia radość, przestrzega przed złem). Poznają również historię i zadanie tzw. sygnaturki. Wiedzą, że dzwony milkną od oracji przed czytaniem w Wlk. Czw. do Chwała Wigilii Paschalnej.

SPOTKANIE 12 – DZWONKI I GONG W LITURGII

Ministranci zapoznają się z techniką dzwonienia w czasie Mszy św. i innych celebracji (procesje). Dzwon przy zakrystii, dzwonki i gong, kołatki. Ministranci umieją dzwonić w odpowiednich momentach Mszy św.

SPOTKANIE 13 - KSZTAŁTOWANIE POSTAWY PUNKTUALNOŚCI

Ministranci przestrzegają zasady punktualności. Mają wyznaczony czas, kiedy przychodzą do zakrystii (najczęściej jest to 10-15 min. przed celebacją). Uczą się też być punktualnymi w szkole i domu. Ponadto starają się być obowiązkowymi.

Po kilku spotkaniach ministranci są posłani do pełnienia jednego z zadań, które w pewnym sensie ma charakter kierujący zachowaniem się zgromadzenia. Ministranci dają znać dzwonekami wtedy, gdy wierni powinni uklęknąć lub gdy dzieje się szczególnie ważna część liturgii i zgromadzenia wierni powinni na nią zwrócić uwagę. Jest to więc bardzo odpowiedzialna funkcja.

Ukończenie formacji ministranta dzwonekami łączy się z pewną weryfikacją, która obejmuje trzy aspekty. Ministrant kadzidla:

1. Wie dlaczego i kiedy używa się dzwonów oraz dzwonek w kościele.   2. Umie dzwonić w odpowiednich momentach podczas Mszy świętej.   3. Jest punktualny. Wykonuje swoje obowiązki w wyznaczonym czasie.

Po wyrażeniu gotowości podjęcia wymagań, stawianych ministrantom dzwonnów prowadzący spotkanie odmawia nad nimi modlitwę oraz wręcza im odpowiedni znaczek. Mogą go wkleić w „Notatniku” lub „Karcie formacyjnej”.

Służyć biskupowi i innym pasterzom

SPOTKANIE 14 – BISKUP I JEGO ROLA W LITURGII

Członkowie służby liturgicznej poznają rolę biskupa w Kościele. Zapoznają się z obrzędem święceń biskupich, dowiadują się jakie są oznaki biskupstwa (pierścień, mitra i pastorał). Członkowie służby liturgicznej poznają także dodatkowe formy służby liturgicznej we Mszy św. które przewodniczy biskup. Poznają historię diecezji, imiona biskupów, metropolię imię metropolity i nazwy diecezji wchodzących w skład metropolii. Zwracamy uwagę na wymienienie imienia biskupa w Kanonie, zachęcamy do modlitwy za biskupów nie tylko w czasie Mszy św.

SPOTKANIE 15 – MITRA, PASTORAŁ I INNE INSYGNA BISKUPIE

Ministranci poznają symbolikę mitry i pastorału, uczą się poprawnego wykonywania funkcji ministranta mitry i pastorału. Dowiadują się więcej na temat pektorału, paliusza.

SPOTKANIE 16 – KOŚCIÓŁ KATEDRALNY

Członkowie służby liturgicznej poznają kościół katedralny (można urządzić pielgrzymkę, w czasie niej – w starych diecezjach – nawiedzenie grobów biskupów posługujących w diecezji – tu także zwrócenie uwagi na potrzebę modlitwy za biskupów). Uczą się jakie są szczególne celebracje z udziałem biskupa w katedrze (najczęściej są to święcenia diakonatu, prezbiteratu). Poznają imiona i życiorysy patronów diecezji (często są związani z kościołem katedralnym).

Kolejną funkcją, należącą do ministranta zgromadzenia, jest służba do mitry i pastorału. Ukończenie formacji łączy się z pewną weryfikacją, która obejmuje trzy aspekty. Ministrant mitry i pastorału:

1. Zna biskupów swojej diecezji. Rozumie symbolikę mitry i pastorału.   2. Umie posługiwać do mitry i pastorału w czasie Mszy świętej.   3. Modli się w intencji biskupów, szczególnie tych, którym służywał

Po modlitwie ministranci otrzymują znaczek, który mogą wkleić w „Notatniku” lub „Karcie formacyjnej”.

Służyć zgromadzeniu znakiem kadzidła

SPOTKANIE 17 – SYMBOLIKA KADZIDŁA

Ministranci poznają symbolikę kadzidła. Co symbolizuje kadzidło? Kadzidło w ST i NT. Kadzidło w odnowionej liturgii po SV II. Symbolika okadzania osób i rzeczy jest kolejnym zagadnieniem, który należy uwzględnić w formacji. Dlaczego kadzidło stosuje się w liturgii?

SPOTKANIE 18 – KADZIELNICA I KADZIDŁO

Zwrócenie uwagi na stronę „techniczną”. Wygląd zewnętrzny kadzidła i łądki. Umiejętność rozpalania ognia. Troska o podtrzymanie ognia w czasie liturgii. Troska o kadzielnicę po zakończeniu posługi. Zwrócenie uwagi na odpowiedni czas przygotowania kadzidła przed celebracją.

SPOTKANIE 19 – TURYSFERARIUSZ W CZASIE LITURGII

Ministranci uczą się poprawnego podawania kadzidła i łądki w czasie liturgii. Wiedzą jak używa się kadzidła od momentu jego zasypania w zakrystii, poprzez okadzenie ołtarza, krzyża, księgi Ewangelii, darów ofiarnych, kapłana, zgromadzenia wiernych, aż do podniesienia. Wiedzą jak stosuje się kadzidło w czasie nabożeństw i z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, Uroczystego sprawowania Jutrzni i Nieszporów, pogrzebu oraz innych szczególnych dni (Dzień Zaduszny, Boże Ciało, procesje błagalne itp.).

SPOTKANIE 20 – OD SYMBOLIKI KADZIDŁA DO POSTAWY OFIARY

Ministranci już wiedzą, co symbolizuje dym kadzidła. Dlatego proces formacyjny ukierunkowany powinien być na tak postrzegany wymiar ofiary i kształt modlitwy w życiu turyferariusza czy scholistki, aby objawiał zdolność do podejmowania i składania ofiar i doskonalenia życia modlitwy.

Nie wszyscy będą spełniać tę funkcję. Nie każdy ministrant musi zajmować się rozpalaniem węgielków i niesieniem kadzielnicy. Każdy natomiast powinien umieścić nieś kadzidło w małym naczyniu i podawać kapłanowi, a także doświadczyć wrzucania ziarenek kadzidła na ogień, aby lepiej zrozumieć znak spalania się, z którego powstaje dym.

Ukończenie formacji ministranta kadzidła łączy się z pewną weryfikacją, która obejmuje trzy aspekty. Ministrant kadzidła:

1. Zna biblijną symbolikę kadzidła. Wie kiedy i dlaczego stosuje się je w liturgii.
2. Umie posługiwać przy kadzielnicy i łódce w czasie Mszy świętej i w innych celebracjach.
3. Rozwija w sobie umiejętność modlitwy i ofiarną postawę.

Powierzenie komuś funkcji liturgicznej łączy się zawsze z modlitwą w jego intencji. Kościół prosi Boga, aby człowiek właściwie rozumiał i przeżywał powierzone mu zadanie. Taka modlitwa może mieć miejsce w czasie spotkania podsumowującego ten etap wtajemniczenia w posługiwanie w liturgii. Ministranci wyrażają gotowość realizacji wymagań stawianych ministrantowi kadzidła i otrzymują odpowiedni znaczek. Mogą go wkleić w „Notatniku” lub „Karcie formacyjnej”.

Ministranci kadzidła otrzymują również ich specjalną modlitwę, którą powinni odmawiać indywidualnie, gdy pełnią tę funkcję w liturgii:

Modlitwa przed Mszą Świętą: Przyjdź, Duchu Święty. Udziel mi łaski rozumienia znaku kadzidła i godnego pełnienia zadań ministranta kadzidła w świętej liturgii Kościoła. Wszystkim zgromadzonym udziel daru pięknej modlitwy wznoszącej się ku Bogu jak woń kadzidła. Spraw, abyśmy trwali w zjednoczeniu z Chrystusem, który składa na krzyżu całopalną ofiarę.

Modlitwa po Mszy Świętej: Dzięki Ci, Duchu Święty, za powołanie mnie do pełnienia zadań ministranta kadzidła w świętej liturgii Kościoła. Spraw, aby całe moje życie było wypełnione miłością, która umie spalać się w służbie braciom.

Promocja

Po ukończeniu rocznej formacji, w czasie której członkowie służby liturgicznej zostali wprowadzeni w wiele funkcji, które mają spełniać w zgromadzeniu liturgicznym, następuje promocja, która jest dopuszczeniem do dalszej formacji oraz udzieleniem błogosławieństwa umacniającego członków służby liturgicznej w dalszej drodze.

Obrzęd ten należy dobrze przygotować. Jest on jednym z obrzędów przeżywanych w kościele z udziałem innych członków służby liturgicznej, a także rodziców.

ROK II. PROCESJE LITURGICZNE

Życie człowieka jest wędrowaniem. Mijają kolejne etapy drogi, a każdy z nich zbliża nas do ostatecznego celu ziemskiej wędrówki. Dzieje zbawienia objawiają nam wieloraki wymiar pielgrzymowanie.

Słowo, które Bóg skierował do Abrahama: „Wydź z twojej ziemi i idź do kraju, który ci ukaze”, w pewien sposób odnosi się do każdego wierzącego. Również wędrówka narodu wybranego z niewoli egipskiej do ziemi obiecanej jest wielkim objawieniem prawdy o życiu człowieka i jego powołaniu. Liczne są obietnice, dane nam przez Boga, a wszystkie kierują nas ku przyszłości.

W celebracjach liturgicznych, przeżywanych w Kościele, znakiem tego pielgrzymowania są procesje. Niektóre z nich są dłuższe, inne krótsze, ale każda z nich jest przejściem. Idący w procesji opuszczają jedno miejsce, by udać się do tego, które jest celem. Tam, gdzie zmierzają, Bóg przygotował dla nich wielkie dary. Chce nimi człowieka ubogacić, umocnić, uzdrowić i poprowadzić dalej.

W procesjach liturgicznych niesie się znaki, które przypominają o Chrystusie i na Niego wskazują. Są to przede wszystkim: krzyż i świece. W procesjach eucharystycznych ta obecność Chrystusa ma charakter sakramentalny. Jezus jest obecny w Najświętszym Sakramencie, który jest niesiony w procesji. Do podstawowych przeżyć procesji należy śpiew. Rzadko się zdarza, by procesja szła w milczeniu. Śpiew jest jej istotną częścią. Dlatego osoby powołane do posługiwania w liturgii muszą się zatroszczyć o niesienie znaków oraz o śpiew.

Można powiedzieć, że w tym wędrowaniu, którego znakiem jest procesja, istnieją dwa kierunki. Jeden prowadzi do Boga, a drugi do człowieka. Obydwa są ze sobą wewnętrznie powiązane. Gdy opuszczamy nasze mieszkanie, by iść do kościoła, głównym celem naszej drogi jest spotkanie z Bogiem. W czasie tego spotkania nie jesteśmy sami. Spotykamy również ludzi i do nich się zbliżamy. Gdy opuszczamy dom Boga po przeżytej celebracji liturgicznej, zostajemy posłani, aby iść do ludzi. Mamy im zanieść Boga i mamy odkrywać Jego obecność w nich samych.

Problematyka procesji, która jest tematem spotkań formacyjnych w tym roku, jest więc bardzo zróżnicowana i bogata. Służba liturgiczna współtworzy to ważne wydarzenie, dlatego powinna dobrze rozumieć znaczenie procesji, a także umieć wypełniać zadania, które jej zostają powierzone.

Rekolekcje: Świat znaków liturgicznych

W czasie wakacji zapraszamy członków służby liturgicznej na rekolekcje. Tematem, który w nich podejmujemy są znaki. Cała formacja dziecięca do nich nawiązuje. W każdym roku dzieci poznają nowe znaki. W czasie rekolekcji dokonujemy pewnej syntezy i pogłębienia rozumienia tych znaków.

DZIEŃ 1 – CO TO JEST ZNAK LITURGICZNY?

Uczestnicy rekolekcji zatrzymują się przy tym pytaniu, poznając też naukę KKK na ten temat: „Celebracja sakramentalna składa się ze znaków i symboli. Według Boskiej pedagogii zbawienia ich znaczenie ma swoje korzenie w dziele stworzenia i w kulturze ludzkiej, ukonkretnia się w wydarzeniach Starego Przymierza, a w pełni objawia w osobie i dziele Chrystusa” (KKK 1145). Katechizm, dłaczego i w jaki sposób w Bożym planie stworzenia i zbawienia pojawiają się znaki. Tę Bożą pedagogię chcemy lepiej poznać.

DZIEŃ 2 – RÓŻNORODNOŚĆ ZNAKÓW LITURGICZNYCH

Świat znaków jest bardzo bogaty. Potrzebne jest spojrzenia na całość, aby lepiej zrozumieć rolę pojedynczych znaków. W taki sposób przeżywamy program formacyjny. Poznajemy znak, jakim jest procesja, ale poznajemy również, jaką rolę w procesji odgrywa niesienie krzyża i świec, feretronów i innych znaków. Poznajemy znak zgromadzenia, który jest jednym z najbardziej „pojemnych” znaków. Cała celebracja dzieje się w zgromadzeniu. W nim jest wiele różnych znaków. Istnieją także różne podziały znaków liturgicznych.

DZIEŃ 3 – ZNAK PRZYPOMINA, UOBECNIA, ZAPOWIADA, ZOBOWIĄDUJE

Każdy znak przypomina zbawcze wydarzenia, które dokonały się w przeszłości. Poprzez te wydarzenia Bóg do nas przemawia. Druga rola znaku, to uobecnienie tych zbawczych wydarzeń, które dokonuje się w znakach sakramentalnych lub też wskazywanie na Chrystusa, obecnego w zgromadzeniu, co jest rolą innych znaków używanych w liturgii. Kolejne zadanie każdego znaku to zapowiedź ostatecznego spełnienia tego, co Bóg zapoczątkował na ziemi, a co się dopełni w niebie. Zwracamy również uwagę na zobowiązującą rolę znaków. Mamy żyć według tego, na co znak wskazuje lub co uobecnia.

DZIEŃ 4 – SAKRAMENTY I SAKRAMENTALIA

Wśród znaków szczególne miejsce zajmują sakramenty i sakramentalia. W nich znak łączy się z wypowiedianym przez szafarzy słowem i w całości stanowi zbawcze wydarzenie. W tym dniu rekolekcji zatrzymujemy się dłużej przy sakramentach i sakramentaliach.

DZIEŃ 5 – ZNAKI W FORMACJI DZIECIĘCEJ SŁUŻBY LITURGICZNEJ

Dzień dzisiejszy jest przypomnieniem i streszczeniem trzech lat formacji dziecięcej. Powracamy do znaków, które były wyjaśniane w formacji, przypominamy ich znaczenie i zadania służby liturgicznej. Może to być również dzień pewnej weryfikacji i ćwiczeń związanych z tymi znakami.

DZIEŃ 6 – SZCZEGÓLNE MIEJSCE MUZYKI I ŚPIEWU

W programie rekolekcji trzeba również poświęcić więcej czasu tematowi muzyki i śpiewu. Choć grupa rekolekcyjna codziennie śpiewa, to jednak nie zawsze jest dłuższa refleksja na znaczeniem śpiewu i treścią wykonywanych pieśni. Jest to również pewnego rodzaju streszczenie i ukazanie drogi muzycznej formacji w ciągu trzech lat formacji młodszych członków służby liturgicznej.

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA: ZNAK NOWEJ RZECZYWISTOŚCI

Podobnie jak w poprzednich rekolekcjach podejmujemy również tutaj temat niedzieli. W kontekście tematu znaków ukazujemy ją szczególnie jako znak nowego stworzenia. To ósmy dzień, który wykracza poza porządek siedmiu dni tygodnia. To dzień, w którym przerywamy zwyczajne zajęcia, by podjąć inną aktywność. Nie polega ona na pomnażaniu dóbr, lecz na świętowaniu zmartwychwstania Chrystusa, wejścia do odpoczynku Ojca i przyjęcia Ducha Świętego, który z tym dniem zstępuje.

Być sługą krzyża

Po przeżyciu rekolekcji, wraz z rozpoczęciem roku szkolnego podejmujemy roczną formację, której głównym tematem są procesje liturgiczne. Oprócz dwudziestu spotkań, poświęconych temu zagadnieniu, dziecięce zespoły służby liturgicznej przeżywają również inne spotkania, przygotowane i prowadzone przez animatora.

SPOTKANIE 1 – KRZYŻ W PIŚMIE ŚWIĘTYM

Dzieci rozważają słowa Pana Jezusa o krzyżu, znaczenie krzyża w dziele odkupienia, naukę św. Pawła i innych Apostołów na temat krzyża. Zanim wezmą do ręki krzyż procesyjny, by go nieść w liturgicznej celebracji, muszą lepiej zrozumieć, jak mają naśladować Chrystusa i świętych w niesieniu krzyża, a także pomagać cierpiącym w potrzebie.

SPOTKANIE 2 – ZNAK KRZYŻA W HISTORII KOŚCIOŁA

Znak krzyża jest obecny niemal we wszystkich przestrzeniach życia ludzi wierzących w Chrystusa. Jest nie tylko w kościołach, lecz także w domach i na karetkach, nosimy go na szyi i umieszczamy na biurku. Powstało wiele form tego krzyża. Szczególne znaczenie ma dla nas krzyż procesyjny, który niekiedy jest bardzo okazały.

SPOTKANIE 3 – NIESIENIE KRZYŻA

Uczestnicy formacji, zapoznają się dokładniej z obecnością krzyża w liturgii. Poznają ogólne zasady, a także konkretną sytuację, z jaką spotykają się w ich kościele parafialnym, a więc: gdzie jest w kościele krzyż (krzyże), który krzyż niesie się w procesji, gdzie się go ustania i dlaczego. Uczą się poprawnie nieść krzyż. Rozważają prawdę, dlaczego w procesji niesie się krzyż i w jaki sposób ten znak pomaga nam lepiej zrozumieć znaczenie procesji. Chodzi nie tylko o procesję na początku Eucharystii, lecz także procesje eucharystyczne, procesję na cmentarz w czasie pogrzebu, jutrznię i nieszpory.

SPOTKANIE 4 – UCZCZENIE KRZYŻA

Krzyż jest świętym znakiem, któremu należy się cześć. Uwrażliwiamy ministrantów i członków scholi na różne formy czci okazywane krzyżowi, a więc okadzenie, pocałunek, ukłon, pieśni o krzyżu, trosko o godny wygląd krzyża w domach i w kapliczkach przydrożnych, właściwe wykonywanie znaku krzyża. W sposób szczególnie uroczysty krzyż jest uczczony przez wierzących w Wielki Piątek w czasie adoracji. W wielu kościołach adoracja krzyża odbywa się również w czasie spotkań modlitewnych.

SPOTKANIE 5 – DROGA KRZYŻOWA

Ministranci krzyża starają się uczyć niesienia własnego krzyża na co dzień. Pomocą w tym może być pogłębiona znajomość nabożeństwa Drogi Krzyżowej, jej historii, teologii. Ministrant powinien znać poszczególne stacje Drogi Krzyżowej, w oparciu o ich rozważanie stara się nieść swój krzyż i pomagać innym w cierpieniach.

Po zakończeniu spotkań wprowadzających w misterium krzyża i jego obecności zarówno w liturgii jak i w codziennym życiu człowieka, następuje weryfikacja. Ministrant krzyża:

1. Zna biblijną symbolikę krzyża. Wie w jaki sposób krzyż był i jest obecny w liturgii.
2. Potrafi spełniać funkcje przeznaczone w liturgii dla ministranta krzyża.
3. Pięknie i w skupieniu się żegna, stara się nieść swój krzyż i pomagać innym w cierpieniach.

Członek scholi:

1. Zna biblijną symbolikę krzyża. Wie w jaki sposób krzyż był i jest obecny w liturgii.
2. Zna kilka pieśni mówiących o cierpieniu Chrystusa i o krzyżu.
3. Pięknie i w skupieniu się żegna, stara się nieść swój krzyż i pomagać innym w cierpieniach.

Jeśli weryfikacja przebiegnie pomyślnie, ministranci oraz członkowie scholi otrzymują odpowiedni znaczek oraz modlitwę.

Być sługą światła

SPOTKANIE 6 – SYMBOLIKA ŚWIATŁA

Światło należy do najważniejszych i najbardziej bogatych w treść znaków biblijnych. Jego rolę odkrywamy w codziennym życiu. Światło i ciemność należą do zwykłych doświadczeń człowieka. Światłem chrześcijan jest Chrystusa. Kto z Nim jest nie chodzi w ciemności. Do swoich uczniów powiedział: „Wy jesteście światłem świata”.

SPOTKANIE 7 – ŚWIECA I INNE PRZEDMIOTY DAJĄCE ŚWIATŁO

W liturgii i codziennym życiu posługujemy się różnymi przedmiotami, które są źródłem światła. Zwracamy uwagę przede wszystkim na świecę. Zaznajomienie z rodzajami świec używanymi w liturgii Kościoła (świeca paschalna, świeca chrzcielna, świece ołtarzowe, świeca komunijna, świeca ślubna, świeca roratnia, świece na wieńcu adwentowym, świeca gromnicz-

na). Oprócz świec spotykamy również wieczną lampkę, lampiony, kandela-bry, pochodnie, a także świecznik.

SPOTKANIE 8 – POSŁUGA ŚWIATŁA W EUCHARYSTII

W spotkaniu wyjaśniamy najpierw, dlaczego w procesji niesie się światło, a także dlaczego nie wolno sprawować Eucharystii bez zapalonych świec lub lampionów. Dla ministrantów spotkanie ma także praktyczny charakter poznania służby światłu w czasie Mszy Świętej. Dla członków scholi jest to okazja do poznania kolejnych śpiewów mówiących o Chrystusie, naszym Panu i Zbawicielu, który jest światłością świata.

SPOTKANIE 9 – POSŁUGA ŚWIATŁA W INNYCH CELEBRACJACH

Zwracamy uwagę przede wszystkim na znaczenie światła w czasie celebracji Triduum Paschalnego, a także w czasie nabożeństw, procesji eucharystycznych, przy pogrzebie, w przeżyciu uroczystości Wszystkich Świętych i Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych.

SPOTKANIE 10 – WY JESTEŚCIE ŚWIATŁEM ŚWIATA

Słowa Chrystusa: „Wy jesteście światłem świata” są bardzo wymagające. Chrześcijanin ma być człowiekiem, którego życie jest pełne światła prawdy, miłości, wolności i szczęścia. Tym bardziej postawy te powinny być widoczne w tych, którzy zostali wybrani, aby być sługami światła. Uczestnicy formacji zapoznają się również ze znakiem sług światła i z modlitwą, którą będą odmawiać.

Na zakończenie cyklu spotkań wprowadzających w służbę światłu, następuje jak zwykle weryfikacja i przekazanie znaków. Słudzy światła:

1. Zna biblijną symbolikę światła. Wie w jaki sposób znak światła był i jest obecny w liturgii.
2. Umie spełniać funkcje przeznaczone w liturgii dla ministranta światła.
3. Stara się wprowadzać w życie słowa Chrystusa: „Wy jesteście światłem świata” (Mt 5, 14).

Slużyć w procesjach mszalnych

SPOTKANIE 11 – BIBLIJNE WZORCE WĘDROWANIA

Pierwsze spotkanie wprowadza w całoroczną pracę. Przypomina postać Abrahama, którego Bóg wezwał do wyjścia ze swego domu, następnie wędrowanie ludu wybranego do ziemi obiecanej, a także pielgrzymkę Jezusa do świątyni Jerozolimskiej. W świetle tych wydarzeń lepiej rozumiemy, że całe nasze życie jest zdążaniem do jakiegoś celu. Niektóre z nich zdobywamy w ciągu jednego roku, np. ukończenie roku szkolnego, do innych, szczególnie takich jak świętość, dążymy przez całe życie.

SPOTKANIE 12 – ZNACZENIE PIELGRZYMOWANIA

Chcąc lepiej zrozumieć znaczenie procesji liturgicznych, które objawiają prawdę, że życie ludzkie jest wędrowaniem zmierzającym do Boga, przypominamy sobie również znaczenie pielgrzymek. Jest ich wiele i mają różną formę. Są pielgrzymi indywidualne i wspólne, są także pielgrzymki służby liturgicznej. Każda pielgrzymka ma jakiś cel i jest także pewnym znakiem. Trzeba ten cel wyraźniej określić i lepiej zrozumieć, w jaki sposób pielgrzymka pomaga nam głębiej przeżyć procesje liturgiczne.

SPOTKANIE 13 – PROCESJA WEJŚCIA I WYJŚCIA

Tematem spotkania są dwie procesje. Jedna prowadzi z zakrystii do ołtarza, a druga od ołtarza do zakrystii. Te dwie procesje rozpoczynają i kończą celebrację Eucharystii, dlatego trzeba im poświęcić szczególną uwagę. W nich najpełniej objawia się idea procesji. Jest ona wędrowaniem spośród tego świata do świata Bożego, do udziału w Bożych tajemnicach, a także wędrowaniem od ołtarza, na którym uobecnione zostało zbawcze misterium, do ludzi, którym mamy zanieść dary złożone w naszych sercach przez Chrystusa. Ministranci i członkowie scholi mają swoje zadania w przeżyciu tych procesji.

SPOTKANIE 14 – PROCESJE Z EWANGELIARZEM, Z DARAMI I KOMUNIJNA

W czasie samej celebracji Eucharystii również przeżywamy procesje. Pomagają nam one głębiej przeżyć poszczególne części Mszy Świętej. Pierwszą z nich przeżywamy w czasie liturgii słowa, drugą w czasie liturgii ofiary, a trzecią w czasie liturgii uczty. W tej pierwszej wyznajemy wiarę w to, że Chrystus przychodzi w słowie i witamy Go, w drugiej przynosimy Mu w darze siebie samych, by zjednoczyć się z Jego ofiarą, a w trzeciej zdążamy do coraz pełniejszego zjednoczenia z Nim w Komunii Świętej. Również

przy tych procesjach ministranci i członkowie scholi poznają swoje zadania i uczą się je wypełniać.

SPOTKANIE 15 – PROCESJE W RYTMIE ROKU LITURGICZNEGO

Oprócz procesji związanych z celebracji Eucharystii, w ciągu roku liturgicznego przeżywamy wiele innych procesji, np. w dniu Ofiarowania Pańskiego, w Niedzielę Palmową, w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Są także nabożeństwa, których ważną częścią jest procesja, np. dni krzyżowe, nabożeństwa fatimskie, procesja z relikwiami świętych, procesja światła przeżywana w sanktuariach.

Po przeżytych spotkaniach następuje podsumowanie i weryfikacja, która obejmuje trzy aspekty. Posługujący podczas procesji:

1. Zna biblijne oraz liturgiczne znaczenie procesji i pielgrzymki.   2. Potrafi spełniać funkcje przewidziane w liturgii dla ministrantów idących na czele procesji.   3. Pamięta zawsze o Bogu i stara się wiernie zachowywać Jego przykazania.

Członkowie służby liturgicznej, którzy spełniają te wymagania, otrzymują znaczek ministranta zgromadzenia, który mogą wkleić w „Notatniku” lub „Karcie formacyjnej”.

Służyć w procesjach eucharystycznych

W ostatniej części formacji poświęconej procesji i niesionym w niej znakom zatrzymujemy się przed Najświętszym Sakramentem. W pewnym sensie jest to cel wszystkich procesji. Mamy dojść do Jezusa Chrystusa, a w Nim i z Nim do Ojca. Temat ten nawiązuje już do zagadnień, które będą przedmiotem formacji w przyszłym roku.

SPOTKANIE 16 – PRZECHOWYWANIE NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU

Dlaczego przechowuje się Najświętszy Sakrament? W jaki sposób czyniono to w minionych wiekach życia Kościoła? Jakie są dziś obowiązujące zasady? Jaki kształt mają tabernakula w naszych kościołach i jakie znaki są na nich umieszczane? Jaki jest związek tabernakulum z ołtarzem i sprawowania Eucharystii z jej przechowywaniem? Każda procesja eucharystyczna wyrusza od ołtarza (i tabernakulum) i powraca do tego miejsca. Ta praktyka

przypomina nam o tym, że Eucharystia jest źródłem i szczytem życia. Tu się wszystko zaczyna i do tego celu zmierza.

SPOTKANIE 17 – WYSTAWIENIE I BŁOGOSŁAWIENSTWO

Rozpoczęcie i zakończenie adoracji lub procesji związane jest z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, a przed jego schowaniem wierni otrzymują błogosławieństwo. Są to dwa obrzędy opisane w księgach liturgicznych. Trzeba je dokładniej poznać zarówno od strony ich znaczenia, jak też od strony zadań, jakie przypadają w tych obrzędach służbie liturgicznej. Ministranci posługują przy ołtarzu, a schola wykonuje z wiernymi odpowiednie śpiewy.

SPOTKANIE 18 – ROZUMIENIE ZNACZENIA ADORACJI

Jedną z najpiękniejszych form modlitwy chrześcijańskiej jest adoracja Najświętszego Sakramentu. Jej szczególną cechą jest doświadczenie obecności Pana. Choć Jezus jest z nami zawsze i wszędzie, to jednak w Najświętszym Sakramencie widzimy Go ukrytego w znaku chleba. Patrzymy nie na chleb, gdyż chleba już nie ma, ale patrzymy na samego Chrystusa, choć nie widzimy Go wprost, lecz ukrytego w znaku. Prawda ta budzi w ludziach wierzących pragnienie bycia przy Chrystusie. Jeśli On pozostał tutaj dla nas, to trzeba przyjąć dar Jego obecności. Jednym z apostoelskich zadań członków służby liturgicznej jest pomóc innym ludziom przyjść do Jezusa. Nie spełnią jednak tego zadania, jeśli sami nie będą do Niego przychodzić także na indywidualną adorację.

SPOTKANIE 19 – NABOŻEŃSTWA Z WYSTAWIENIEM NAJŚW. SAKRAMENTU

W ciągu roku liturgicznego przeżywamy wiele różnych nabożeństw, w czasie których Najświętszy Sakrament jest wystawiony. Niektóre z nich mają charakter adoracji, jak Godzina Święta w pierwsze czwartki miesiąca, czterdziestogodzinne nabożeństwo przed Wielkim Postem czy adoracja w pierwsze niedziele miesiąca. Często przed Najświętszym Sakramentem przeżywane są również nabożeństwa majowe, czerwcowe, październikowe, nabożeństwa w pierwszy i trzeci piątek miesiąca.

SPOTKANIE 20 – PROCESJE EUCHARYSTYCZNE

Najbardziej uroczystą procesją eucharystyczną jest ta, którą przeżywamy w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. W wielu parafiach procesja przeżywana jest również w ciągu tygodnia, który następuje po tej uroczystości. Jest tzw. „Oktawa Bożego Ciała” lub „Tydzień eucharystyczny”. Służba liturgiczna powinna znać główne fakty z historii uroczystości

Bożego Ciała i procesji, a także z zaangażowaniem przeżywać ten szczególny tydzień w ciągu roku. Procesja eucharystyczna jest również przeżywana w uroczystości odpustową parafii. W procesjach eucharystycznych niesie się także feretrony i inne znaki. Ponieważ procesja eucharystyczna jest celebracją liturgiczną, więc również spełniane w niej funkcje mają charakter świętych czynności, które trzeba z wiarą pielęgnować

1. Rozumie znaczenie obecności Chrystusa w znaku chleba i zna rolę procesji eucharystycznych.
2. Umie nieść w procesji feretron lub chorągiew przedstawiające patrona służby liturgicznej.
3. Uczestnicy w nabożeństwach eucharystycznych i chętnie przychodzi na adorację.

Promocja

Po ukończeniu rocznej formacji, w czasie której członkowie służby liturgicznej zostali wprowadzeni w wiele funkcji, które mają spełniać z zgromadzeniu liturgicznym, następuje promocja, która jest dopuszczeniem do dalszej formacji oraz udzieleniem błogosławieństwa umacniającego członków służby liturgicznej w dalszej drodze.

Obrzęd ten należy dobrze przygotować. Jest on jednym z obrzędów przeżywanych w kościele z udziałem innych członków służby liturgicznej, a także rodziców.

ROK III. OLTARZ I OFIARA

Trzeci rok formacji stanowi podsumowanie i uwieńczenie trzyletniej drogi młodszych ministrantów i członków scholi. Jego tematem jest bowiem ofiara, składana na ołtarzu, jako uobecnienie zbawczej Ofiary Krzyża. Uczestnictwo w tej ofierze i następującej po niej uczcie jest celem, dla którego wierni się zgromadzili (temat roku I) i do którego prowadzą ostatecznie wszystkie procesje (temat roku II). Duchowa wędrówka człowieka zmierza do coraz bardziej dojrzałego uczestnictwa w Ofierze Chrystusa i coraz głębszego zjednoczenia z Nim w sakramentalnej Uczcie.

Rok ten jest podsumowaniem i pogłębieniem dotychczasowej formacji również dlatego, że służba przy ołtarzu, przy chlebie i winie, należy do tych zadań męskiej służby liturgicznej, które spełniają oni od samego początku. Przyniesienie na ołtarz kielicha i pateny oraz podanie kapłanowi chleba i wina, a więc darów ofiarnych, to najczęściej spełniane przez ministrantów zadania. Nie zawsze jest procesja z krzyżem i świecami, nie zawsze podaje się kadzidło i wodę do pokropienia wiernych, ale zawsze muszą być przyniesione na ołtarz chleb i wino. Bez nich nie ma Najświętszej Ofiary.

Częste spełnianie tych prostych zadań może już w tym wieku grozić rutyną i powierzchownym ich przeżywaniem. Także z tego względu potrzebne jest ponowne, pogłębiające ukazanie ministrantom i członkom scholi wielkości i niezwykłego znaczenia przyniesienia darów ofiarnych na ołtarz.

Wydarzenie jest rzeczywiście niezwykle. Chodzi bowiem o dary ludu Bożego, które mają być przedstawione Bogu, o chleb i wino, które są owocem ziemi i pracy rąk ludzkich. W tych prostych znakach kryje się cała praca człowieka, związany z nią trud i dzielenie się owocami. Chleb

W Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego czynność ta jest wyraźnie podkreślona: „Podczas przygotowania darów przynosi się do ołtarza chleb i wino z wodą, które Chrystus wziął w ręce” (nr 72, por. 139-140). Nawet jeśli obrzęd ten sprowadza się do tego, że ministrant przynosi dary ze stolika na ołtarz, jest to zawsze przyniesienie darów, które kryje w sobie niezwykłą głębię. Prawda ta ukazuje się wyraźniej oczom zgromadzonych, gdy dary ofiarne przynosi się w procesji. Do tego zachęcają dokumenty Kościoła i w tym kierunku powinna się rozwijać praktyka w naszych wspólnotach parafialnych.

Służba ta jest tak doniosła i znacząca, że wśród zespołów liturgicznych posługujących w czasie Eucharystii, trzeba wyróżnić osobną grupę osób, zajmujących się tą właśnie czynnością. Mogą ją stanowić zarówno chłopcy, jak i dziewczęta. Jest to bowiem służba spełniana poza prezbiterium. Tego-

roczna formacja ma pomóc wszystkim członkom służby liturgicznej głębiej zrozumieć znaczenie tej świętej czynności, a także pomóc im dokonać wyboru. Jeśli tak rozeznają, to stopniowo będą wprowadzani w to zadanie i w przyszłości będą należeć do zespołu odpowiedzialnego za chleb, wino i wodę, a więc dary ofiarne, które na ołtarzu zostaną przemienione w Ciało i Krew Chrystusa.

Rekolekcje: Zasady życia służby liturgicznej

Trzeci stopień rekolekcji poświęcony jest „Zasadom życia służby liturgicznej”. Jest to całościowo ujęta problematyka formacji duchowej chrześcijanina. Wprowadzenie członków służby liturgicznej w taki styl życia, jaki jest ukazany w „Zasadach”, to jedno najważniejszych zadań formacyjnych. Bez wypełnienia tego zadania formacja byłaby tylko szkoleniem uczącym człowieka wypełnienia zewnętrznych działań.

DZIEŃ 1 – WSPÓLNOTY ŻYJĄCE WEDŁUG PRZYJĘTYCH ZASAD

Rozpoczynamy rekolekcje od zwrócenia uwagi na to, że niemal każda wspólnota żyjąca w Kościele ma swoje zasady życia. Mają je wszystkie zakony i zgromadzenia, ruchy i stowarzyszenia, a także inne grupy religijne. Są one wielką pomocą dla poszczególnych osób, a także dla całej wspólnoty. Również Zasady życia służby liturgicznej pomagają realizować powołanie człowieka do miłowania Boga ponad wszystko oraz miłowania ludzi tak, jak Chrystus ich umiłował.

DZIEŃ 2 – ODNIESIENIE DO CHRYSTUSA I KOŚCIOŁA

Najważniejsza w tego rodzaju zasadach jest relacja do Chrystusa i Jego Kościoła. Relacja ta musi być bardzo osobista. Należy wykluczyć postawę, przed którą przestrzegali prorocy i którą zdecydowanie potępił Chrystus: „Ten lud czci Mnie wargami, lecz sercem swym daleko jest ode Mnie” (Mt 15,8). Taka postawa grozi wszystkim. Nie da się jej uniknąć bez solidnej pracy nad sobą. Dlatego tej pracy poświęcamy tak wiele uwagi. Temu tematowi poświęcone są dwie pierwsze „Zasady”.

DZIEŃ 3 – ODNIESIENIE DO SAKRAMENTÓW, SŁOWA BOŻEGO I MODLITWY

Osobista relacja do Chrystusa, przeżywana w Jego Kościele, wyraża się przede wszystkim w świadomym przeżywaniu sakramentów świętych, szczególnie systematycznej spowiedzi i częstej Komunii Świętej, w uważnym słuchaniu i rozważaniu słowa Bożego, a także w częstej i płynącej z serca modlitwie. Taką postawę wskazują dwie kolejne „Zasady”. Członko-

wie służby liturgicznej powinni te wymagania lepiej rozumieć i gorliwiej realizować, gdyż otrzymali dar szczególną łaskę posługiwania w sprawowaniu zbawczych misterium w liturgii Kościoła.

DZIEŃ 4 – ZWALCZANIE WAD I ROZWÓJ CNÓT

Kolejne dwie „Zasady” dotyczą są sformułowane w następujący sposób: Członkowie służby liturgicznej „Zwalczają swoje wady i kształtują chrześcijańską postawę” oraz „rozwijają swoje talenty i służą nimi ludziom”. Tym zagadnieniom poświęcamy rozważania, modlitwy i spotkania w kolejnym dniu rekolekcji

DZIEŃ 5 – ŻYCIE WE WSPÓLNOCIE

Ważnymi cechami chrześcijanina są: umiejętność współpracy z innymi ludźmi, podejmowanie wspólnych dzieł, gotowość pomocy potrzebującym, a także postawa przepraszania innych za popełnione błędy oraz przebaczenia tym, którzy wobec nas zawinili. O tych umiejętnościach życia we wspólnocie, z uwzględnieniem specyfiki wspólnoty służby liturgicznej, będzie mowa w kolejnym dniu rekolekcji.

DZIEŃ 6 – PÓJŚCIE DO ŚWIATA

Ostatnie dwa wymagania, określone w „Zasadach życia” brzmią następująco: Członkowie służby liturgicznej „kochają Ojczyznę i szanują wszystkie dary Boże” oraz „odważnie dają świadectwo swojej wiary”. Są to zadania apostołskie, które staramy się podejmować, a wspólne rozważania i modlitwy mogą nam w tym pomóc.

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA: DZIEŃ ŚWIĘTY

Niedziela jest dniem, w którym wszystko się odnawia i niejako na nowo rozpoczyna. To dzień zmartwychwstania, w którym Chrystus przynosi światu nowe życie. To dzień zesłania Ducha Świętego, który napełnia wszystkich swoją mocą. To dzień wejścia do odpoczynku Ojca, gdzie wprowadza nas Chrystus mocą swego Ducha. Jest to więc dzień szczególnie uświęcony interwencją Boga w historię, w rytm życia każdego tygodnia. Trzeba tę niezwykłą wielkość niedzieli nieustannie odkrywać. W tym roku, w czasie rekolekcji, poświęcamy większą uwagę jednej z nazw tego dnia, która brzmi: Dzień Święty. Jest to także okazja do przypomnienia powszechnego powołania do świętości. „Zasady życia służby liturgicznej” są dla wszystkich członków tego zespołu ważną pomocą w dążeniu do tego celu.

Szanować naczynia i szaty liturgiczne

Rekolekcje powinny umocnić członków służby liturgicznej w gorliwej pracy nad sobą i podejmowaniu kolejnych tematów. Skupiamy się na tajemnicy ołtarza, darów ofiarnych i innych przedmiotów liturgicznych.

SPOTKANIE 1 – NACZYNIA POTRZEBNE DO SPRAWOWANIA EUCHARYSTII

Pierwsze spotkanie poświęcamy naczyniom przeznaczonym do sprawowania Eucharystii. Są to przede wszystkim kielich i patena. O ich niezwykłym znaczeniu mówią obrzędy ich poświęcenia. Należy im okazać szczególny szacunek. Dobrze jest również znać historię kielichów, gdyż są one często także dziełami sztuki. Oprócz kielicha i pateny zwracamy uwagę na patenę komunijną, a także na ampułki. Oprócz naczyń do sprawowania Eucharystii potrzebna jest także tzw. bielizna kielichowa (korporał, puryfikator, palka) oraz rzeczy potrzebne do puryfikacji (lavater, ręczniczek).

SPOTKANIE 2 – INNE NACZYNIA I PRZEMIOTY LITURGICZNE

Spotkanie jest kontynuacją poprzedniego. Zwraca uwagę na naczynia, które służą do przechowywania Najświętszego Sakramentu w tabernakulum (kustodia, puszka), do dokonywania wystawienia Najświętszego Sakramentu (monstrancja). W zakrystii znajduje się również naczynie z olejem krzyżma oraz z olejem chorych, a także naczynia używane przy chrzcie dzieci. Trzeba przypomnieć również o krzyżu, kadzidle i świecach, a także o fere tronach, o czym była już mowa w ubiegłym roku.

SPOTKANIE 3 – BIAŁA SZATA WSPÓLNA WSZYSTKIM POSŁUGUJĄCYCH

O stroju ministrantów i członków scholi była już mowa w formacji kandydatów. Teraz powracamy do tego tematu, by go pogłębić i lepiej zrozumieć. Zatrzymujemy się najpierw przy wymaganiu, określonym w OWMR: „Szatą liturgiczną wspólną dla wszystkich szafarzy wyświęconych i ustanowionych jakiegokolwiek stopnia, jest alba” (336); „Akolici, lektorzy oraz inni świeccy usługujący mogą ubierać się w albę albo w inną szatę prawnie zatwierdzoną dla danego kraju przez Konferencję Episkopatu” (339). Wszyscy noszą białą szatę, gdyż ona przypomina chrzest, a ten sakrament jest wspólny dla wszystkich. Dopiero na białą szatę nakłada się inne znaki. Służba liturgiczna może nosić znaczki dla nich przeznaczone. Diakoni, prezbiterzy i biskupi noszą właściwy dla nich strój i znaki. Należy dbać o to, aby szaty liturgiczne miały piękny i zadbany wygląd, gdyż wyrażają ważną prawdę.

SPOTKANIE 4 – KOLORY SZAT LITURGICZNYCH

Szaty nakładane na albę mają różne kolory. Poznajemy znaczenie każdego z nich. Ukazują one w sposób zewnętrzny charakter sprawowanych misterii i rozwój życia chrześcijańskiego w ciągu roku liturgicznego. Jest to również przypomnienie poszczególnych okresów roku liturgicznego, o którym będzie więcej mowy w formacji starszych ministrantów i członków scholi.

SPOTKANIE 5 – SZANOWAĆ RZECZY CODZIENNEGO UŻYTKU

Spotkania poświęcone naczyniom i szatom liturgicznym są okazją do uwrażliwienia członków służby liturgicznej na szacunek dla rzeczy codziennego użytku, a także o szacunek dla przyrody i wszystkiego, co nas otacza. Należy dbać o porządek, a także o czystość i piękno.

Wymagania, które streszczają podjęty trud formacyjny ostatnich tygodni są następujące: Członek służby liturgicznej:

1. Zna święte naczynia i szaty używane w liturgii. Rozumie ich symbolikę.
2. Odnosi się z szacunkiem do naczyń i szat liturgicznych. Wie kiedy są potrzebne i umie je podawać.
3. Szanuje przyrodę, a także miejsca, w których przebywa i rzeczy, z których korzysta.

Osoby, które pomyślnie ukończyły weryfikację otrzymują odpowiedni znaczek i modlitwę.

Służyć przy ołtarzu Pana

SPOTKANIE 6 – OLTARZ

Poznając bliżej wszystkie naczynia i szaty liturgiczne, zatrzymujemy się również przy szczególnym znaku, jakim jest ołtarz. Zjednuje się on w centrum kościoła. Wokół niego gromadzi się wspólnota na sprawowanie Eucharystii. Zanim jednak nadszedł czas Eucharystii, ołtarz spełniał ważną rolę w kulcie Starego Testamentu. Prawda ta zostaje przypomniana w czasie spotkania. Rozważania prowadzą w stronę krzyża, gdyż „*Ołtarzem Nowego Przymierza jest Krzyż Chrystusa, z którego wypływają sakramenty Misterium Paschalnego. Na ołtarzu, który stanowi centrum świątyni, uobecnia się w znakach sakramentalnych ofiara Krzyża*” (KKK 1182). Trzeba więc lepiej

poznać związek między krzyżem a ołtarzem. Poświęcenie ołtarza należy do najbardziej uroczystych obrzędów liturgicznych Kościoła.

SPOTKANIE 7 – STÓL SŁOWA I STÓL CHLEBA

„Ołtarz jest także stołem Pańskim, do którego jest zaproszony Lud Boży. W niektórych liturgiach wschodnich ołtarz jest także symbolem grobu (Chrystus naprawdę umarł i naprawdę zmartwychwstał)” (KKK 1182). Ołtarz, który znajduje się w kościele pełni więc podwójną rolę. Jest miejscem, na którym składa się ofiarę oraz stołem, przy którym zasiada się do uczy. Stołem jest nazywana także ambona, gdyż przy niej Bóg karmi nas swoim Słowem. Eucharystia sprawowana jest więc przy dwóch stołach: stole słowa i stole ofiary, który jest również stołem uczy. Na tym ołtarzu składamy ofiarę, którą wyrażają znaki chleba i wina. Z tego ołtarza bierzemy pokarm, którym jest Chleb z nieba i Napój nieśmiertelności.

SPOTKANIE 8 – SŁUŻBA OŁTARZA

Posługujący przy ołtarzu są często nazywani liturgiczną służbą ołtarza. Trzeba podkreślić, że nazwa ta obejmuje nie tylko ministrantów i męską służbę spełnianą przy ołtarzu. Również schola oraz przynoszący dary ofiarne służą tej samej tajemnicy, uobecnianej pod osłoną znaków. Przypominamy więc wszystkim wymagania, jakie wynikają z takiej służby. Jest nim najpierw szacunek dla ołtarza i rozumienie jego znaczenia. Jest nim również troska o to, aby coraz doskonalej składać siebie w ofierze na ołtarzu Pana oraz karmić się słowem i chlebem przy stole Pana. Ważne jest również budowanie więzów między stołem, przy którym gromadzi się w domu rodzina, będąca domowym Kościołem, a ołtarzem, przy którym gromadzi się wielka rodzina Boża, stanowiąca Kościół Chrystusa.

SPOTKANIE 9 – EUCHARYSTIA ŹRÓDŁO I SZCZYT ŻYCIA

Związek między codziennym życiem człowieka, a jego udziałem w liturgii w sposób szczególny wyraża soborowe określenie: „Liturgia jest szczytem, do którego zmierza cała działalność Kościoła i równocześnie źródłem, z którego wypływa cała jego moc” (KL 10). Tej problematyce poświęćmy kolejne spotkanie.

Przeżywając weryfikację uczestnicy formacji rozważają poniżej przedstawione wymagania stawiane posługującym przy ołtarzu:

1. Zna biblijne znaczenie ołtarza i rozumie jego rolę w liturgii Kościoła.
2. Potrafi spełniać funkcje przeznaczone w liturgii dla ministrantów oł-

tarza.

3. Stara się przeżywać Mszę świętą jako szczyt i źródło swego chrześcijańskiego życia.

Przynosić dary chleba i wina

SPOTKANIE 10 – CHLEB W CODZIENNYM ŻYCIU CZŁOWIEKA

Rozpoczynamy jeden z najważniejszych cykli spotkań formacyjnych. Dotyczą one bowiem chleba i wina, a więc najbardziej wyróżnionych w czasie Mszy Świętej znaków. Wszystkie inne znaki wskazują na rzeczywistość, która uobecnia się pod osłoną chleba i wina. Tym znakom trzeba poświęcić najwięcej uwagi. Rozpoczynamy od przypomnienia znaczenia chleba w codziennym życiu człowieka. Przypominamy formy szacunku wobec chleba, praktykowane przez pokolenia, a dziś przez wiele lekceważone. Wyjaśniamy określenia „pracować na chleb”, „chleb powszedni”, „emigrować za chlebem”. Określenia te pomagają zrozumieć, że znak chleba kryje w sobie wszystkie ludzkie sprawy, całą doczesną rzeczywistość. Od innej strony prawdę tę przypomina określenie „dzielenie się chlebem”.

SPOTKANIE 11 – ZNAK CHLEBA W BIBLI

Bóg już w historii Starego Testamentu związał ze znakiem chleba wielkie zbawcze wydarzenia. Chcąc zrozumieć znak chleba, który przynosimy na ołtarz, trzeba o tej Bożej pedagogii pamiętać. Przypominamy więc znaczenie chleba w niewoli narodu wybranego i w przeżyciu Paschy, znak manny na pustyni, a także chleb, który w ziemi obiecanej jest znakiem spełnienia obietnic Boga. Przypomina o tej prawdzie KKK (1333-1334). Chleb jest również wyróżnionym znakiem w nauczaniu i działalności Chrystusa. Trzeba przypomnieć cuda rozmnożenia chleba, znaczenie Jego nauczania o chlebie życia, a przede wszystkim wydarzenia Ostatniej Wieczerzy. Jest to rozwinięcie myśli zawartych w KKK (1335-1336).

SPOTKANIE 12 – JEDEN CHLEB Z WIELU ZIAREN

Kto chce głębiej rozumieć znak chleba musi częściej powracać myślą i modlitwą do sposobu jego powstawania. Na początku są ziarna w kłosach, a na końcu smaczny chleb. Droga powstawania chleba prowadzi przez zmiełenie ziarna, złączenia mąki z wodą, by powstało ciasto, a także poddanie ciasta działaniu żaru ognia, aby powstał chleb. Każdy etap tego procesu mówi wiele zarówno o indywidualnej drodze na Eucharystię, jak też o

wspólnym wędrowaniu. Jest to zawsze droga jednoczenia. W wymiarze indywidualnym ziarna przypominają o poszczególnych chwilach, wydarzeniach i przeżyciach człowieka, a wymiarze wspólnotowym wielość ziaren wskazuje na wielość osób, które się zgromadziły. Każdy człowiek powinien zjednoczyć wszystkie swoje przeżycia, mocą miłości, aby stały się jego chlebem, a poszczególni członkowie wspólnoty powinni się tak do siebie zbliżyć, aby rzeczywiście mieli jedno serce i jednego ducha. Temat ten podejmują także liczne pieśni. Ich treść rozważają wszyscy, a umiejętność ich śpiewania rozwijają szczególnie członkowie scholi.

SPOTKANIE 13 – PRZYNIESIENIE CHLEBA I WINA NA OLTARZ

W kolejnym spotkaniu staramy się wszystkie rozważane poprzednio prawdy odnieść do chleba, który członkowie służby liturgicznej mają przynieść na ołtarz. Biorąc do ręki chleb, trzeba w nim zobaczyć tyle treści, ile zawarł w nim Bóg w dziele stworzenia i w historii zbawienia. Chleb nazywany jest w liturgii „owocem ziemi i pracy rąk ludzkich”, a Stary i Nowy Testament pokazuje nam, jak na ten owoc patrzy Bóg i czym on jest dla Niego. Chrystus wybrał chleb i wino, aby uczynić je swoim Ciałem i Krwią. To jest najwyższa motywacja dla wszystkich uczestników Eucharystii, aby znakom chleb i wina poświęcić jak największą uwagę. Członkowie służby liturgicznej uświadamiają sobie znaczenie procesji z chlebem i winem do ołtarza. Świadomość niesienia darów ludu Bożego na ołtarz powinna towarzyszyć ministrantom także wtedy, gdy „procesja” jest bardzo krótka i wyznaczona jest odległością między stolikiem a ołtarzem. Najczęściej obrzędowi temu towarzyszy śpiew. Członkowie scholi powinni dokładniej poznać specyfikę tego śpiewu i przeżywać głębiej treść pieśni wykonywanych w czasie procesji z darami.

SPOTKANIE 14 – SŁUŻBA DARÓW

Dotychczasowe rozważania powinny uświadomić głębiej zarówno ministrantom, jak i członkom scholi, że przynoszenie darów chleba i wina na ołtarz należy do najbardziej wyróżnionych funkcji liturgicznych. Oznacza podjęcie odpowiedzialności za te dary, które staną się Ciałem i Krwią Chrystusa. Dlatego w czasie spotkania trzeba postawić pytanie, kto czuje się wezwany, aby to zadanie w liturgii podjąć. Nie chodzi o to, aby uczestnicy spotkania od razu dawali na to pytanie odpowiedź. Może ona być udzielona później. Może być tak, że w danym dniu, gdy spełniają oni służbę w liturgii, raz dary chleba i wina przyniosą do ołtarza członkowie scholi, a innym razem ministranci. Z czasem jednak powinna powstać osobna grupa posługu-

jących, których głównym zadaniem będzie troska o najbardziej wyróżnione w liturgii znaki, mianowicie znaki chleba i wina.

SPOTKANIE 15 – BYĆ DOBRYM JAK CHLEB

Służba wobec darów chleba i wina, będąc wyróżniona formą posługiwania, kryje również w sobie szczególne wymagania duchowe. Najlepiej wyrażają je słowa: „Być dobrym jak chleb”. Kto przynosi chleb na ołtarz powinien wyróżniać się we wspólnocie tą właśnie postawą. Trzeba rozwijać w sobie zdolność bycia dyspozycyjnym dla innych, aby każdy mógł przyjść i skorzystać z dobroci tego człowieka, podobnie jak przychodzi do stołu i spożywa smaczny chleb. Wielkość tego wymagania jest także jedną z dróg odkrywania wielkości funkcji liturgicznej polegającej na wzięciu do rąk chleba i wina przyniesieniu ich w procesji do ołtarza, aby stały się Ciałem i Krwią Chrystusa.

Po zakończeniu tego cyklu spotkań następuje weryfikacja. Powinna być ona szczególnie dokładna i wymagająca. Dotyczy bowiem tematu, który jest w samym centrum Eucharystii. Wskazane jest więc, aby dać członkom służby liturgicznej więcej czasu na przemyślenie i przyjęcie w swoje życie tych prawd. Do wskazanego cyklu spotkań można dołączyć wspólną adorację Najświętszego Sakramentu, prosząc Chrystusa, ukrytego w znaku chleba, aby dał wszystkim łaskę szanowania chleba, rozumienia jego znaczenia, przynoszenia go z wiarą na ołtarz, świadomego uczestnictwa w ofierze, uobecnianej pod osłoną chleba i wina, radosnego przyjmowania Jezusa w sakramencie Komunii Świętej, a także chętnego adorowania Go poza Eucharystią.

Każdy ministrant, członek scholi, a szczególnie członek osobnego zespołu liturgicznego „służby darów”:

1. Zna biblijną symbolikę chleba i wina. Rozumie ich rolę w celebracji Eucharystii.
2. Potrafi przygotowywać procesję z darami oraz przynosić na ołtarz chleb, wino i wodę.
3. Stara się być dobrym jak chleb, służąc gorliwie Bogu i ludziom.

Po pozytywnym ukończeniu tego etapu formacji członkowie służby liturgicznej otrzymują odpowiedni znaczek i modlitwę.

Służyć w czasie Komunii Świętej

SPOTKANIE 16 – OBRZĘDY KOMUNII ŚWIĘTEJ

Po głębszym wprowadzeniu w liturgię ofiary przechodzimy teraz do liturgii uczy. W czasie spotkania przypominany jest układ obrzędów, począwszy od modlitwy Ojciec nasz. Wyjaśnione jest ich znaczenie.

SPOTKANIE 17 – DIALOG KAPŁANA Z WIERNYMI

Przyjęcie Komunii Świętej jest poprzedzone dialogiem kapłana z wiernymi. Najpierw kapłan ukazując Ciało Chrystusa zwraca się do wszystkich zgromadzonych słowami: „Oto Baranek Boży...”. Na jego słowa wierni odpowiadają: „Panie nie jestem godzien...”. Następnie szafarz Komunii Świętej zwraca się indywidualnie do każdego, kto przyjmuje sakrament: „Ciało Chrystusa”. Odpowiedzią jest „Amen”. W czasie spotkania wyjaśnione są zarówno słowa kapłana jak i odpowiedzi wiernych.

SPOTKANIE 18 – SŁUŻBA PRZEZ ŚPIEW I TRZYMANIE PATENY

W kolejnym spotkaniu zwracamy uwagę na służbę, jaką pełnią ministranci i członkowie scholi w czasie Komunii Świętej. Jest to troska o właściwe śpiewy, a także trzymanie pateny, aby cząsteczki konsekrowanego Chleba nie spadały na ziemię. Przypomniane są również zadania posługujących w czasie Komunii Świętej udzielanej poza Mszą Świętą, w zanoszeniu Komunii Świętej chorem.

SPOTKANIE 19 – DZIĘKCZYNIENIE PO KOMUNII ŚWIĘTEJ

Człowiek nie zawsze umie dziękować. Tę słabość widać było w Ewangelii, szczególnie w uzdrowieniu dziesięciu trędowatych. Widać ją również dzisiaj. Trzeba więc stale pogłębiać swoją postawę dziękczynienia.

SPOTKANIE 20 – ŻYĆ W STANIE ŁASKI UŚWIĘCAJĄCEJ

Jedna z „Zasad życia służby liturgicznej” sformułowana jest w następujący sposób: „Członkowie służby liturgicznej regularnie się spowiadają i często przystępują do Komunii św.”. W czasie spotkania podejmujemy ten temat. Życie w stanie łaski uświęcającej jest skarbem, o który należy dbać ze wszystkich sił. Systematyczna spowiedź i częste przystępowanie do Komunii Świętej jest jednym z najlepszych świadectw, jakie człowiek może dać innym ludziom. Takie świadectwo mogą dawać dzieci, młodzież i dorośli. Bardzo potrzebujemy tego przykładu życia.

1. Rozumie znaczenie Komunii świętej w życiu wierzących w Chrystu-
--

sa.

2. Potrafi posługiwać do pateny podczas udzielania Komunii świętej.

3. Stara się żyć w stanie łaski uświęcającej i często przyjmować Pana Jezusa w Komunii św.

BŁOGOSŁAWIEŃSTWO

Po trzech latach intensywnej pracy formacyjnej, która toczyła się nie tylko w ramach spotkań służby liturgicznej, lecz także w czasie katechezy, rekolekcji parafialnych i wieloma innymi drogami, następuje bardzo ważne wydarzenie w życiu młodych chłopców i dziewcząt.

Znaczenie błogosławieństwa

Jest nim błogosławieństwo udzielone przez kapłana. Jest to błogosławieństwo do służby. Jest to posłanie do wypełniania zadań. Jest to wskazanie dzieciom, które zaczynają wchodzić w wiek młodzieńczy, drogi rozwoju duchowego, dojrzewania w powołaniu otrzymanym od Boga, konkretnych obszarów służby. Jest to również wyprowadzenie u Boga łaski, aby wszyscy posługujący, zarówno ci, którzy stoją przy ołtarzu, jak i ci, którzy pełnią swoje zadania poza prezbiterium, nie odeszli z drogi służby, lecz w następnych latach coraz dojrzalej ją spełniali. Jest to bowiem święta służba, której nie da się porównać z żadną inną, tak jak nie da się porównać znaczenia celebracji Eucharystycznej z żadną inną formą aktywności człowieka. W tym misterium bowiem głównym działającym jest Chrystus, a człowiek oddaje siebie do Jego dyspozycji.

Zasada mistagogiczna, którą kierujemy się w formacji służby liturgicznej, pomaga nam zrozumieć, że błogosławieństwo Kościoła udzielone konkretnym, by spełniały swoje zadania we wspólnocie wierzących, szczególnie w celebracjach liturgicznych, jest zawsze uczestnictwem w łasce Pięćdziesiątnicy. Kościół wyprasza Ducha Świętego ludziom, którzy rozpoznali, że Bóg ich zaprasza do zjednoczenia z sobą i posyła do ludzi, aby im służyli.

Poprzez błogosławieństwo na zakończenie formacji młodszych członków służby liturgicznej zostają oni włączeni do grona starszych członków tego szczególnego zespołu w parafii, jakim jest służba liturgiczna. Ten nowy etap stawia nowe wymagania. Są one większe, gdyż wraz z wiekiem, możliwości człowieka także się rozwijają. Kapłan, rodzice i inni członkowie wspólnoty modlą się, aby ten nowy etap był kolejnym krokiem na drodze ku Bogu i ku ludziom, by młodzi ludzie odważniej i bardziej świadomie stawiali sobie pytania, do czego Bóg ich wzywa i aby na głos Boga odpowiadali całym zaangażowaniem swego serca.

Pomocą z podjęciu tego nowego etapu formacji i służby jest również nowy strój. Dla chłopców, posługujących w prezbiterium, strojem jest alba. Schola może pozostać w tym samym stroju lub przyjąć nowy. Zależy to od miejscowych zwyczajów. Oprócz stroju otrzymują oni również nowy znaczek, który będą nosić w czasie posługiwania. Ma on tę samą treść, którą miał dotychczas noszony znaczek, ale jest większy i ma oprawę w kolorze złota.

Przygotowanie i celebracja

Przygotowanie do tego ważnego wydarzenia dokonuje się najpierw w czasie spotkań w grupach. Trzeba na nie poświęcić przynajmniej dwa spotkania. Jedno ma charakter bardziej podsumowujący i będący pewnego rodzaju weryfikacją. Drugie jest dokładnym zapoznaniem się z treścią obrzędu błogosławieństwa. Ministranci i członkowie scholi zapoznają się z modlitwami, które będą nad nimi odmawiane, z odpowiedziami, których mają udzielić, z postawami, jakie mają przyjąć, a także ze znakami, które otrzymają.

Na uroczystość należy zaprosić rodziców i rodzinę, a także wszystkich członków służby liturgicznej.

Według *Dyrektorium DSL* obrzęd błogosławieństwa udzielany jest w Wigilię Zesłania Ducha Świętego lub w jednym z nich poprzedzających tę uroczystość. Trwa wtedy wielka modlitwa Kościoła o Ducha Świętego. Wszyscy przygotowują się do przyjęcia tego daru z nieba, który jest nam nieustannie udzielany, ale który w dzień Pięćdziesiątnicy jest wylewany na Kościół szczególnie obficie. W tym klimacie łatwiej zrozumieć, że błogosławieństwo udzielane członkom służby liturgicznej oznacza również posłanie ich w mocy Ducha Świętego do służby Kościołowi. Jest to służba najpierw w liturgii, w której Kościół objawia się najpełniej, a następnie jest to służba w codzienności życia, w której realizuje się misja Kościoła w świecie.

Dyrektorium DSL wymaga, aby udzielenie błogosławieństwa było poprzedzone przeżyciem dnia skupienia (por. 64b). Taką rolę może spełnić przychodzenie każdego dnia na wspólną Wielką Modlitwę Kościoła po Wniebowstąpieniu Chrystusa.

Przebieg uroczystości jest opisany w „Obrzędach błogosławieństwa służby liturgicznej”.

Dziękczynienie i służba

Jeśli błogosławieństwo zostało udzielone w dniach poprzedzających Ześlanie Ducha Świętego, pozostaje jeszcze kilka tygodni do końca roku szkolnego. Należy przewidzieć na ten czas odpowiedni program dla nowo pobłogosławionych i posłanych do służby osób.

Pierwsze przeżycie to dziękczynienie. Im większa łaska, tym większe powinno być dziękczynienie. Ma ono formę zarówno indywidualną, jak też wspólnotową. W „Notatnikach” znajdują się odpowiednie wskazania w tym względzie. Wspólne dziękczynienie może mieć charakter pielgrzymki lub osobnego nabożeństwa dziękczynnego, przeżytego w parafii.

W ciągu kolejnych tygodni do rozpoczęcia wakacji można zaproponować nowo błogosławionym cotygodniowe spotkania o charakterze przygotowania do Eucharystii oraz udział w Eucharystii z podejmowaniem wszystkich funkcji, które członkowie zespołów liturgicznych już znają, ale teraz mają je spełniać w sposób bardziej dojrzały, umocnieni błogosławieństwem.

Główny akcent w czasie tych spotkań pada na przygotowanie do Eucharystii i dziękczynienie za uczestnictwo w niej. Często tego przygotowania i dziękczynienia brak. Chodzi zarówno o przygotowanie duchowe, jak też o coraz bardziej świadome podejmowanie konkretnych funkcji. Odpowiedzialność za tę funkcję oznacza coraz lepsze poznawanie jej znaczenia, modlitwę związaną z jej wypełnianiem, a także gotowość podejmowania zadań, które z tej funkcji płyną. Określenia „nieść krzyż”, „nieść światło”, „nieść chleb”, a także „chwalić Pana śpiewem”, wyrażać w pieśniach misterium, które jest sprawowane w liturgii, niosą w sobie przesłanie, które nie ogranicza się do spełnionej czynności, lecz domaga się odpowiedniej postawy w życiu.

Modlitwa o powołania do posługiwania w liturgii

Przyjęcie błogosławieństwa, oznaczające pełniejsze zaangażowanie w posługiwanie w liturgii oraz większą świadomość, że jest wielka łaska, otrzymana od Boga, mobilizuje również o gorącą modlitwę w intencji innych osób, aby i oni usłyszeli wezwanie, jakie Bóg do nich kieruje.

Czas przed Ześłaniem Ducha Świętego, a także „Oktawa Bożego Ciała”, to dni szczególnej modlitwy o to, aby każdy chrześcijanin rozeznał swoje powołanie, gorliwie służył tym darem, jaki od Boga otrzymał i głębiej zrozumiał tajemnicę Eucharystii jako źródło i szczyt życia.

FORMACJA W OKRESIE GIMNAZJUM

UWAGI WPROWADZAJĄCE

„Drugi etap formacji ministrantów i członków scholi przypada na okres nauki w gimnazjum. Pomaga on młodym chłopcom i dziewczętom dalej rozwijać posiadane umiejętności oraz umacniać się w gotowości do służenia Bogu i ludziom. Rozwój postawy służby obejmuje zarówno liturgię, jak i codzienne życie gimnazjalistów. Są oni wprowadzani nie tylko w nowe funkcje liturgiczne, takie jak ministrant księgi czy lektor, lecz także w nowy zakres zadań apostoelskich, szczególnie w gronie swoich rówieśników” (*Dyrektorium DSL*).

Stół słowa Bożego

Głównym tematem formacji młodszych członków służby liturgicznej były znaki. Dzieci, posługujące w czasie liturgii, poznawały znaki w całym ich bogactwie i różnorodności. Ze znakami związana jest również ich służba, zarówno posługiwanie ministrantów przy ołtarzu, służba członków scholi przez śpiew, jak też służba osób przynoszących dary ofiarne do ołtarza.

W centrum tego trzyletniego programu formacyjnego był stół chleba, który jest równocześnie ołtarzem ofiarnym i stołem uczyty. Teraz, w drugim etapie wtajemniczenia członków służby liturgicznej w misterium zbawienia uobecnianie w liturgii Kościoła, kierujemy naszą uwagę na stół słowa i dokonujące się przy nim spotkania Boga z człowiekiem oraz człowieka z Bogiem. Choć w celebracji Eucharystycznej najpierw przeżywamy spotkanie przy stole słowa, a potem spotkanie przy stole chleba, to jednak w formacji kolejność jest odwrotna. W procesie wychowawczym rozpoczęliśmy od znaków, gdyż przy nich mogą posługiwać już mali chłopcy, a chleb do ołtarza mogą przynieść także małe dzieci. Zgłębianie tajemnic słowa Bożego i posługiwanie temu słowo wymaga większej dojrzałości, dlatego dopiero w drugim etapie wtajemniczenia kierujemy naszą uwagę w stronę stołu słowa Bożego.

Nie będzie to jednak studium biblijne, lecz wnikanie w tajemnice uobecnianie w liturgii przez pryzmat słowa Bożego. Równocześnie będzie to wprowadzenie w funkcje, które mogą być powierzone zarówno chłopcom jak i dziewczynom już w klasach gimnazjalnych. Pierwszą z tych funkcji jest odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej, co wiąże się oczywiście z głębszą formacją modlitewną tych młodych ludzi. Druga funkcja to czytanie słowa Bożego w liturgii. Do jej podjęcia prowadzi długa droga. Można powiedzieć, że trzy latach formacji w okresie gimnazjum, to systematyczne przygotowywania młodych ludzi do przyjęcia słowa Bożego i podjęcia od-

powiedzialności za jego przekazywanie innym ludziom. Nie wszyscy będą lektorami czytającymi słowo Bożego w celebracjach liturgicznych, ale wszyscy muszą żyć słowem Bożym i nieść jego przesłanie innym ludziom. Kolejna funkcja to psalmista, który wykonuje psalm responsoryjny. Jest to również funkcja tylko dla tych, którzy posiadają odpowiednie warunki głosowe, ale rozumienie znaczenia psalmu w liturgii i umiejętność modlitwy psalmami powinni rozwijać wszyscy.

Jest zrozumiałe, że we wprowadzeniu do tego rodzaju posługiwania w liturgii, konieczne są ćwiczenia dykcyjne, głosowe i muzyczne. Pojawiają się one już wspólnej dla wszystkich formacji, ale więcej uwagi poświęcają im ci, którzy pragną włączyć się w służbę przez czytanie lub śpiew.

Służyć tym darem, jaki każdy otrzymał

Istotną cechą tego etapu formacji członków służby liturgicznej jest konieczność dokonania wyboru funkcji, która danej osobie jest szczególnie bliska i w której najlepiej wyrażają się otrzymane przez nią od Boga talenty. Nikt nie jest wezwany do wypełniania wszystkich funkcji. Każdy powinien dojrzywać do tego, aby „służyć tym darem, jaki otrzymał”. Mam nim służyć zarówno w liturgii jak i w jego codziennym życiu. Zasada ta ma istotne znaczenie w całościowej formacji człowieka. Jeśli ktoś posiada jakiś talent, to powinien go coraz bardziej rozwijać w nim służyć. Wtedy wszyscy są najbardziej ubogaceni i każdy może wnieść we wspólne dzieło to, co ma najpiękniejszego. Tym wspólnym dziełem jest nie tylko aktywność w szkole czy w świecie, lecz także, a nawet w sposób wyróżniony, liturgia. Sama jej nazwa oznacza „dzieło wspólne”, „dzieło wykonane dla dobra wspólnego”. Jeśli chcemy w to wspólne dzieło, uobecniane przez Chrystusa Głowę, który włącza w nie każdego z członków Ciała, wnieść swój wkład, to powinniśmy lepiej poznać swoje miejsce we wspólnocie i odkryć zadania, które Chrystusa dla nas wyznaczył.

Ta logika myślenia przenika kolejne lata formacji starszych członków służby liturgicznej. Na tej drodze dojrzywa również postawa, która jest świadectwem wobec rówieśników. Jeśli młodzi chłopcy i dziewczęta dokonują wyborów kierując się wiarą, miłością Boga i ludzi, to przez takie działania promieniują Ewangelią w swoim środowisku.

Zadania przeznaczone dla chłopców i dziewcząt

W kontekście rozeznawania

Przygotowanie do bierzmowania

Szczególne znaczenie w całościowej formacji gimnazjalistów, także w formacji członków służby liturgicznej ma fakt, że przygotowują się oni do przyjęcia sakramentu bierzmowania. Nie ma większego religijnego wydarzenia w ich życiu niż to. Nie ma też ważniejszych priorytetów w działaniach formacyjnych, niż pomoc młodym ludziom, aby jak najlepiej przyjęli, który im zostanie ofiarowany. Formacja członków służby liturgicznej nie może przebiegać jako obok przygotowania do bierzmowania i niezależnie od niego. Przeciwnie. Trzeba tak ukształtować formację tych osób, aby stała się ona w pewnym sensie wzorcowym, a więc najpełniejszym i najbardziej całościowym przygotowaniem do namaszczenia Duchem Świętym w sakramencie bierzmowania.

Formacja członków służby liturgicznej może mieć takie cechy, gdyż ze swej istoty łączy teorię z praktyką, wiedzę z działaniem, słowo z czynem. Przestrzenią ich czynnego zaangażowania jest najpierw liturgia, a więc najbardziej wyróżniona aktywność Kościoła. Nic nie jest tak skuteczne w przemianie ludzkich serc, jak świadome, czynne i owocne przeżywanie sakramentów i innych celebracji liturgicznych. Właśnie na tym obszarze członkowie służby liturgicznej mają do spełnienia chyba największe i najważniejsze zadanie apostołskie. Gdy sami z radością i zapałem pełnią służbę przy stole słowa i chleba, a także gdy pomagają innym pełnić funkcje liturgiczne w ramach spotkań kandydatów do bierzmowania, stają się autentycznymi świadkami Chrystusa, szczególnie w swoim środowisku. Tego świadectwa nie da się zastąpić żadnym innym działaniem. Przygotowanie do bierzmowania jest przygotowaniem do bardziej dojrzałego świadectwa o obecności Boga pośród nas i o umiejętności życia z Bogiem we wszystkich sprawach codzienności.

Radosna i systematyczna służba w liturgii, będąca znakiem dojrzewania w powołaniu, jakie Bóg dał człowiekowi, promieniuje również na codzienne życie młodych ludzi. Mają oni w sercu więcej pokoju, lepiej potrafią współpracować z innymi i są bardziej wytrwali w swoich postanowieniach. Potrafią się przyznać do błędów i są gotowi na nawrócenia. Jeśli mają taką postawę, są przygotowani do przyjęcia „obietnicy Ojca” i w mogą w przyszłości, zjednoczeni jeszcze bardziej z Chrystusem mocą otrzymanego Ducha Świętego, owocniej przemieniać swoje środowisko duchem Ewangelii.

Chrystus Droga, Prawdę i Życiem

Formacja oparta o słowo Boże, wprowadzająca w dojrzałe słuźenie temu słowu, owocująca apostołską postawą, nie jest możliwa bez nieustan-

nego pogłębiania osobistej relacji z Chrystusem. Troska o tę relację jest zadaniem najbardziej podstawowym. Modlitwa, rozważanie słowa Bożego, rozwijanie swoich zdolności, apostołstwo w gronie rówieśników i wszystkie inne wymiary formacji oznaczają współpracę z Chrystusem, coraz lepsze poznawanie Go i coraz doskonalsze poddawanie się Jego prowadzeniu.

W tym etapie formacji nawiązujemy w sposób szczególny do spotkania z Chrystusem jako Drogą, Prawdą i Życiem i wsłuchujemy się w Jego wezwanie: „Pójdź za Mną”. Tematy te pojawią się zarówno w czasie rekolekcji, jak też w ciągu formacji rocznej. Jest to również czas zwrócenia większej uwagi na wiarę, nadzieję i miłość, co jest zaleceniem *Dyrektorium DSL* (por. 72c).

Inne uwagi wstępne

„Formacja starszych ministrantów i członków scholi trwa przez okres gimnazjum. Każdy z nich powinien podejmować, oprócz systematycznej służby w celebracjach liturgicznych, zarówno w niedzielę jak i w ciągu tygodnia, następujące zadania:

- udział w spotkaniach formacyjnych według programu podanego poniżej. Spotkania odbywają się w grupach prowadzonych przez animatorów liturgicznych. Na zakończenie roku udzielana jest promocja upoważniająca do dalszej służby przy ołtarzu. Powinna być ona poprzedzona dniem skrupienia;

- uczestnictwo, przynajmniej raz, w specjalnych rekolekcjach dla starszych ministrantów i członków scholi. Mogą oni uczestniczyć także w innych rekolekcjach, np. w Oazie Nowej Drogi.

Jeśli ktoś włącza się do zespołu posługujących w liturgii w okresie gimnazjum, powinien przejść krótki okres kandydatury (np. jeden miesiąc), a następnie wprowadzenie we wszystkie funkcje liturgiczne, które będzie spełniał wraz ze swoimi kolegami i koleżankami” (*Dyrektorium DSL* 73-74).

ROK I. KSIĘGI LITURGICZNE

Rekolekcje: Pójdź za Mną

Podobnie jak w poprzednim cyklu spotkań rekolekcyjnych proponowane są trzy stopnie. Pierwszy z nich dotyczy teologicznych fundamentów, na których oparta jest formacja. Drugi jest syntezą tematów podejmowanych w ciągu trzech lat formacji. Trzeci stopień kładzie akcent na całościową postawę człowieka, jego zachowanie się i jego apostołstwo.

Przed rozpoczęciem nowego cyklu formacyjnego, jakim jest formacja starszych ministrantów i starszych członków scholi, zapraszamy członków służby liturgicznej na rekolekcje, które noszą tytuł „Pójdź za Mną”. Ukazują one różne tytuły Chrystusa, którymi się posługujemy, a w każdym z nich odkrywamy wezwanie do pójścia za Nim i pogłębienia osobistej relacji z Nim. Szczególną uwagę poświęcamy słowom Pana: „Ja jestem Drogą, Prawdą i Życiem”.

DZIEŃ 1 – PÓJDŹ ZA MNA

DZIEŃ 2 – IŚĆ ZA CHRYSTUSEM, KTÓRY JEST DROGĄ

DZIEŃ 3 – IŚĆ ZA CHRYSTUSEM, KTÓRY JEST PRAWDĄ

DZIEŃ 4 – IŚĆ ZA CHRYSTUSEM, KTÓRY JEST ŻYCIEM

DZIEŃ 5 – ŚWIĘCI: LUDZIE, KTÓRZY POSZLI ZA CHRYSTUSEM

DZIEŃ 6 – POSŁUGIWANIE W LITURGII WSPÓLPRACĄ Z CHRYSTUSEM

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA: DZIEŃ PANA

Księgi służące do celebracji Eucharystii

Pierwszy cykl spotkań ma charakter wprowadzenia w księgi służące do celebracji Eucharystii. Jest to równocześnie ogólne wprowadzenie w świat świętych ksiąg, ukazujące ich znaczenie w życiu Kościoła i pomagające ubogacać swoje życie treściami zawartymi w księgach liturgicznych.

SPOTKANIE 1 – DRUGI ETAP WTajemniczenia w posługiwaniu

W pierwszym spotkaniu nowego cyklu wtajemniczenia w posługiwaniu w liturgii ukazujemy młodym ludziom perspektywę drogi, którą mają wspólnie przejść. Są to myśli zawarte w powyższym wprowadzeniu i rozwinięte w ukazanych poniżej tematach.

SPOTKANIE 2 – KSIĘGI LITURGICZNE: SŁOWO I MODLITWA

Główną treść każdej księgi liturgicznej stanowią słowo Boże i modlitwa, przy czym wszystkie modlitwy powstały z medytacji nad słowem Bożym. W pewnym sensie są one słowem objawienia wyrażonym w modlitwie. W czasie spotkania uczestnicy formacji dowiadują się, jakie są księgi liturgiczne, które będą stopniowo poznawać, ale najpierw zwracają uwagę głównie na to, że księgi te są skarbem Kościoła, gdyż w nich jest obecna mądrość Boża i świadectwo wiary wszystkich pokoleń chrześcijan. Naszym zadaniem jest rozwijać umiejętność słuchania słowa Bożego, a także umiejętność modlenia się tekstami liturgicznymi, poczynając od świadomego włączania się w modlitwę dnia odmawianą w każdej Eucharystii. Słowo Boże oraz teksty mszału inspirują również dobór pieśni, które wykonuje schola lub całe zgromadzenie. We wszystkich poniższych spotkaniach nawiążemy do tego aspektu formacji, szczególnie w zespołach śpiewających.

SPOTKANIE 3 – LEKCYONARZ MSZALNY

Najbardziej okazałą księgą liturgiczną Kościoła jest mszał, ale po soborowej odnowie liturgii powstało wiele tomów lekcjonarza mszalnego oraz Ewangeliarz i całości właśnie ta księga zdaje się być objętościowo największa. Składa się ona z wielu tomów, które razem zawierają niezwykle bogactwo tekstów biblijnych przeznaczonych do czytania i rozważania na każdy dzień roku, na wszystkie uroczystości i wszystkie ważne wydarzenia życia człowieka, poczynając od narodzin a kończąc na przeżyciu pogrzebu. Wprawdzie w swoim wyglądzie lekcjonarz nie jest tak okazały jak mszał, ale gdy się spojrzy na wszystkie tomy lekcjonarza, a także na bogactwo

czytań biblijnych, zamieszczonych w obrzędach chrztu, małżeństwa i innych sakramentów oraz sakramentaliów, to można stwierdzić, że światło słowa Bożego rozświetla mocnym blaskiem wszystkie celebracje liturgiczne. Jest to jeden z najbardziej charakterystycznych znaków odnowy liturgicznej, jaka dokonała się pod Soborze Watykańskim II. Prawda ta skłania do większego zainteresowania słowem Bożym, zarówno w znaczeniu rozważania jego treści, jak też w znaczeniu służenia temu słowu przez odczytywanie go w celebracjach liturgicznych. Poprzez kolejne spotkania uczestnicy formacji będą wprowadzani w to misterium.

SPOTKANIE 4 – EWANGELIARZ

Wśród ksiąg liturgicznych szczególne miejsce zajmuje Ewangeliarz. Zazwyczaj jest to księga, którą się ozdabia różnymi znakami, ze względu na ważność tekstów ewangelicznych, które są w niej zamieszczone. Uczestnicy spotkania poznają historię Ewangeliarza i jego układ. Zapoznają się również z zasadami dotyczącymi używania Ewangeliarza w liturgii, choć oni sami jeszcze nie wnoszą Ewangeliarza w procesji, gdyż nie są lektorami. Wśród szczegółów dotyczących posługiwania słowu więcej uwagi należy poświęcić faktowi, że diakon, choć ma święcenia, to jednak przed odczytaniem Ewangelii prosi o błogosławieństwo, a jeśli Ewangelię odczytuje kapłan, to odmawia specjalną modlitwę prosząc o łaskę godnego spełnienia tej posługi. Praktyka ta jest zaproszeniem do refleksji nad znaczeniem modlitw, które członkowie służby liturgicznej odmawiają przed spełnieniem funkcji. Oni czynią to przed rozpoczęciem celebracji, odmawiając modlitwę zgodną z rodzajem spełnianego zadania.

SPOTKANIE 5 – MSZAŁ RZYMSKI

Mszał rzymski jest najbardziej wyróżnioną księgą modlitw Kościoła. W niej zamieszczone są najważniejsze modlitwy, jakie są odmawiane w celebracji Eucharystii. Są to modlitwy odmawiane przez kapłana. Oprócz nich są także wskazania dotyczące przebiegu celebracji, zwane rubrykami. W czasie spotkania uczestnicy zapoznają się z ogólnym układem mszału, a także podejmują analizę wybranych modlitw. To ćwiczenie, dotyczące głębszego wniknięcia w treść modlitw, które są odmawiane w czasie Mszy Świętej, będzie powtarzane również w innych spotkaniach. Jest to bowiem jedna z najlepszych dróg osobistego włączania się w modlitwy, które odmawia kapłan w imieniu wszystkich zgromadzonych i w imieniu całego Kościoła.

SPOTKANIE 6 – KSIĘGI LITURGICZNE: DAR I ZADANIE

Podsumowaniem pierwszego cyklu spotkań starszych członków służby liturgicznej jest ukazanie ksiąg liturgicznych jako daru, który ubogaca naszą modlitwę i całe nasze życie, a także jako zadania, które trzeba podjąć. Chodzi tu najpierw o szacunek wobec tych ksiąg. Drugim zadaniem jest troska o poznawanie modlitw zamieszczonych w księgach liturgicznych przeznaczonych do celebracji Eucharystii. Trzeba się niekiedy zatrzymać na treścią prefacji, nad modlitwą eucharystyczną, modlitwami odmawianymi w czasie przygotowania darów i innymi modlitwami z mszału. Dziś powtarzamy więc ćwiczenie mające charakter analizy wybranych modlitw. Osobnym zadaniem, które może być zlecone chłopcom potrafiącym je dobrze spełnić, jest służba ministranta księgi. Podaje on głównemu celebransowi księgę, która zawiera odpowiednie modlitwy.

Po ukończeniu tego etapu spotkań następuje weryfikacja oraz wręczenie odpowiedniego znaczka i modlitwy.

1. Zna księgi liturgiczne przeznaczone do celebracji Eucharystii. Wie, jaką zawierają treść i jaki mają układ.
2. Potrafi odnaleźć w księgach teksty przeznaczone na dany dzień i daną celebrację liturgiczną lub wskazać pieśni odpowiadające tematowi czytań i modlitw.
3. Szanuje święte księgi i stara się uważnie wsłuchiwać w odczytywane z nich słowo Boże oraz odmawiane z nich modlitwy.

Księgi modlitwy Kościoła

Drugi i równocześnie najdłuższy cykl spotkań w tym roku formacji dotyczy tematyki modlitwy. Wprawdzie główną księgą modlitwy Kościoła jest mszał rzymski, ale zawarte w nim modlitwy odmawia kapłan. Zadaniem służy liturgicznej i innych uczestników celebracji jest jak doskonalsze łączenie się duchowe z modlitwą kapłana. Księgi, które teraz będą poznawać uczestnicy formacji, zawierają modlitwy przeznaczone dla wszystkich, także dla wiernych świeckich. Formacja jest wprowadzeniem w ten świat modlitwy, a także ukazaniem możliwości posługiwania modlitwie przez odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej. Jest to pierwsza z funkcji, do której zostają młodzi ludzie zaproszeni. Nie wszyscy będą ją pełnić, ale wszyscy powinni świadomie przeżywać modlitwę powszechną.

SPOTKANIE 7 – MODLITWA KOŚCIOŁA A MODLITWA PRYWATNA

Temat ten pojawił się już przy analizie tekstów modlitw mszalnych. Była to pomoc w coraz bardziej świadomym przeżywaniu modlitwy Kościoła, wyrażonej w liturgii mszalnej, jako swojej własnej modlitwy. Temat ten staramy się teraz pogłębić. „Ponieważ życie Chrystusa w Jego Ciele Mistycznym udoskonala i uszlachetnia życie osobiste każdego chrześcijanina, dlatego należy wykluczyć jakikolwiek rozdźwięk między modlitwą Kościoła a modlitwą osobistą” – pisze Ojciec Święty Paweł VI w konstytucji wprowadzającej do Liturgii Godzin „Canticum laudis”. Wysiłek formacyjny zmierza właśnie w stronę wykluczania tego rozdźwięku przez uczynienie modlitwy liturgicznej swoją własną modlitwą.

SPOTKANIE 8 – LITURGIA GODZIN: CODZIENNA MODLITWA LUDU BOŻEGO

Tak jest nazwana księga modlitwy przeznaczona dla wszystkich członków Kościoła. Jest to liturgia, a więc szczególna forma modlitwy. Jest ona uświęceniem czasu i wszystkich dokonujących się w ciągu dnia wydarzeń. Przeplata się ona z godzinami pracy i odpoczynku. Jest to modlitwa ludu Bożego. Członkowie służby liturgicznej jako pierwsi powinni się nią zainteresować. Muszą ją poznać, odkryć jej niezwykle znaczenie i stopniowo starać się czynić swoją modlitwą poszczególne jej części, np. hymny lub psalmy, prośby lub pieśni z Nowego Testamentu. Zalecaną formą celebracji Liturgii Godzin jest jej śpiewanie, co stanowi kolejne zadanie dla scholi.

SPOTKANIE 9 – MODLITWA UWIELBIENIA, PRZEBŁAGANIA I PROŚBY

Modlitwa Kościoła, jaką jest Liturgia Godzin, uczy nas wszystkich rodzajów modlitwy. Jest ona przeniknięta uwielbieniem Boga i dziękczynieniem za otrzymane od Niego dary, pełno w niej tekstów będących przebłaganiem za grzechy, a ważną jej częścią są prośby we wszystkich potrzebach ludzi żyjących na tej ziemi i cierpiących w czyśćcu. W czasie spotkania poznajemy lepiej wybrane z Liturgii Godzin teksty uwielbienia, dziękczynienia, przeproszenia i prośby. Jest to kolejny krok pomagający przeżywać modlitwę Kościoła jako swoją własną modlitwę.

SPOTKANIE 10 – Z HISTORII MODLITWY POWSZECHNEJ

Do Liturgii Godzin wracamy w ciągu następnych spotkań także przez wprowadzenie wybranych z niej fragmentów w program spotkania w grupie. Głównym tematem spotkań staje się jednak modlitwa powszechna. Ma ona szczególne znaczenie w rozwoju życia modlitewnego człowieka, a także w rozwoju umiejętności służenia innym przez modlitwę. Taką służbę podejmują osoby odczytujące wezwania modlitwy powszechnej w czasie

Mszy Świętej. Również tutaj uczymy się rozpoznawać w wezwaniach modlitwy powszechnej intencje modlitewne, które nosimy w sercu i które chcemy przedstawić Bogu. Staramy się więc z wielkim skupieniem przeżywać każde wezwanie tej modlitwy, odczytywane w czasie Eucharystii. Uczestnicy spotkania poznają też w skrócie historię modlitwy powszechnej.

SPOTKANIE 11 – TEOLOGIA MODLITWY POWSZECHNEJ

Po spotkaniu wprowadzającym odkrywamy jeszcze wyraźniej, dlaczego modlitwa powszechna ma tak wielkie znaczenie. „W modlitwie powszechnej, czyli modlitwie wiernych, lud w pewien sposób odpowiada na Boże słowo przyjęte z wiarą i wykonując swą wynikającą z chrztu funkcję kapłańską, zanosi do Boga błagania za zbawienie wszystkich” (OWMR 69). Są tu wskazane dwa filary teologiczne tej modlitwy. Pierwszy to odpowiedź na słowo Boże, a drugi to spełnianie wynikającej ze chrztu funkcji kapłańskiej. Funkcja ta oznacza szczególne zjednoczenie z Chrystusem Kapłanem. Dzięki temu zjednoczeniu wypowiedane przez nas modlitwy są udziałem w modlitwie Chrystusa Kapłana. Te dwa teologiczne fundamenty modlitwy powszechnej ukazują jej wielkość i moc. Są też zaproszeniem, aby jak najpełniej w nią się zaangażować.

SPOTKANIE 12 – STRUKTURA MODLITWY POWSZECHNEJ

„Wypada, aby ta modlitwa była zanoszona z zasady we Mszach świętych sprawowanych z udziałem ludu, by zanoszono błagania za święty Kościół, za tych, którzy sprawują nad nami rządy, za ludzi znajdujących się w różnych potrzebach, a także za wszystkich ludzi i o zbawienie całego świata. Modlitwa powszechna obejmuje zazwyczaj następujące intencje: a) w potrzebach Kościoła; b) za rządzących państwami i o zbawienie całego świata; c) za ludzi doświadczonych różnymi trudnościami; d) za miejscową wspólnotę” (OWMR 69-70). Przyglądamy się uważniej każdej z tych czterech serii wezwań modlitwy powszechnej.

SPOTKANIE 13 – ODCZYTYWANIE WEZWAŃ MODLITWY POWSZECHNEJ

Kilkunastoletni młodzi ludzie są wezwaniem przede wszystkim do odczytywania wezwań modlitwy powszechnej. Wprawdzie mogą je układać jako ćwiczenie, ale na niedzielne zgromadzenie wiernych wezwania powinni przygotowywać starsi lektorzy lub starsi członkowie zespołu modlitewnego, posługującego we wspólnocie parafialnej. Głównym celem spotkania jest analiza poszczególnych wezwań, przygotowanych w księgach lub przez starszych członków zespołu. Z analizą łączy się umiejętność uczynienie treści tych wezwań przedmiotem swojej osobistej modlitwy. Dojrzała służba

nie ogranicza się do samego odczytania ani też do przygotowania tekstu. Zanim konkretna intencja zostanie przedstawiona Bogu w czasie Eucharystii, powinna być „omodlona” przed członków zespołu modlitewnego. Na tym etapie formacji zespół modlitewny tworzą również członkowie służby liturgicznej. Poszczególne osoby lub małe grupy osób otrzymują intencje, które mają w czasie spotkania, a potem także w domu, przedstawiać Bogu w modlitwie. Intencje te będą następnie w wyznaczonym czasie odczytane w czasie Mszy Świętej. Taka praktyka pomaga bardziej osobiście zaangażować się modlitwę liturgiczną i głębiej ją przeżywać. Konieczne są tu również ćwiczenia dykcyjne.

SPOTKANIE 14 – ZNACZENIE MILCZENIA W CZASIE MODLITWY

W rozważaniach o modlitwie nie może zabraknąć „szkoły milczenia”. Tematu tematowi poświęcamy kolejne spotkanie.

SPOTKANIE 15 – POWOŁANI DO POSŁUGIWANIA PRZEZ MODLITWĘ

Podsumowaniem tej najbardziej wyróżnionej części tegorocznych spotkań jest zawrócenie się do członków grupy z pytaniem o pełniejsze zaangażowanie w służbę przez modlitwę i włączenie się w zespół modlitewny we wspólnocie parafialnej. Chodzi o taki zespół, w którym „wykluczony jest rozdźwięk między modlitwą Kościoła, a modlitwą osobistą”. Członkowie tego zespołu służą wspólnocie poświęcając więcej czasu na modlitwę, wśród której szczególne miejsce zajmuje adoracja Najświętszego Sakramentu, a w czasie Mszy Świętej i innych celebracji liturgicznych podejmują odpowiedzialność za wezwania modlitwy powszechnej. Wezwania te czynią intencją osobistej modlitwy, a w wyznaczonym czasie odczytuje je również w czasie Mszy Świętej. Odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej jest od strony wykonania łatwiejsze od czytania słowa Bożego, dlatego od niego rozpoczynamy służbę zgromadzeniu przez słowo. Jest to najpierw słowo modlitwy. Nie jest to służba dla wszystkich, lecz dla tych, którzy mają odpowiednie warunki głosowe rozeznają, że właśnie do takiej służby wzywa ich Pan Jezus. Mogą się w nią włączyć zarówno chłopcy jak i dziewczęta. Decyzja nie musi nastąpić teraz. Powinna ona jednak dojrzewać w sercu.

Również po tym etapie spotkań następuje weryfikacja oraz wręczenie uczestnikom formacji odpowiednich znaczków oraz modlitwy.

1. Rozumie znaczenie modlitwy w życiu wierzących. Wie, czym jest Liturgia Godzin i czym jest modlitwa powszechna.   2. Ćwiczy swój głos, aby jak najpiękniej wypowiadać przed Bogiem

słowa modlitwy, a także, jeśli jest do tego wezwany, odczytywać wezwania modlitwy powszechnej.

3. Troszczy się o uczynienie modlitwy Kościoła swoją modlitwą i dba o rozwój osobistego życia modlitewnego.

Inne księgi liturgiczne i zadania członków służby liturgicznej

SPOTKANIE 16 – PONTYFIKAŁ RZYMSKI

Uczestnicy formacji zapoznają się również z innymi księgami liturgicznymi. Najpierw z tymi, które tworzą pontyfikał rzymski, przeznaczony na celebracji sprawowane przez biskupa.

SPOTKANIE 17 – RYTUAŁ RZYMSKI

Inną liczną grupę ksiąg liturgicznych stanowią te, które należą do rytuału rzymskiego, a więc księgi przeznaczone do celebracji sprawowanych przez kapłanów i diakonów. Wśród nich szczególną uwagę trzeba zwrócić na Księgę błogosławieństw oraz obrzędy pogrzebu.

SPOTKANIE 18 – KSIĘGI WYRAŻAJĄCE WIARĘ KOŚCIOŁA

Kolejne spotkanie jest pewnym podsumowaniem całorocznej inicjacji w świat ksiąg liturgicznych. Wyrażają one wiarę Kościoła i tę wiarę przekazują uczestnikom zgromadzeń liturgicznych.

SPOTKANIE 19 – ZAGROŻENIA DLA WIARY I MODLITWY

W ramach spotkań formacyjnych trzeba również uważniej przyjrzeć się zagrożeniom dla wiary i modlitwy, płynącym ze świata, w którym żyjemy. Trzeba im się przeciwstawić i iść pod prąd. Trzeba również innym w tym pomagać.

SPOTKANIE 20 – SŁUŻBA W LITURGII A PRZYGOTOWANIE DO BIERZMOWANIA

Do tematu bierzmowania powracamy przy wielu okazjach. Trwa bowiem przygotowanie do przyjęcia tego sakramentu. Powracamy więc jeszcze raz do myśli, które zostały wyrażone we wprowadzeniu do tegorocznej formacji.

Promocja

Po zakończeniu formacji następuje promocja. Obrzędy promocji znajduje się w „Księdze błogosławieństw służby liturgicznej”.

ROK II. ROK LITURGICZNY

Co roku przeżywamy Adwent, Boże Narodzenie i inne okresy liturgiczne. Jest to więc temat znany wszystkim, a równocześnie misterium, które nieustannie odkrywamy. Z jednej strony rok liturgiczny należy do najważniejszych przestrzeni naszego duchowego wzrastania, a z drugiej strony wyznacza on jedno z głównych zadań apostołskich. „Z biegiem roku Kościół odsłania całe misterium Chrystusa, poczynając od wcielenia i narodzenia aż do wniebowstąpienia, do dnia Pięćdziesiątnicy oraz do oczekiwania błogosławionej nadziei i przyjścia Pana. W ten sposób obchodząc misteria odkupienia, Kościół otwiera bogactwo zbawczych czynów i zasług swojego Pana, tak że one uobecniają się niejako w każdym czasie, aby wierni zetknęli się z nimi i dostąpili łaski zbawienia” (KL 102).

Członkowie służby liturgicznej bardzo intensywnie przeżywają wszystkie okresy roku liturgicznego. Są oni bowiem sługami i służebnikami Chrystusa, na którego czekają w Adwencie, którego narodzenie i objawienie się przeżywają z całym zaangażowaniem serca, któremu towarzyszą w męce i radują się Jego zmartwychwstaniem, przy którym są obecni w rytmie kolejnych tygodni okresu zwykłego, jako Jego uczniowie, słudzy, a także jako ci, których On posyła do innych ludzi.

Należy dołożyć wszelkich starań, aby wszyscy przeżywający ten rok formacji służby liturgicznej, głębiej zrozumieli znaczenie roku liturgicznego, w którym „Kościół otwiera bogactwo zbawczych czynów i zasług swojego Pana, tak że one uobecniają się niejako w każdym czasie, aby wierni zetknęli się z nimi i dostąpili łaski zbawienia”. Wszyscy żyjemy „w przestrzeni roku liturgicznego”, w promieniowaniu zbawczych wydarzeń, które zostają w nim uobecnione. Nie ma innej, lepszej przestrzeni duchowego wzrastania, jak otwarcie się na to, co Duch Święty dla nas przygotował w Kościele i co nam ofiarowuje w rytmie roku liturgicznego.

Prawdy te w pewien sposób określają cele tegorocznej formacji. Możemy tu wymienić te najważniejsze: 1 – Pogłębione rozumienie określenia „służba liturgiczna”. Jest to grono osób, które otrzymało błogosławieństwo Kościoła, aby posługiwać w liturgii, a liturgia oznacza również rok liturgiczny. Służyć w liturgii to także służyć temu wszystkiemu, co Bóg uobecnia dla nas w rytmie roku liturgicznego; 2 – Odkrycie wielkości i znaczenia roku liturgicznego prowadzi do podporządkowania programu formacyjnego służby liturgicznej jego prawdom. Na drugi plan schodzi wtedy rytm roku szkolnego. Kolejne etapy formacji nie rozpoczynają się od września, tylko od pierwszej niedzieli Adwentu. W okresie gimnazjum pozostajemy jeszcze

w rytmie roku szkolnego, ale po jej ukończeniu, po przyjęciu sakramentu bierzmowania i jeszcze pełniejszym wejściu w rytm życia Kościoła, dostosowujemy się w większym stopniu rytmowi roku liturgicznego.

Stopień 2 – Dar Słowa Bożego

Drugi stopień rekolekcji, proponowany przed rozpoczęciem drugiego roku formacji, jest syntezą tematów, podejmowanych przez starszych członków służby liturgicznej. Poprzez rekolekcyjną refleksję i modlitwę staramy się jeszcze lepiej zrozumieć wielkość i piękno zadań, które w tym okresie poznajemy i które są współpracą z Chrystusem i Jego Kościołem.

DZIEŃ 1 – BÓG MÓWI DO CZŁOWIEKA

DZIEŃ 2 – CZŁOWIEK ODPOWIADA BOGU

DZIEŃ 3 – POZNAWAĆ SŁOWO BOŻE I SŁUŻYĆ SŁOWU BOŻEMU

DZIEŃ 4 – MODLIĆ SIĘ I SŁUŻYĆ PRZEZ MODLITWĘ

DZIEŃ 5 – ŚPIEWAĆ I SŁUŻYĆ ŚPIEWEM

DZIEŃ 6 – KSIĘGI LITURGICZNE

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA OKREŚLAJĄCA RYTM ROKU LITURGICZNEGO

Misterium niedzieli i okresu zwykłego

Pierwszą i najbardziej podstawową cechą przeżywania roku liturgicznego jest właściwe rozumienie niedzieli w relacji do pozostałych dni tygodnia. W pierwszych tygodniach po wakacjach staramy się głębiej wniknąć w ten właśnie rytm życia dzieci Bożych i uczniów Chrystusa. Temat ten spełnia

tak ważną rolę w formacji chrześcijańskiej, a szczególnie w formacji służby liturgicznej, że wracamy do niego we wszystkich rekolekcjach i przy wielu innych okazjach. Poniższe spotkania są pewną syntezą i pogłębieniem rozważań podejmowanych wcześniej. W tym cyklu spotkań podejmujemy również refleksję nad znaczeniem okresu zwykłego.

SPOTKANIE 1 – SZEŚĆ DNI PRACOWAŁ, W SIÓDMYM DNIU ODPOCZAŁ

Przypominamy opis dzieła stworzenia świata. Wyjaśniamy znaczenie określenia „Bóg odpoczął”. Podjęmy refleksję nad znaczeniem odpoczynku w Starym i Nowym Testamencie, a także nad dzisiejszym rozumieniem odpoczynku. Chodzi nie tylko o odpoczynek ciała, lecz całościowe rozumienie tej formy aktywności człowieka.

SPOTKANIE 2 – POBŁOGOSŁAWIŁ TEN DZIEŃ I UCZYNIŁ GO ŚWIĘTYM

W drugim spotkaniu wracamy do opisu dzieła stworzenia, a szczególnie do dnia siódmego. Staramy się głębiej odkryć, co to znaczy, że Bóg pobłogosławił ten dzień i uczynił go świętym. Prowadzimy głębszą refleksję nad określeniem „dzień święty”. Jest to dzień „oddzielony” od pozostałych dni tygodnia i przeznaczony wyłącznie dla Boga. Przerywamy zwyczajną aktywność, podejmowaną w dni robocze i podejmujemy inną aktywność, właściwą dla dnia świętego. Nie polega ona na pomnażaniu dóbr ziemskich, tylko na otwarciu się na dobra niebieskie. Bóg wkracza w życie ludzi przez stworzenie, przez zmartwychwstanie i przez zstąpienie Ducha Świętego. On uświęca swoją obecnością ten dzień.

SPOTKANIE 3 – NIEDZIELA: GŁÓWNY DZIEŃ ŚWIĘTEJ SŁUŻBY

Wśród świętych czynności, spełnianych w świętym dniu, szczególnie miejsce przypada tym, które są powierzone służbie liturgicznej. Niedziela jest najważniejszym dniem ich służby. Równocześnie jest głównym miejscem, w którym dokonuje się pełniejsze odkrywanie znaczenia tej szczególnej aktywności. Jest to przede wszystkim służba dziełu zbawienia, które Chrystus uobecnia w swoim Kościele. Jest to taki rodzaj służby, w którym głównym działającym jest Chrystus, ale działa On przez tych, których powołał i dał im udział w swojej kapłańskiej misji. W czasie spotkania powracamy więc do wszystkich funkcji spełnianych przez członków służby liturgicznej, by jeszcze bardziej odkryć ich wielkość i znaczenie. Uświadamiamy sobie też wyraźniej, że niedziela jest głównym dniem służby wszystkich pobłogosławionych do tego różnych funkcji. Wszyscy są w określonym zespole posługujących. Nawet jeśli w daną niedzielę konkretne funkcje wykonuje tylko część członków zespołu, to nie znaczy, że zaangażowanie

pozostałej części nie ma charakteru posługiwania. Do wszystkich odnoszą się słowa z modlitwy eucharystycznej: „Powołałeś nas..., abyśmy stali przed Tobą i Tobie służyli”.

SPOTKANIE 4 – SŁUŻBA MODLITWY I ŚWIĘTOWANIA

Powracamy do tematu służby zatrzymując się dłużej przy tych funkcjach, które poznaliśmy lepiej w ubiegłym roku i które mamy rozwijać w tegorocznych spotkaniach. Jest to przede wszystkim służba przez modlitwę, a w kontekście niedzieli możemy też mówić o szerszej rozumianej służbie świętowania, a więc przyczynianiu się do tego, aby cała niedziela była we wspólnocie dniem świętym. Powracamy więc do tematu Liturgii Godzin, którą być może niektórzy podjęli, a która w sposób szczególnie może się przyczynić do głębszego przeżywania niedzieli. Więcej uwagi poświęcamy modlitwie powszechnej. Przypominamy jej znaczenie, kontynuujemy ćwiczenia głosowe, by jak najlepiej ją spełniać, powracamy do pytania, kto czuje się wezwany, aby funkcje modlitewne spełniać jako swoje główne zadanie w liturgii. Do tego tematu wrócimy w przyszłym roku.

SPOTKANIE 5 – DNI POWSZEDNIE I PRZYGOTOWANIE NIEDZIELI

W rozważaniach o niedzieli musimy stale powracać do pozostałych dni tygodnia. Każdy z nich ma swoją specyfikę, a szczególnie te, które są związane z przeżywaniem Paschy Pana, a więc czwartek wieczorem, piątek i sobota. Z tej perspektywy patrzymy na niedzielę. Dopiero połączenie dni roboczych i dnia świętego daje pełny obraz naszego ziemskiego pielgrzymowania. Prowadzi ono przez codzienną pracę, spełnianą w zjednoczeniu z Bogiem i przyczyniającą się do uobecniania królestwa Bożego na ziemi, ale celem życia nie jest praca. Przerwywamy ją, by zobaczyć właściwy cel, do którego zmierzamy. Jest nim wejście w święty dzień, znak wieczności Boga, w święte czynności, znak niebieskiej aktywności zbawionych, w święty odpoczynek, znak uczestnictwa w radości Trójcy, w ósmy dzień, którego nie ma w ziemskim kalendarzu, ale który ma ważne miejsce w kalendarzu liturgicznym. Jest bowiem znakiem, że już tu na ziemi, jest obecna rzeczywistość, którą ofiarował nam Bóg przez zmartwychwstanie Chrystusa i Zesłanie Ducha Świętego. Do tej niedzieli trzeba się przygotować. Chodzi zarówno o przygotowanie duchowe, jak i o przygotowanie wszystkiego, co pomaga świętować Dzień Pana w kościele, w domu i w innych miejscach.

SPOTKANIE 6 – APOSTOLSTWO DNIA ŚWIĘTEGO

Temat apostołstwa pojawiał się już w poprzednich spotkaniach. Teraz wypada do niego powrócić i uczynić go głównym przedmiotem refleksji i

rozmowy. Jeszcze raz wracamy do myśli, że cała niedziela świętowaniem wielkich dzieł Boga. Klimat świętowania jest wyrażony w strojach, w programie dnia, w spotkaniach, w modlitwie i innych przeżyciach. Najważniejszym wydarzeniem jest Eucharystia, a więc najwięcej uwagi, pomysłowości, czasu i innych form zaangażowania, należy poświęcić przygotowaniu tego niezwykłego wydarzenia i dziękczynieniu za udziału w nim. „Pośród różnych form działalności parafii żadna nie ma tak żywotnego znaczenia i tak silnego wpływu formacyjnego na wspólnotę, jak niedzielna celebrowanie dnia Pańskiego połączona z Eucharystią” – uczy Jan Paweł II w liście apostołskim *Dies Domini*, (43). Uczestnicy spotkań formacyjnych powinni się również zastanowić, jak mogą pomóc swoim kolegom i koleżankom, przygotowującym się do sakramentu bierzmowania, aby pełniej odkryli znaczenie niedzieli.

SPOTKANIE 7 – ZNACZENIE OKRESU ZWYKŁEGO

Przeżywając jeszcze okres zwykły ukazujemy jego znaczenie w rytmie całego roku liturgicznego. Jest to czas pielęgnowania i rozwoju darów, które zostały nam ofiarowane w tajemnicy Wcielenia, Odkupienia i Zesłania Ducha Świętego. To także czas posłania do świata, aby te dary zanieść innym ludziom. W mocy Ducha Świętego idziemy do innych ludzi. Ważnym znakiem tego czasu jest wspomnianie świętych. Pokazują nam oni że zwyczajność dla chrześcijanina oznacza świętość. Okres zwykły roku liturgicznego to czas zwykłej, codziennej, systematycznej pracy w rozwoju daru świętości, który został nam ofiarowany w sakramentach świętych.

SPOTKANIE 8 – ZAKOŃCZENIE ROKU LITURGICZNEGO

Chrześcijanin przeżywa dwa razy zakończenie roku. Datę pierwszego zakończenia wyznacza nam kalendarz liturgiczny. Datę drugiego określa kalendarz świecki. Obydwa zakończenia są ważne, lecz w każdym z nich gdzie indziej położone są akcenty. W tym pierwszym nie ma fajerwerków i tego, co proponuje świat. Jest natomiast to wszystko, do co wynika z przeżywania całego roku z Chrystusem. Chrystus prowadzi swój Kościół do swego królestwa, do Ojca, do pełnego wylania Ducha na całe stworzenie. Wszystkie przeżycia roku liturgicznego zostają uwieńczone uroczystością Jezusa Chrystusa, Króla Wszechświata. Do tej prawdy nawiązujemy w czasie spotkań ze służbą liturgiczną. Chodzi nie tylko o zdobycie wiedzy na ten temat, lecz przede wszystkim o doskonalenie swojej służby Bogu i ludziom. Wszyscy mamy sobie nawzajem pomagać, aby dobrze zakończyć rok liturgiczny, a kiedyś dobrze zakończyć całe życie. Pomiedzy jednym i drugim wydarzeniem istnieje duchowy związek. Służba liturgiczna, to również

służba Chrystusowi Królowi, który ukazuje wszystkim cel ziemskiej wędrówki i wszystkich do niej prowadzi. Członkowie służby liturgicznej powinni więc w sposób bardziej świadomy i bardziej uroczysty świętować zakończenie roku liturgicznego.

Misterium Wcielenia i Odkupienia

W kolejnych spotkaniach skupiamy się na przeżywanych kolejno okresach liturgicznych. Spotkania dotyczą nie tylko wiedzy na ten temat, gdyż tę wiedzę uczestnicy formacji zdobyli już na katechezie. Chodzi bardziej o pogłębienie duchowe, o rozwój posługiwania, o coraz bardziej świadome jednoczenie się z Chrystusem we wszystkim, co On uobecnia w rytmie roku liturgicznego. Dlatego w czasie spotkań poświęcamy więcej uwagi tekstom czytań i modlitw mszalnych, tekstom śpiewanych pieśni, a także tekstom Liturgii Godzin, w których specyfika okresów liturgicznych jest ukazana w sposób szczególnie głęboki.

SPOTKANIE 9 – MISTERIUM CHRYSTUSA OBECNE W ROKU LITURICZNYM

Zadaniem pierwszego spotkania w tym cyklu jest ukazanie znaczenia roku liturgicznego. Jest to nawiązanie do myśli przedstawionych we wprowadzeniu do tegorocznej formacji.

SPOTKANIE 10 – CZAS ADWENTU

Znaczenie Adwentu, zwyczaj tego okresu, zadania służby liturgicznej. Słowo Boże, modlitwy mszalne, Liturgia Godzin, pieśni.

SPOTKANIE 11 – UROCZYŚĆ NARODZENIA PAŃSKIEGO I OKTAWA

Znaczenie uroczystości Narodzenia Pańskiego i całej oktawy, zwyczaj tego okresu, zadania służby liturgicznej. Słowo Boże, modlitwy mszalne, Liturgia Godzin, pieśni.

SPOTKANIE 12 – OBJAWIENIE PAŃSKIE I CHRZEST W JORDANIE

Znaczenie uroczystości Objawienia Pańskiego i chrztu w Jordanie, zwyczaj tego okresu, zadania służby liturgicznej. Słowo Boże, modlitwy mszalne, Liturgia Godzin, pieśni.

SPOTKANIE 13 – OKRES WIELKIEGO POSTU

Znaczenie Wielkiego Postu, zwyczaj tego okresu, zadania służby liturgicznej. Słowo Boże, modlitwy mszalne, Liturgia Godzin, pieśni. W Wielkim Poście spotkań jest mniej, gdyż członkowie służby liturgicznej uczest-

niczą również w wielkopostnych nabożeństwach. Wskazane jest, aby w niektórych z nich posługiwali nie tylko poprzez niesienie znaków i śpiewanie pieśni, lecz także przed odczytywanie tekstów, np. podczas drogi krzyżowej.

SPOTKANIE 14 – TRIDUUM PASCHALNE

Szczególne znaczenie Triduum Paschalnego i zadania służby liturgicznej w tych dniach.

SPOTKANIE 15 – OKRES WIELKANOCY

Znaczenie Oktawy Zmartwychwstania i całego okresu Wielkanocy, zwyczaj tego okresu, zadania służby liturgicznej. Słowo Boże, modlitwy mszalne, Liturgia Godzin, pieśni.

SPOTKANIE 16 – CZAS PO WNIEBOWSTĄPIENIU I PIĘĆDZIESIĄTNICA

Znaczenie Wniebowstąpienia Pańskiego, modlitwy Kościoła pod Wniebowstąpieniu oraz uroczystości Zesłania Ducha Świętego. Zwyczaj tego okresu, zadania służby liturgicznej. Słowo Boże, modlitwy mszalne, Liturgia Godzin, pieśni.

SPOTKANIE 17 – PODSUMOWANIE: „MOCNE” OKRESY ROKU LITURGICZNEGO

Kończąc ten cykl spotkań dokonujemy podsumowania. Ukazujemy znaczenie celebracji tajemnicy Wcielenia i Odkupienia, jako tzw. „mocnych” okresów liturgicznych.

Inne wydarzenia roku liturgicznego

SPOTKANIE 18 – BOŻE CIAŁO I TYDZIEŃ EUCHARYSTYCZNY

Po przeżyciu uroczystości Zesłania Ducha Świętego poświęcamy więcej uwagi dobremu przygotowaniu i przeżyciu Bożego Ciała wraz z procesją, a także następującemu po tej uroczystości tygodniowi eucharystycznemu, często nazywanemu oktawą Bożego Ciała. Chodzi nie tylko o piękne i poprawne przygotowanie uroczystości, lecz także o rozbudzenie w członkach służby liturgicznej pragnienia adoracji Najświętszego Sakramentu.

SPOTKANIE 19 – ODPUST PARAFIALNY

Osobne spotkanie należy poświęcić rozumieniu i przeżywaniu odpustu parafialnego.

SPOTKANIE 20 – INNE UROCZYŚCIE OKRESU ZWYKŁEGO

W podsumowaniu nawiązujemy także do innych uroczystości przypadających w okresie zwykłym roku liturgicznego. W czerwcu przeżywamy uroczystość świętych Apostołów Piotra i Pawła, a w sierpniu uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Jest to również okazja do podjęcia tematu dobrego przeżywania wakacji.

Promocja

ROK III. FUNKCJE LITURGICZNE

Trzecia klasa gimnazjum to czas dokonywania ważnych wyborów w życiu młodego człowieka. Przede wszystkim będzie wybierał szkołę, a ta decyzja określi w pewien sposób jego życie na najbliższe kilka lat. Trzeba im pomóc w podjęciu właściwych decyzji.

Konieczność podejmowania decyzji

Wiele osób spośród członków służby liturgicznej stanie również przed decyzją, czy pozostać w służbie Chrystusa w liturgii, czy też odejść od tego rodzaju posługiwania. Dla wielu jest to trudny wybór. Chcieliby zostać w tej pięknej służbie, ale zdają sobie sprawę, że wielu ich kolegów i koleżanek nie zrozumie tej decyzji. Poza tym spełnianie zadań ministranta, lektora lub członka scholi będzie trudniejsze, gdyż wielu młodych musi dojeżdżać do szkoły i mają mniej czasu na przychodzenie do kościoła, szczególnie w ciągu tygodnia.

Trudności te można jednak pokonać, jeśli człowiek jest przekonany, że nic w życiu nie jest tak piękne i ubogacające, jak prawdziwa służba Chrystusowi, zarówno w liturgii, jak i w codziennym życiu. Jeśli ktoś naprawdę odkrył wielkość i niezwykle znaczenie spełniania świętych czynności w Eucharystii i innych celebracjach liturgicznych, ten nigdy nie pozwoli sobie tego skarbu odebrać. Zawsze będzie z dumą powtarzał, że dla niego wielkim zaszczytem i radością jest służyć Chrystusowi otrzymanymi od Niego talentami, nawet jeśli teraz będzie to czynił nieco rzadziej. W stronę takiego myślenia chcemy prowadzić członków zespołów liturgicznych.

Większość z nich w tym roku otrzyma szczególną pomoc, aby podjąć właściwe decyzje. Jest nią przyjęcie sakramentu bierzmowania. Nie po to go przyjmą, aby oddalić się od Chrystusa, lecz abyś jeszcze bardziej się do Niego zbliżyć. Formacja w gronie posługujących w liturgii powinna im pomóc myśleć nie tyle o odejściu od ołtarza, ile o wyborze funkcji, która jest każdemu z nich najbliższa i w której najlepiej się czuje. Powinna to być funkcja, w której najlepiej może wykorzystać otrzymane od Boga talenty. Niektórzy mają dar pięknego głosu i ich powołaniem jest śpiew. Mogą więc wybrać jedną z funkcji przypadających kantorowi (psalterzysta, członek scholi). Są też tacy, którzy zostali przez Boga obdarowani łaską dobrego głosu do czytania słowa Bożego, a także pragnieniem, aby to słowo docierało do wszystkich ludzi. Mogą się oni włączyć w grupę przygotowującą się do pełnienia funkcji lektora. Są wreszcie tacy, którym najbliższe są proste, ale niezwykle odpowiedzialne i ważne funkcje, polegające na przynoszeniu

chleba i wina na ołtarz, niesieniu świec i krzyża oraz pełnieniu innych podobnych zadań.

Ku tym wyborom prowadzi formacja w trzeciej klasie gimnazjum. Nie są to jeszcze ostateczne wybory życiowe, lecz rozeznanie właściwe dla ich wieku. Po odpowiednim przygotowaniu zostaną oni pobłogosławieni do funkcji, którą pragną spełniać jako swoją. Przyjęcie błogosławieństwa do jednej funkcji nie oznacza, że nie można spełniać innych. W szkole podstawowej i gimnazjum członkowie służby liturgicznej poznali wszystkie funkcje i każdą je spełniać w razie potrzeby, ale swoją funkcją powinni nazywać tę, która zgadza się z wezwaniem św. Piotra Apostoła: „Jako dobrzy szafarze różnorodnej łaski Bożej służcie sobie nawzajem tym darem, jaki każdy otrzymał. Jeżeli kto ma dar przemawiania, niech to będą jakby słowa Boże! Jeżeli kto pełni posługę, niech to czyni mocą, której Bóg udziela, aby we wszystkim był uwielbiony Bóg przez Jezusa Chrystusa. Jemu chwała i moc na wieki wieków! Amen” (1 P 4, 10-11). Na tej drodze odkrywają oni powołanie, którym obdarzył ich Bóg. W trzeciej klasie gimnazjum słowo „powołanie”, powinno się coraz częściej pojawiać w programie formacyjnym.

Sługa Boży Jan Paweł II wyjaśniał, że pamięć o powołaniu przez Boga jest pewną zasadą życia chrześcijańskiego: „Należy tę zasadę, która jest kluczową regułą całej chrześcijańskiej «praxis», «praktyki» apostołskiej i duszpasterskiej, praktyki życia wewnętrznego i życia społecznego – odnieść do wszystkich i do każdego wedle stosownej proporcji. I Papież musi ją stosować do siebie i każdy Biskup. Muszą tej zasadzie pozostać wierni kapłani, zakonnicy i zakonnice. Muszą wedle niej kształtować życie małżonkowie i rodzice, kobiety i mężczyźni, ludzie różnych stanów i zawodów” (Enc. *Redemptor hominis* 4).

Trzy rodzaje posługiwania

„Wypada, by celebrującemu kapłanowi z zasady asystowali: akolita, lektor i kantor” (OWMR 116). Te trzy rodzaje posługiwania są wyróżnione w liturgii. W szerokim znaczeniu lektorem jest każdy, kto czyta, akolitą każdy kto posługuje przy ołtarzu, a kantorem każdy kto śpiewa. W ramach tych trzech rodzajów posługiwania istnieje wiele szczegółowych funkcji, które można podjąć. Szerzej omawia ten temat *Dyrektorium DSL* (patrz część pierwsza).

Młodzi ludzie będą więc zaproszeni, aby uważnie przyjrzeć się każdej z funkcji i wybraniu tej, do której według ich rozeznania wzywa ich Bóg dając odpowiednie talenty i pragnienia.

Stopień 3 – Bogactwo darów i charyzmatów

W trzeci rok formacji wprowadzają nas rekolekcje poświęcone tematyce darów i charyzmatów, jakimi Bóg hojnie obdarzył ludzi. Te dary trzeba rozwijać i służyć nimi Bogu i ludziom.

DZIEŃ 1 – ZASADY ŻYCIA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

DZIEŃ 2 – WIELOŚĆ DARÓW I CHARYZMATÓW

DZIEŃ 3 – SŁUŻYĆ TYM DAREM, JAKI KAŻDY OTRZYMAŁ

DZIEŃ 4 – WIELE ZESPOŁÓW SŁUŻBY LITURGICZNEJ

DZIEŃ 5 – SZTUKA DOKONYWANIA WYBORÓW

DZIEŃ 6 – NIEZWYKŁY DAR BIERZMOWANIA

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA: DZIEŃ ŚWIĘTEJ SŁUŻBY

Sztuka dokonywania życiowych wyborów

Pierwszą część powakacyjnych spotkań poświęcamy umiejętności dokonywania wyborów. Pozornie może się wydawać, że jest to temat nieco odległy od formacji służby liturgicznej. W rzeczywistości jest to zasadnicza sprawa dla człowieka w każdym wieku. Wybory dokonane w młodości mają szczególne znaczenie, gdyż niekiedy wpływają na całe życie człowieka. Dlatego wspieramy młodych ludzi w rozwijaniu umiejętności dokonywania właściwych wyborów.

SPOTKANIE 1 – WIELKI DAR WOLNEJ WOLI

Rozpoczynamy od rozważenia tematu wolnej woli człowieka i jego zdolności do podejmowania wyborów.

SPOTKANIE 2 – DECYZJE DOTYCZĄCE CODZIENNYCH SPRAW ŻYCIA

Przyglądamy się uważniej codziennym wyborom, które podejmujemy. Dotyczą one programu dnia, codziennych zajęć i spotkań, sposobu przeżywania niedzieli, wyjazdów i powrotów. Ważną decyzją będzie wybór szkoły po zakończeniu gimnazjum. Trzeba też powrócić do talentów, które Bóg dał człowiekowi i pragnień, jakie w nim wzbudził. One również wpływają na decyzje.

SPOTKANIE 4 – DECYZJE DOTYCZĄCE SŁUŻBY BOGU

Historia Starego i Nowego Testamentu ukazuje liczne wydarzenia, w których widać, jak zasadnicze znaczenie ma decyzja dotycząca osobistej relacji z Bogiem i wierności własnego sumieniu. Członkowie służby liturgicznej mogą pomóc innym w trwaniu przy Bogu i nieustannej trosce o pogłębianie więzów łączących ich z Chrystusem. Chodzi tu również o ewentualne pytanie, czy nie odejść z grona członków służby liturgicznej.

SPOTKANIE 5 – ZNACZENIE BIERZMOWANIA W PODEJMOWANIU DECYZJI

Temat ten trzeba rozważyć również w nawiązaniu do sakramentu bierzmowania. W nim bowiem Bóg objawił decyzje dotyczące człowieka. Ci, którzy prosili o łaskę wylania Ducha, zostali przez Niego namaszczeni i posłani do świata. To posłanie dotyczy również młodych. Tematem Światowego Dnia Młodzieży w Rio de Janeiro w roku 2013 były słowa Chrystusa: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody”. Papież przypomniał, że słowa te odnoszą się również do młodych. Wszyscy, którzy przyjęli sakrament bierzmowania, zostali umocnieni do tego, aby o swojej przyszłości i zaangażowaniu w świecie myśleć nie tylko w kategoriach kariery i zdobycia majątku, lecz także w kategoriach misji i służby.

SPOTKANIE 6 – WYBÓR DROGI FORMACJI I SŁUŻBY

Jedno lub dwa spotkania poświęcamy na przedstawienie młodym ludziom dalszej perspektywy formacji. Będzie się ona dokonywać w zespołach, które nazywamy diakonijnymi, gdyż ich cechą jest posługiwanie. Dla większości zapewne będą to te same zespoły, w których byli dotychczas. Jednak dla niektórych będą to inne zespoły, związane z nowymi funkcjami, które oni rozeznali jako te, do których Bóg ich zaprasza.

1. Zna naukę Kościoła na temat wolnej woli człowieka. Wie czy jest złe a czym dobre wykorzystanie wolności.
2. Potrafi dokonywać wyborów kierując się pragnieniem wypełnienia woli Bożej. Wybory te dotyczą również jego służby w liturgii.
3. Stara się współpracować z Bogiem w rozwoju swojej wolności i wyzwalaniu się od wszelkich uzależnień.

Formacja w zespołach diakonijnych

W ramach formacji w zespołach diakonijnych należy przewidzieć ponad dziesięć spotkań. Większość z nich odbywa się w parafii. Na niektóre, bardziej specjalistyczne, wybrane osoby udają się do diecezji. Wszystkie grupy diakonijne są męsko-żeńskie. Nie znaczy to, że w grupie czynu dziewczyny służą z ministrantami przy ołtarzu. Posługują one w zespole odpowiedzialnym za przynoszenie darów ofiarnych do ołtarza i za służbę ładu.

W mniejszych parafiach, w których niewiele chłopców i dziewcząt angażuje się w posługiwanie w liturgii, może nie być podziału na grupy. Jednak także w tych wspólnotach należy dążyć do realizacji wymagań Ogólnego Wprowadzenia do Mszału Rzymskiego: „Wypada, by celebrującemu kapłanowi z zasady asystowali: akolita, lektor i kantor” (OWMR 116). Gdy są trzy osoby do posługiwania, trzeba myśleć o podziale zadań między nimi oraz o ich formacji.

PROGRAM SPOTKAŃ DLA PRAGNĄCYCH SŁUŻYĆ SŁOWEM

Osoby, które otrzymały dar słowa i zostały wezwane, by służyć nim wspólnocie, powinny włączyć się w grupę słowa. Już w ramach wspólnej formacji starszych członków służby liturgicznej poświęciliśmy temu posługiwaniu wiele uwagi i zapewne przynajmniej niektórzy posługujący odczytywali wezwania modlitwy powszechnej. Teraz uwaga uczestników spotkań skupi się głównie na tej służbie.

W liturgii osoby te spełniają zadania lektora, odczytują wezwania modlitwy powszechnej, a gdy jest przewidziany komentarz, to należy on również do nich.

Spotkania we wspólnocie parafialnej

Wspólnym tematem dla wszystkich członków grupy jest prawda o Bogu, który przemawia oraz o człowieku, który słucha słowa Bożego, na nie odpowiada swoją modlitwą, a także niesie to słowo innym ludziom. Formacja jest więc poszerzoną inicjacją biblijną, modlitewną i ewangelizacyjną.

Szczególne pomoce, z których korzystają prowadzący formację to Ogólne Wprowadzenie do Lekcjonarza Mszalnego oraz Ogólne Wprowadzenie do Liturgii Godzin.

Bardzo ważnym elementem spotkań są ćwiczenia dykcyjne i głosowe. Głos jest dla tych osób ważnym narzędziem posługiwania. Każde spotkanie, oprócz treści teologicznych i duchowych, zawiera również ćwiczenia dykcyjne. Oprócz ćwiczeń głosowych charakter warsztatowy ma również praca nad umiejętnością układania wezwań modlitwy powszechnej, a w niektórych przypadkach również ćwiczenia pomagające włączyć się w redakcję gazetek parafialnych lub innych działań, związanych z przekazem słowa.

Specjalistyczna formacja na szczeblu dekanatu lub diecezji

W diecezjach organizowane są kursy lektorskie. Przygotowują one młodych chłopców do czytania słowa Bożego w czasie Mszy Świętej. Byłoby niedobrze, gdyby te wyjazdowe spotkania były jedyną formą pracy z kandydatami na lektorów. Jeśli w parafii prowadzona jest odpowiednia formacja, a grupy kandydatów na lektorów prowadzą przygotowani animatorzy, spotkanie wyjazdowe mogą być ograniczone do pogłębienia duchowego i doskonalenia warsztatowego.

Należy też wziąć pod uwagę, że czytanie słowa Bożego nie jest jedyną funkcją, jaką w służbie słowa mogą spełniać młodzi chłopcy i dziewczęta. Innym obszarem posługiwania jest świat modlitwy, który znajduje w liturgii uwieńczenie przez odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej. Także w tej dziedzinie mogą być potrzebne specjalistyczne spotkania na szczeblu ponadparafialnym.

W podobny sposób trzeba spojrzeć za zadania komentatora i komentarki.

Błogosławieństwo

Wszyscy, którzy ukończą formacje do posługi słowu otrzymują błogosławieństwo oraz odpowiedni znaczek.

PROGRAM SPOTKAŃ DLA PRAGNĄCYCH SŁUŻYĆ PRACĄ RĄK

Najliczniejszą grupą posługujących w parafii są zazwyczaj ministranci. Część z nich zapewne włączyła się w grupę posługującą słowem. Ci, którzy rozeznają, że zostali przez Boga wezwani do dalszej służby przy ołtarzu i przy darach ofiarnych, podejmują dalszą pogłębiającą formację i z nową gorliwością podejmują święte czynności w celebracjach liturgicznych. Będzie to przede wszystkim służba akolity, spełniana w prezbiterium, ale do

tej grupy należy również ci, którzy troszczą się o przynoszenie darów ofiarnych do ołtarza oraz o porządek i ład w miejscu sprawowania liturgii.

Spotkania we wspólnocie parafialnej

Większość tematów, dotyczących formacji tej grupy osób, była już podjęta w formacji młodszych ministrantów. Do tych tematów powracamy w sposób pogłębiony i bardziej dojrzały. Jest to kolejny etap wtajemniczenia w świat ofiary Chrystusa, która jest składana na ołtarzu oraz ofiary Kościoła, której wyrazem są znaki chleba i wina, w rzeczywistość krzyża, który jest niesiony w procesji, w znaczenie światła w liturgii i codziennym życiu, a także w głębsze rozumienie znaków chleba i wina.

Ważną pomocą w tej formacji jest Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego.

Specjalistyczna formacja na szczeblu dekanatu lub diecezji

Formacja kandydatów na akolitów może być również ubogacona spotkaniami na szczeblu dekanatu lub diecezji. Nie tylko kandydaci na lektorów potrzebują rozwoju duchowego i doskonalenia swoich umiejętności posługiwania. Zagrożeniem dla tego myślenia może być pewne spłyccenie spojrzenia na problem posługiwania przy ołtarzu, darach ofiarnych i znakach. Ponieważ czynności te są łatwe do wykonania i jesteśmy przyzwyczajeni do tego, że spełniają je głównie dzieci, więc nie uznajemy, że nie ma potrzeby „specjalistycznej formacji” w tym względzie. Wystarczy, że każdy ogólnie rozumie, czym jest ołtarz, chleb i wino, światło i krzyż oraz inne znaki.

Nowością, którą proponuje wprowadzić w grono posługujących w liturgii jest powierzenie odpowiednio przygotowanym osobom na zakończenie gimnazjum funkcji akolity dla chłopców, a także odpowiedniej funkcji przynoszenia darów i służby ładu dla zarówno dla chłopców jak i dla dziewcząt. Dopuszczenie do tej funkcji wymaga czegoś więcej niż umiejętności spełniania czynności ministranta i zadań przynoszących dary do ołtarza.

Pojawia się tu wiele nowych aspektów mających charakter pogłębiający. Najpierw trzeba zwrócić uwagę na kategorię piękna. Troska o piękno należy do istotnych elementów posługiwania.

Pogłębienia wymaga również rozumienie związku spełnianych w liturgii czynności z zadaniami, które podejmujemy poza liturgią. Tutaj nie wystarczy już dziecięce rozumienie określić: „nieść krzyż w liturgii i w życiu”, „nieść światło i być światłem”, przynosić chleb i być jak chleb”, „służyć do

kadzidła i spalać się jak kadzidło w ogniu”, „podawać mszał i być sługą świętych ksiąg” oraz wiele innych. W każdym z tych określeń widać związek między służbą w liturgii i służbą w całym życiu człowieka. Objawiają się tu również dwa ważne miejsca realizacji powołania człowieka. Mamy służyć darem, który otrzymaliśmy, zarówno w liturgii jak i w codziennym życiu.

Jeśli więc organizowane są kursy lektorskie, to powinny być organizowane również kursy akolitów i przynoszących dary. Jedne i drugie są tak dla chłopców jak i dla dziewcząt. Jedne i drugie są znakiem głębszego wejścia w posługiwanie Bogu i ludziom tym darem, jaki każdy otrzymał. Trzeba jednak podkreślić, że zarówno w przypadku lektora jak i akolity oraz przynoszących dary główna formacja odbywa się w parafii pod kierunkiem animatora. Wyjazdowe spotkania dotyczą pogłębienia duchowego i ćwiczeń o charakterze specjalistycznym.

Błogosławieństwo do funkcji akolity i przynoszących dary

Po ukończeniu formacji w grupie kandydatów na akolitów lub przynoszących dary, następuje błogosławieństwo i wręczenie odpowiednich znaków. Jest to znak krzyża, w którym tajemnica Chrystusa ukazana jest w znakach chleba i wina. Pod osłoną tych znaków uobecnia się zbawcza ofiara krzyża. Odpowiedzialność za te najbardziej wyróżnione znaki w celebracji Eucharystii zostaje powierzona, w zakresie dla nich właściwym, chłopcom i dziewczętom, które kończą formację starszych członków służby liturgicznej.

PROGRAM SPOTKAŃ DLA PRAGNĄCYCH SŁUŻYĆ ŚPIEWEM

Również osoby posługujące we wspólnocie darem muzyki i śpiewu potrzebują dalszego etapu formacji. Mogą do tego zespołu dołączyć osoby, które poprzednio posługiwały w innym zespole. Jeśli to nastąpi, będą musiały zapewne podjąć dodatkowe ćwiczenia głosowe. Spośród grona śpiewających powinna się wyłonić grupa, która będzie wykonywać w liturgii śpiew psalmu responsoryjnego. Mogą oni nadal należeć do scholi lub też stworzyć osobną grupę posługującą śpiewem. Kto pragnie tę funkcję spełniać z właściwym duchowym przeżyciem, potrzebuje nie tylko specjalistycznej formacji muzycznej, lecz także głębszego wniknięcia w znaczenie psalmów w życiu ludzi wierzących, a także w znaczenie psalmu responsoryjnego w celebracji Eucharystii.

Spotkania we wspólnocie parafialnej

Dotychczasowe spotkania formacyjne, przeżywane w gronie starszych członków scholi, koncentrowały się wokół tematów ksiąg liturgicznych i roku liturgicznego. Obydwa tematy były również pogłębieniem rozumienia liturgii i znaczenia śpiewu w czasie celebracji liturgicznej.

Teraz spotkania mają bardziej specjalistyczny charakter dotyczący rozwoju zespołów śpiewaczych w historii Kościoła, poznania dokumentów liturgicznych, w których określone są zasady dotyczące śpiewu w liturgii, używania instrumentów muzycznych w celebracjach liturgicznych i innych wskazań podanych przez Kościół. Szczególnie trzeba tu wyróżnić instrukcję Świętej Kongregacji Obrzędów *musicam sacram* oraz instrukcje przygotowane przez Komisję Episkopatu Polski ds. muzyki sakralnej.

Wraz z poszerzeniem wiedzy na temat roli śpiewu w celebracji liturgicznych, następują również dalsze ćwiczenia muzyczne i głosowe, uzdalniające członków zespołów śpiewaczych do coraz piękniejszego wypełniania swoich zadań.

Specjalistyczna formacja na szczeblu dekanatu lub diecezji

Specjalistyczna formacja dotycząca kandydatów na psalterzystów powinna się dokonywać na szczeblu dekanatu lub diecezji. Podobnie jak w przypadku lektorów i akolitów, jest ona uzupełnieniem formacji prowadzonej w parafii. Spotkań wyjazdowych nie powinno być więc zbyt dużo i powinny dotyczyć tylko tych zagadnień, które trudno rozwinąć w parafii.

Oprócz kandydatów na psalterzystów w takich specjalistycznym kursie mogą uczestniczyć inni członkowie zespołu śpiewaczego, pragnący nadal śpiewać w scholi, ale potrzebujący więcej ćwiczeń głosowych.

Błogosławieństwo

Ci, którzy ukończyli formację i spełniają wymagania stawiane im przez odpowiedzialnych za formację, otrzymują błogosławieństwo oraz odpowiedni znak. Jest to znak krzyża, który ma taki sam kształt jak krzyż kantora, jest tylko mniejszy i ma srebrny kolor, podczas gdy krzyż kantora ma kolor złoty.

Warto tu zwrócić uwagę na pewien szczegół terminologiczny. W Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego: „Wypada, by celebrującemu kapłanowi z zasady asystowali: akolita, lektor i kantor” (OWMR 116). Prowadawca używa terminów, które można rozumieć w sensie ścisłym i w sensie szerszym. Lektorem w najpełniejszym tego słowa znaczeniu jest lektor ustanowiony na stałe do tej funkcji. To samo odnosi się do akolity.

Podobny sposób myślenia można odnieść również do określenia kantor. Jednak w szerszym znaczeniu lektorem jest każdy, kto spełnia zadania lektora, akolitą każdy, kto spełnia zadania akolity, a kantorem każdy, kto spełnia zadania kantora.

Jeśli więc włącza się młodym ludziom krzyż lektora, jako znak spełnianej przez nich funkcji, a także krzyż akolity, wyrażający ich funkcję, to można zapewne używać również określenia „krzyż kantora”, wyrażający w szerokim sensie pełniejszy stopień zaangażowania w odpowiedzialność za śpiew w liturgii.

PROGRAM SPOTKAŃ DLA POMOCNIKÓW CEREMONIARZA I ANIMATORÓW

Dyrektorium DSL przewiduje możliwość wprowadzenia we wspólnocie funkcji pomocników animatorów i ceremoniarzy. Wydaje się to konieczne wtedy, gdy są grupy dziecięce, młodzieżowe i dorosłych, a każda z nich potrzebuje animatora.

Jak zorganizować w diecezji formację dla tych osób, a równocześnie prowadzić kursy dla lektorów, kursy dla akolitów, kursy dla psalterzystów? Aby nie mnożyć grup formacyjnych na szczeblu diecezji, szczególnie dla gimnazjalistów, wydaje się słuszne połączenie wielu aspektów tych formacji. Dotyczy to szczególnie pomocników animatorów w poszczególnych rodzajach służby. Pomocnicy animatorów prowadzącego grupy lektorskie mogą przeżywać swoją formację w ramach kursów lektorskich. Pomocnicy animatorów prowadzących grupy ministrantów, akolitów i przynoszących dary mogą przeżywać swoją formację w ramach kursu akolitów. Pomocnicy animatorów prowadzących grupy scholi mogą przeżywać swoją formację w ramach kursu psalterzystów i kantorów.

Jeśli chodzi o pomocników ceremoniarza, to mogą się oni wywodzić z każdej grupy posługujących. Ceremoniarz należy do zespołu posługującego przy ołtarzu, wraz z ministrantami i akolitami. Natomiast pomocnicy ceremoniarza, odpowiedzialni za poszczególne zespoły, np. odczytujących wezwania modlitwy powszechnej, przynoszących dary lub czuwających nad programem śpiewów mogą się wywodzić z każdej grupy, a funkcję tę mogą pełnić zarówno członkowie męskiej jak i żeńskiej służby liturgicznej.

W wielu wspólnotach pomocników ceremoniarza nazywa się precentorami. Można tę nazwę zachować.

Osoby, które ukończyły formację animatorów liturgicznych lub ceremoniarzy otrzymują błogosławieństwo i odpowiedni znaczek.

SPOTKANIA WSPÓLNE WSZYSTKICH ZESPOŁÓW DIAKONIJNYCH

Bardzo ważnym elementem formacji członków służby liturgicznej są wspólne celebracje liturgiczne z udziałem wszystkich zespołów. W takim zgromadzeniu w sposób szczególnie czytelny objawia się tajemnica Kościoła, jako Ciała Chrystusa, w którym każdy jest w zespole odpowiedzialnym za poszczególne funkcje liturgiczne. Widać wtedy grupę lektorów, zespół czytających wezwania modlitwy powszechnej, ministrantów i akolitów posługujących przy ołtarzu, grupę odpowiedzialną za przynoszenie darów ofiarnych, a także zespół psalterzystów i schole śpiewacze.

W takim zgromadzeniu realizuje się w sposób pełniejszy wezwanie św. Piotra Apostoła: „Jako dobrze szafarze różnorodnej łaski Bożej, służcie sobie nawzajem tym darem, jaki każdy z was otrzymał” (1 P 4,10). Dojrzwianie postawy służby, gotowość spełniania powierzonych każdemu zadań, umiejętność pracy w zespole i współpracy z innymi zespołami, zjednoczenie we wspólnym uwielbieniu Boga i sprawowaniu tajemnic zbawienia, to są wartości, które przemieniają ludzkie życie i uzdalniają człowieka do bardziej odważnego zaangażowania w świecie. Wtedy Eucharystia jest źródłem i szczytem życia nie tylko w sensie duchowym, lecz jest także źródłem i szczytem wszelkiego posługiwania, jakie podejmuje człowiek w zjednoczeniu z Bogiem.

Należy więc dążyć do tego, aby raz w miesiącu wszystkie zespoły parafialnej służby liturgicznej gromadziły się na takiej wspólnej Eucharystii.

BŁOGOSŁAWIEŃSTWO

Po kolejnych trzech latach intensywnej pracy formacyjnej, po podjęciu ważnych wyborów i pełniejszym zaangażowaniu w posługiwanie Chrystusowi i Kościołowi w celebracjach liturgicznych, członkowie służby liturgicznej otrzymują błogosławieństwo.

Znaczenie błogosławieństwa

Dla młodych ludzi, kończących gimnazjum, by następnie podjąć dalszą naukę w innej szkole, przyjęcie błogosławieństwa do jeszcze gorliwszego i bardziej świadomego spełniania swej służby w liturgii, a także do dalszego dojrzewania w powołaniu otrzymanym od Boga, ma ważne znaczenie. Kościół wyprasza im u Boga potrzebne łaski, a równocześnie powierza im nowe zadania. Niektórzy z nich zostaną lektorami, inni akolitami lub przynoszącymi dary, a jeszcze inni psalterzystami lub kantorami. Wielu podejmie zadania pomocników animatorów i będą prowadzić grupy formacyjne dzieci. Dla tego grona przeznaczona jest także funkcja pomocników ceremoniarza.

Ten bardziej dojrzały stopień zaangażowania w posługiwanie w liturgii łączy się z większą świadomością bycia świadkiem Chrystusa poza liturgią i wnoszenia, szczególnie w świat ludzi młodych tego bogactwa duchowego, które otrzymali oni od Chrystusa.

Poprzez to błogosławieństwo podejmują oni również w sposób bardziej dojrzały zadania wynikające z sakramentu bierzmowania. W ramach całościowej postawy, w której starają się żyć według Bożych przykazań i naśladować Chrystusa wszędzie, gdzie się znajdują, podejmują też, na miarę własnych możliwości, określone zadania we wspólnocie. Ich wierność postawie służby i przeżywanie powierzonych im zadań jako misję otrzymaną od Chrystusa w Jego Kościele, to jedno z najbardziej czytelnych świadectw, jakie mogą oni dać swoim rówieśnikom i całej wspólnocie. Należy więc dołożyć wszelkich starań, aby w takim duchu przyjmowali oni błogosławieństwo i spełniali swoje zadania.

Przez to błogosławieństwo zostają oni włączeni do konkretnych zespołów, zwanych diakoniami, które posługują w parafii. W tych zespołach, pod kierunkiem animatora, będą przeżywać dalszą formację i coraz bardziej dojrzałe spełniać swoje funkcje.

Znakiem ich posługiwania staje się teraz krzyż służby liturgicznej.

Przygotowanie i celebracja

Przygotowanie do tego ważnego wydarzenia dokonuje się najpierw w czasie spotkań w grupach. Trzeba na nie poświęcić przynajmniej dwa spotkania. Jedno ma charakter bardziej podsumowujący i będący pewnego rodzaju weryfikacją. Drugie jest dokładnym zapoznaniem się z treścią obrzędu błogosławieństwa.

Na uroczystość należy zaprosić rodziców i rodzinę, a także wszystkich członków służby liturgicznej.

Błogosławieństwa można udzielić w czasie tej samej celebracji, w której błogosławi są ich młodsi koledzy i koleżanki, po ukończeniu dziecięcej formacji. Można również uczynić to w innym dniu poprzedzającym uroczystość zesłania Ducha Świętego. Poprzez te celebacje nabiera większego znaczenia także wielka modlitwa Kościoła, który po Wniebowstąpieniu Pana oczekuje na modlitwie dnia, w którym napełniony Duchem Świętym, z nową mocą zostanie posłany do świata. Ci, którzy przyjmują błogosławieństwo, stają się znakiem, że posłanie do świata wiąże się z podjęciem określonej służby Bogu i ludziom.

Przebieg uroczystości jest opisany w „Obrzędach błogosławieństwa służby liturgicznej”.

Dziękczynienie i służba

Jeśli błogosławieństwo zostało udzielone w dniach poprzedzających Zesłanie Ducha Świętego, pozostaje jeszcze kilka tygodni do końca roku szkolnego. Należy przewidzieć na ten czas odpowiedni program dla nowo pobłogosławionych i posłanych do służby osób.

Pierwsze przeżycie to dziękczynienie. Im większa łaska, tym większe powinno być dziękczynienie. Ma ono formę zarówno indywidualną, jak też wspólnotową. W „Notatnikach” znajdują się odpowiednie wskazania w tym względzie. Wspólne dziękczynienie może mieć charakter pielgrzymki lub osobnego nabożeństwa dziękczynnego, przeżytego w parafii. Może się ono dokonać w ramach tzw. oktawy Bożego Ciała.

W ciągu kolejnych tygodni do rozpoczęcia wakacji proponujemy nowo błogosławionym spotkania, które są w pewnym sensie powtórzeniem, a przede wszystkim pogłębieniem tematu podejmowanego przy przyjmowaniu poprzedniego błogosławieństwa. Chodzi o dojrzałe przeżywanie przygotowania do Eucharystii i dziękczynienia po jej przeżyciu.

FORMACJA GRUP MŁODZIEŻOWYCH I DOROSŁYCH

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Kolejny etap wtajemniczenia w posługiwanie w czasie świętych misterii zbawienia, jakie Chrystus uobecnia dla nas w liturgii przeznaczony jest dla młodzieży oraz dorosłych, który dopiero teraz zainteresowali się tym rodzajem służby. Osoby, które już od dłuższego czasu są członkami zespołów liturgicznych i przeżywają kolejne etapy formacji, wchodzi po prostu w przedstawiony poniżej program rekolekcji wakacyjnych i pracy rocznej.

Osoby rozpoczynające formację SL

Dyrektorium DSL określa następujące zasady: „Jeżeli mężczyźni lub kobiety wyrażają gotowość służenia swoim charyzmatem również w czasie celebracji liturgii należy im najpierw zaproponować krótki okres wprowadzający w ten rodzaj służby.

Po okresie wprowadzającym zaleca się udzielenie im błogosławieństwa, które umocni ich na drodze formacji oraz podejmowanych zadań w wybranym przez nich zespole posługiwania. Mogą włączyć się we wspólnotę lektorów, psalterzystów, akolitów, przynoszących dary i zbierających składkę lub śpiewających w chórze.

Osobom tym proponowane są te same tematy, które podejmują młodzieżowe zespoły liturgiczne. Jest to trzyletni program pomagający lepiej zrozumieć potrójne posłannictwo Chrystusa i Kościoła. Częstotliwość spotkań dla dorosłych należy dostosować do ich możliwości czasowych.

Po ukończeniu formacji i wybraniu funkcji, którą ktoś odkrył jako Boży dar i zadanie, otrzymuje on błogosławieństwo do jej spełnienia w dalszych latach swego życia” (nr 104-107).

Trzeba dokładniej wyjaśnić czy jest „krótki okres wprowadzający”. Niezależnie od długości jego trwania powinien zawierać on istotne elementy obydwu poprzednich etapów wtajemniczenia w posługiwanie w liturgii. Pierwszy związany jest ze światem znaków, a drugi związany jest ze słowem. Jedno i drugie jest czymś więcej niż tylko zewnętrzną umiejętnością spełniania czynności liturgicznych. Trzeba to wyraźnie uświadomić tym, którzy teraz się włączają w posługiwanie w liturgii. Bardzo pożądanym rozwiązaniem byłoby zaproponowanie im rocznej formacji wprowadzającej, dostosowanej do ich poziomu wiekowego. Jeśli zaś odpowiedzialni za formację zdecydują o krótszym okresie wprowadzenia, ograniczonym np. do udziału w specjalnie dla nich przeznaczonych rekolekcjach, to należy dbać o pogłębianie tej problematyki w dalszych etapach formacji.

Po zakończeniu okresu wprowadzającego zostają oni przyjęci do grona służby liturgicznej, włączają się w jeden z zespołów, posługujących we wspólnocie i podejmują trzyletnią formację, opisaną poniżej.

Formacja w grupach

Formacja odbywa się w grupach. Każda z nich jest równocześnie grupą formacyjną i zespołem odpowiedzialnym za określone funkcje w liturgii. Jedną grupę stanowią posługujący przy ambonie, drugą posługujący przy ołtarzu, a trzecią posługujący przez śpiew. Jeżeli członków służby liturgicznej jest więcej zaleca się, aby powstawały bardziej specjalistyczne grupy. Z grona lektorów może się wyłonić osobna grupa modlitewna odpowiedzialna za modlitwę powszechną, a także grupa komentatorów. Z grona akolitów może się wyłonić grupa posługująca przy ołtarzu i miejscu przewodniczenia, a także grupy przynoszących dary i zbierających składkę lub troszczących się o piękno i porządek w kościele. Ze scholi może się wyłonić grupa psalterzystów, zespół grający na instrumentach dopuszczonych do wykorzystania w celebracjach liturgicznych, kilka mniejszych schól posługujących na różnych Mszach świętych (por. *Dyrektorium DSL* 88).

Główny temat formacyjny

Głównym tematem teologicznym, określającym tematykę poszczególnych spotkań formacyjnych, jest prawda o potrójnym posłannictwie Chrystusa i Kościoła. Uczestniczy w nim każdy ochrzczony. W czasie przyjmowania tego sakramentu, gdy czoło człowieka było namaszczone krzyżem świętym, została nam nim odmówiona modlitwa: „Bóg wszechmogący, Ojciec naszego Pan, Jezusa Chrystusa, który cię uwolnił od grzechu i odrodził z wody i Ducha Świętego, On sam namaszcza cię krzyżem zbawienia, abyś włączony do ludu Bożego, wytrwał w jedności z Chrystusem Kapłanem, Prorokiem i Królem, na życie wieczne”.

Chrześcijanin otrzymuje dar jedności z Chrystusem w Jego Kościele. Jest to szczególna komunია. Łączy człowieka z Kimś, który jest nazwany Kapłanem, Prorokiem i Królem. Wiąż ta, istniejąca od chwili chrztu, umacnia się, gdy człowiek coraz lepiej poznaje Chrystusa Kapłana i coraz dojrzej uczestniczyć w Jego kapłańskiej misji, gdy odkrywa prawdę o Chrystusie Proroku i jednoczy się z Nim w spełnianiu misji prorockiej, gdy wnika w misterium Chrystusa Króla i jednoczy się z Nim w spełnianiu misji królewskiej.

W swym duchowym rozwoju człowiek poznaje życie Jezusa, Jego nauczanie, śmierć na krzyżu, zmartwychwstanie i wniebowstąpienie. Uczy się

naśladować Mistrza we wszystkim. W dzieciństwie zazwyczaj nie używa jednak terminologii, mówiącej o potrójnym posłannictwie Zbawiciela, określanym w języku łacińskim jako *tria munera*. Wchodząc w wiek młodzieńczy jest zaproszony, aby rozważył to misterium. Poprzez *tria munera* teologia opisuje całość misji, jaką Chrystus wypełniał na ziemi i jaką przekazał Kościołowi. Jest to służba prawdzie (misja prorocka), służba życiu (misja kapłańska) i służba zjednoczeniu (misja królewska).

Prawdę tę przypomina Sobór Watykański II. Ksiądz kardynał Karol Wojtyła, komentując dokumenty soborowe tak mówił do członków Komisji Głównej Synodu Archidiecezji Krakowskiej (DSAK 12/XXVII, zał., s. 7 i 10): „Jeśli chodzi o wybór klucza, to sądzę, że jest bardzo szczęśliwy i bardzo soborowy [...]. Równocześnie trzeba powiedzieć, że jest to klucz trudny, ponieważ *tria munera* są na pewno dla naszej przeciętnej świadomości i wiedzy katechizmowej, i wiedzy teologicznej ogółu wiernych i ogółu księży, wielką nowością i są pewnym zaskoczeniem [...]. Myślę, że cała tradycja katechizmowa i teologiczna szła obok, inną nieco drogą, to przede wszystkim była kwestia łaski i grzechu – jeśli tak można powiedzieć. Cały nasz katechizm jest zbudowany wokół tych przesłanek, tych idei wiodących: łaski i grzechu, tzn. w pewnym sensie w centrum znajduje się człowiek, jako dziecko Boże. Stan dziecięctwa Bożego, adopcji lub też jej straty, to była główna problematyka życia religijnego. I po Soborze, trzeba podkreślić, że to w dalszym ciągu pozostaje problematyką życia religijnego. Tylko Sobór, przez wysunięcie *tria munera*, tę problematykę wzbogacił. On ją może także i trochę przeprofilował, ukierunkował inaczej, równocześnie ją bardzo wzbogacił [...] Przede wszystkim *tria munera*, jako klucz, od razu nas wprowadzają w rzeczywistość Ludu Bożego, a to jest zupełnie podstawowa kategoria Vaticanum II. I ta kategoria ma swoje zastosowanie uniwersalne i ma swoje zastosowanie w Kościele lokalnym.

Następnie *tria munera* mówią nam rzecz niesłychanie ważną, zwłaszcza gdy chodzi o apostołstwo świeckich, że w naszym życiu chrześcijańskim jest nie tylko problem łaski i grzechu w znaczeniu wewnętrznym, osobistym, w stosunku do Boga, wynikający z faktu adopcji, ale że jest w naszym życiu religijnym, chrześcijańskim, pewne posłannictwo, powołanie i pewna odpowiedzialność o charakterze społecznym. To wszystko ma jakieś implikacje tego podziału. I ja też uważam, zresztą w pewnym sensie się to wyraziło w tym studium posoborowym, że *tria munera* są jakimś zasadniczym kluczem do zrozumienia nauki Vaticanum II [...]. Tylko trzeba sobie powiedzieć, że znalazłszy ten klucz Vaticanum II, który doskonale pozwala nam otwierać całą problematykę egzystencjalną i pastoralną Kościoła Kra-

kowskiego, jako Kościoła katolickiego, równocześnie nie możemy na nim bez reszty poprzestać”.

To spojrzenie towarzyszyło Kardynałowi Karolowi Wojtyłe, gdy jako papież Jan Paweł II ogłaszał różne dokumenty. Zrozumienie prawdy o potrójnym posłannictwie Chrystusa i Kościoła odgrywa ważną rolę w rozumieniu powołania człowieka i odnalezieniu jego miejsca w Kościele.

Mysterium liturgii

Prawda o potrójnym posłannictwie znajduje swój szczególny wyraz w celebracji Eucharystii. Przeżywamy w niej liturgię słowa, w której sam Chrystus, Prorok i Nauczyciel, głosi prawdę swojemu Kościołowi, włączając w tę misję poszczególnych członków swojego mistycznego Ciała. Od słowa przechodzimy do ofiary, którą uobecnia dla nas Chrystus Najwyższy Kapłan, składając siebie samego w ofierze Ojcu i przyłączając do siebie swoją Oblubienicę. Uwieńczeniem celebracji jest udział w królewskiej uczcie, w której Król wszechświata, gromadzi przy swoim stole, rozproszone dzieci Boże, wyzwolone z niewoli grzechu.

Celebracja Eucharystii dokonuje się przy dwóch stołach, stole słowa i stole chleba. Przy ołtarzu przeżywamy dwie ściśle ze sobą związane tajemnice: ofiarę i ucztę. Tutaj więc dojrzewa w człowieku łaska otrzymana na chrzcie świętym. Zjednoczenie z Chrystusem Prorokiem osiąga szczyt w celebracji liturgii słowa i przedłuża się w codzienne życie jako wierność prawdzie i dawanie o niej świadectwa. Zjednoczenie z Chrystusem Kapłanem osiąga szczyt w celebracji liturgii ofiary i przedłuża się w codzienną ofiarę życia wyrażającą się w pracy, cierpieniu i niesieniu krzyża. Zjednoczenie z Chrystusem Królem osiąga szczyt w przeżyciu eucharystycznej uczty i przedłuża się w trwającej z Panem komunii, która uzdalnia człowieka do służby i uobecniania w świecie królestwa Bożego.

Podobnie jest z posługiwaniem w czasie liturgii. Choć wiele jest funkcji liturgicznych, to jednak wyróżnione są trzy. OWMR mówi, że z zasady celebransowi powinien towarzyszyć lektor, akolita i kantor. Można w tych określeniach widzieć nie tylko trzy osoby, lecz także trzy wyróżnione sposoby posługiwania i trzy najważniejsze zespoły liturgiczne. Pierwszy z nich służy przy stole słowa, drugi przy stole ofiary, a trzeci przez śpiew, który jednoczy wszystkich zgromadzonych.

Prawdy te będą rozważane w czasie spotkań formacyjnych przez trzy lata. Rok pierwszy wprowadza głębiej w misję prorocką, rok drugi w misję kapłańską, a rok trzeci w misję królewską.

Formacja wspólna i specjalistyczna

Wszystkie grupy formacyjne są równocześnie grupami diakonijnymi. Łączą więc ściśle ze sobą formację i posługiwanie. Z tej racji tygodniowe spotkania łączą ze sobą przeżycie wskazanego tematu i równocześnie przygotowanie niedzielnej liturgii. Pierwsza część spotkania poświęcona jest rozważeniu szczegółowego tematu, przeznaczonego na kolejny rok i kolejny okres liturgiczny. Druga część spotkania ma charakter przygotowania funkcji, które dana grupa ma podjąć w niedzielnej celebracji Eucharystii. W tygodniach, w których nie są przewidziane spotkania tematyczne, całe spotkanie w grupach może być przeżywane jako krąg liturgiczny. Wtedy można więcej czasu poświęcić na rozważenie tekstów czytań danej niedzieli, na dłuższą modlitwę w intencjach, które wiążą się ze spełnianą służbą, a także ćwiczenia poszczególnych funkcji, aby były jak najlepiej wykonane.

Należy zwrócić uwagę, że wiele ruchów i wspólnot odwołuje się do tej ważnej nauki soborowej, wyróżniającej w działalności Kościoła trzy elementy: słowo, sakrament i wspólnotę. W sposób szczególnie wyraźny jest to widoczne w formacji Ruchu Światło-Życie. Osoby przeżywające tę formację mogą być również dopuszczane do błogosławieństwa. Muszą jednak wyraźniej określić, jaki mają charyzmat i do jakiej funkcji czują się powołani.

ROK I. SŁOWO

„Pierwszy rok formacji w szkole średniej ma charakter głębszego wprowadzenia w słowo Boże. Jest szkołą czytania i rozważania słowa Bożego, którym żyje Kościół. W świetle słowa Bożego trzeba zobaczyć każdą posługę w liturgii i w życiu. W tym roku uczestnicy formacji przeżywają także szkołę modlitwy i są wprowadzani w dzieła ewangelizacyjne, przeżywane we wspólnocie parafialnej” (Dyrektorium 91).

„Tymi duchowymi i apostołskimi treściami każda grupa ubogaca swoje posługiwanie. Jej członkowie, troszcząc się o pogłębione życie duchowe, starają się coraz lepiej spełniać swoje zadania lektorów, akolitów i członków scholi” (Dyrektorium 92).

Rytm spotkań formacyjnych jest wyraźniej wpisany w rok liturgiczny, o czym była już mowa wcześniej. Uczestnicy formacji wchodzą w tajemnicę słowa w trzech etapach. W okresie od wakacji do końca roku liturgicznego jest to refleksja nad słowem Boga, które powołuje. Od Adwentu do Pięćdziesiątnicy przeżywamy spotkania, których wspólną cechą jest umiejętność poddawania się słowu Bożemu. To słowo prowadzi człowieka przez wszystkie wydarzenia życia. Ostatni etap formacji, obejmujący czas po Zesłaniu Ducha Świętego i sięgający również wakacji, to zwrócenie uwagi na słowo, które posyła.

Rekolekcje: Potrójne posłannictwo

W kolejny cykl formacyjny wprowadzają rekolekcje przybliżające prawdę o potrójnym posłannictwie Chrystusa i Kościoła. Prawda ta, przeżyta w czasie rekolekcji, będzie następnie przedmiotem refleksji i modlitwy w następnych trzech latach formacji.

DZIEŃ 1 – OJCIEC MNIE POSŁAŁ

DZIEŃ 2 – JA WAS POSYŁAM

DZIEŃ 3 – DUCH ŚWIĘTY DAJE UDZIAŁ W MISJI CHRYSZTUSA

DZIEŃ 4 – JEDNA MISJA O TROJAKIM CHARAKTERZE

DZIEŃ 5 – NAMASZCZENI W CHRZCIE I BIERZMOWANIU

DZIEŃ 6 – TRIA MUNERA W PROGRAMIE FORMACYJNYM SL

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA: DZIEŃ PROROCKI, KAPLAŃSKI I KRÓLEWSKI

Słowo, które powołuje

Słowo, które Bóg wypowiada do człowieka, nie jest tylko objawieniem prawdy o Bogu i o świecie oraz pouczeniem o właściwych drogach życia. Jest ono również wezwaniem, zaproszeniem i powołaniem. Bóg mówi do człowieka szukając z nim kontaktu, zaprasza go do swojego boskiego świata, ofiarowuje mu boskie perspektywy życia w zjednoczeniu z Nim. Myśl tę odnajdujemy również w terminologii, dotyczącej powołania. Słowo to kryje w sobie inne określenie, mianowicie „wołanie”. Bóg mówi do człowieka, a inaczej mówiąc woła go, zaprasza, zwołuje zgromadzenie. Do każdego zwraca się po imieniu.

Ten osobisty charakter spotkania z Bogiem w Jego słowie ma zawsze wymiar ewangelizacyjny. Jest doskonaleniem umiejętności słuchania głosu Pana w swoim sercu i odkrywaniem prawdy, że całe życie jest naznaczone tajemnicą powołania. Dlatego pierwsze spotkania po wakacjach, przypadające w okresie zwykłym roku liturgicznego, przeżywamy w duchu ewangelizacyjnym. Staramy się usłyszeć słowa Jezusa: „Pójdź za Mną” i inne słowa mające charakter wezwania.

Tą drogą wchodzimy w głębszą refleksję nad udziałem w prorockiej misji Chrystusa i Kościoła. Jest ona związana z usłyszeniem słowa Bożego i przekazaniem go innym ludziom. Prorok to człowiek, który najpierw słucha, co Bóg mówi. Gdyby sam nie słuchał, nie mógłby występować w imieniu Boga, nie byłby głosicielem Bożego orędzia. Ponieważ wszyscy zostaliśmy podczas chrztu namaszczeni krzyżmem, więc wszyscy nosimy w sobie niezatarte znamię zjednoczenia z Chrystusem Prorokiem.

SPOTKANIE 1 – POWOŁANIE DO ISTNIENIA

W opisie stworzenia świata Bóg wiele razy wypowiada słowa: „Niech się stanie”. Wszystkie byty zostały powołane słowem Boga. Bóg wypowiedział słowo i ono określiło każdy byt w jego cechach charakterystycznych. W kolejnych dniach stworzenia powstawały byty zgodnie z wolą Bożą, według ich gatunków i rodzajów, a każdy miał swoje miejsce w świecie. Biblia wielokrotnie mówi o powołaniu świata do istnienia. Choć w istocie słowa te znaczą to samo, co stworzenie, jednak ukazują to misterium od innej strony. Podkreślają znaczenie słowa w dziele stworzenia. Bóg zaprasza człowieka, aby nadał imię istotom żywym, które do niego przyprowadził. Człowiek nadał im imię: „Istota żywa”.

SPOTKANIE 2 – POWOŁANIE ABRAHAMA

W życiu młodych ludzi, którzy rozpoczynają szkołę średnią, w pewnym sensie uobecnia się doświadczenie, które stało się udziałem Abrahama. Młodzi ludzie opuścili swoje dotychczasowe środowisko szkolne, a często także miejsce zamieszkania i udali się nowy świat, nieznany im jeszcze osobiście. Wewnętrznie słyszeli głos: „idź”. Czy był to głos Bożego wezwania? W najgłębszym sensie tak. Choć to człowiek podejmuje decyzję i pyta innych ludzi o radę, to równocześnie modli się do Boga i ufa, że Bóg go będzie prowadził. W przyszłości jeszcze wiele razy będą musieli „opuścić” swoje miejsce, swoją szkołę, by iść dalej. Powołanie będzie dojrzewać.

SPOTKANIE 3 – POWOŁANIE SAMUELA

Osobne spotkanie poświęcamy powołaniu Samuela. Zwracamy szczególną uwagę na gotowość słuchania Boga, którą wykazał się młody Samuel, na trudności z rozpoznaniem, czy to Bóg woła, czy też człowiek, a także na potrzebę pomocy ze strony innych ludzi. Słowo „powołanie” odnosimy tu do wielorakich zadań, które mają charakter służenia Bogu, przede wszystkim staramy się odkryć posługiwanie w liturgii jako powołanie. Młody Samuel był zawsze blisko tego, co działo się w świątyni Boga.

SPOTKANIE 4 – POWOŁANIE PROROKÓW

Prorok Jeremiasz ma wątpliwości, czy może iść do innych, gdyż czuje się młody. Bóg rozwiewa jego wątpliwości. Prorok Izajasz doświadcza chwały Bożej i czuje się niegodny, jednak na pytanie Boga: „Kogo mam postać?”, odpowiada: „Oto ja, pošlij mnie”. Te dwa opisy powołania są wielką pomocą w rozumieniu i rozpoznawaniu głosu Boga, który wzywa do wypełnienia określonych zadań.

SPOTKANIE 5 – POWOŁANIE APOSTOŁÓW

W refleksji nad powołaniem zatrzymujemy się również przy opisach powołań Apostołów. Rozważamy słowa Chrystusa: „Pójdź za Mną”, postawę Andrzeja, który przyprowadza Piotra do Jezusa, a także szczególny sposób powołania Apostoła Pawła.

SPOTKANIE 6 – MARYJA: WZÓR POWOŁANYCH

Wzorem wszystkich powołanych jest Maryja. Rozważamy sposób, w jaki ona rozeznawała wolę Bożą i jak odpowiadała na wezwanie, jakie Bóg do niej kierował. Przyjmuje Ona wysłańca Bożego, który jej objawia Boży plan wobec Niej. Odpowiada swoim „fiat” i trwa w tej postawie przez całe życie.

SPOTKANIE 7 – KOŚCIÓŁ WSPÓLNOTĄ POWOŁANYCH

Nie ma we wspólnocie Kościoła nikogo, kto nie byłby powołany przez Boga. Każdy został wezwany po imieniu, obdarowany człowieczeństwem, w którym ukryty jest obraz i podobieństwo do Boga. To pierwotne powołanie do bycia mężczyzną lub kobietą zostaje ubogacone darem nieskończonego większym. Poznajemy go rozważając tajemnicę sakramentów. Poczynając od chrztu, poprzez bierzmowanie i inne sakramenty oraz sakramentalia, człowiek otrzymuje ciągle nowe dary i zostaje ciągle wzywany do pełniejszego uczestnictwa w misji Chrystusa i Kościoła. Wśród rozmaitych dróg powołania, które są potwierdzone łaską sakramentów lub sakramentaliów, wyróżniamy trzy. Pierwszą i najbardziej powszechną stanowi powołanie do małżeństwa, druga, przeznaczoną dla niektórych jest powołanie do kapłaństwa, a trzecią, również dotyczącą wąskiego grona jest droga konsekracji. Są też osoby, które w swoim życiu nie przyjmują żadnego z tych darów, ale w sposób indywidualny poświęcają swoje życie Bogu. W ten sposób duchową są bliscy drodze życia konsekrowanego. Służba liturgiczna poznaje te prawdy również poprzez prezentację odpowiednich ksiąg liturgicznych. Są to obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów, obrzędy sakramentu małżeństwa, obrzędy konsekracji dziewic, obrzędy profesji zakonnej, obrzędy błogosławieństw.

SPOTKANIE 8 – MOJE POWOŁANIE

Rozważane w poprzednim spotkaniu prawdy każdy odnosi również do siebie. Wprawdzie nie jest jeszcze na etapie decyzji, ale młody człowiek powinien znać drogi powołania, które otwiera przed nim Bóg. Dzisiejsze spotkanie poświęcone jest w większym stopniu innemu aspektowi tej tajemnicy. Czasem nazywamy ją „powołaniem w powołaniu”. Wymienione wyżej trzy drogi życia nie są związane z żadnym szczegółowym talentem

czy charyzmatem. Przeciwnie, na każdą z tych dróg Bóg powołuje ludzi z różnymi talentami. Są małżonkowie, kapłani i osoby konsekrowane, mające uzdolnienia muzyczne, organizacyjne, manualne, wychowawcze i inne. Każdy, realizując swoje główne powołanie, służy również innym ludziom tym darem, jaki sam otrzymał. Prawdę tę odnosimy również do wspólnoty Kościoła, który żyje w parafii. W tym szerszym gronie osób wiele posiada podobne zdolności i pragnienia. Mogą się oni połączyć w grupy i w ten sposób służyć przede wszystkim największemu wydarzeniu, jakie jest przeżywane w parafii, czyli niedzielnej celebracji Eucharystii, a także spełnianiu wszystkich innych zadań w codziennym życiu wspólnoty i jej ewangelizacyjnej misji w świecie. Z tej perspektywy jeszcze lepiej widzimy, że grupy diakonijne, posługujące w parafii, to nie tylko sprawa organizacyjna, lecz uobecnienie tajemnicy Kościoła. Każda osoba i każda grupa powinny się umocnić w swej drodze posługiwania Bogu i ludziom.

SKRUTYNIUM

Rozeznawanie na modlitwie, adoracji Najświętszego Sakramentu, rozmowie z animatorem. Modlitwa o łaskę realizacji wymagań, jakie stawia nam prawda o powołaniu.

1. Zna biblijne opisy powołania proroków, apostołów i Maryi. Umie odnieść przesłanie tych tekstów do samego siebie.
2. Potrafi spełniać swoją funkcję liturgiczną ze świadomością, że został do niej powołany przez Boga.
3. Stara się w swoim życiu naśladować świętych w ich wierności powołaniu otrzymanemu od Boga.

Przeżycie skrutynium może się zakończyć wręczeniem znaczka, który będzie przypominał o otrzymanych od Boga darach i podjętych przez człowieka postanowieniach.

Słowo, które prowadzi

Drugi etap tegorocznych spotkań, trwający od Adwentu do Pięćdziesiątnicy, jest przeżywaniem tajemnicy słowa Bożego, które człowieka prowadzi. Ono ukazuje mu właściwe perspektywy życia i odpowiada na pojawiające się pytania. Poznajemy te prawdy przez rozważanie tajemnicy Chrystusa, który jest Słowem. Określenie „Słowo stało się Ciałem” należy do najbardziej charakterystycznych opisów tajemnicy Chrystusa. Kościół wyróż-

nia ją także w ten sposób, że w czasie odmawiania Credo, nakazuje wykonanie głębokiego skłonu, gdy wypowiadamy słowa: „za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się Człowiekiem”. W poszczególnych spotkaniach rozważamy dokładniej szczególne teksty biblijne, odczytywane w liturgii w roku liturgicznym, wyrażające prawdę danego okresu.

W każdym okresie liturgicznym członkowie służby liturgicznej starają się nie tylko służyć w czasie Eucharystii, lecz przyczyniać się do pielęgnowania zwyczajów religijnych Adwentu, Bożego Narodzenia i innych okresów, a także włączają się w prowadzenie nabożeństw, modlitw i adoracji, jakie są przeżywane w tym czasie.

SPOTKANIE 9 – SŁOWO OBIETNICY

Pismo Święte jest pełne obietnic, jakie Bóg składa człowiekowi. Znajdują się one zarówno w Starym jak i w Nowym Testamencie. Wiele z nich odczytujemy w liturgii Adwentu. Trzeba właściwie rozumieć te obietnice i ich spełnianie przez Boga.

SPOTKANIE 10 – SŁOWO, KTÓRE STAŁO SIĘ CIAŁEM

W kontekście Bożego Narodzenia rozważamy tę szczególną tajemnicę Chrystusa i staramy się ja odnieść również do naszego życia.

SPOTKANIE 11 – SŁOWO OJCA ZNAD JORDANU

Do najbardziej charakterystycznych słów Biblii należą te, wypowiedziane przez Ojca niebieskiego nad Jordanem i powtórzone na Górze Tabor. Zwierają one najważniejszą wskazówkę, jaką Ojciec niebieski chciał przekazać swoim dzieciom żyjącym w różnych epokach i różnych miejscach, mającym różne powołania i zakres odpowiedzialności, będących w różnym wieku i stanie zdrowia.

SPOTKANIE 12 – SŁOWO CHRYSTUSA GŁOSZĄCEGO KRÓLESTWO

Określeniem, które w pewnym sensie streszcza publiczne nauczanie Chrystusa są słowa: „Głoszenie królestwa”. Taką właśnie nazwę nadał bł. Jan Paweł II jednej z tajemnic światła w różańcu. Staramy się tę prawdę głębiej zrozumieć, przywołując szczególnie przypowieści Jezusa o królestwie.

SPOTKANIE 13 – SŁOWO CHRYSTUSA WZYWAJĄCE DO NAWRÓCENIA

Drugi aspekt nauczania Chrystusa, podkreślony przez Ojca Świętego Jana Pawła II w nazwie trzeciej tajemnicy światła w różańcu, dotyczy nawró-

cenia. Głoszenie królestwa i wzywanie do nawrócenia, to szczególna cecha charakterystyczna prorockiej misji Chrystusa. Podejmujemy ją w sposób szczególny w Wielkim Poście, starając się wyraźniej odkryć w tekście liturgicznych czytań tego okresu, wezwanie do nawrócenia.

SPOTKANIE 14 – SŁOWO CHRYSTUSA UKRZYŻOWANEGO

Przygotowując się do celebracji Triduum Paschalnego skupiamy się w tym roku w sposób szczególny na słowach Chrystusa, wypowiedzianych w Ogrójcu, w czasie drogi krzyżowej oraz w czasie konania na krzyżu. Każde z nich, ze względu na niezwykle okoliczności, w których zostały wypowiedziane, ma szczególne znaczenie dla uczniów Pana.

SPOTKANIE 15 – SŁOWO ZMARTWYCHWSTAŁEGO

Kolejne słowa, które są ściśle związane ze spełnianymi przez Chrystusa czynami, to te, które wypowiedział do uczniów po zmartwychwstaniu. Staramy się odkryć ich główne przesłanie.

SPOTKANIE 16 – SŁOWO CHRYSTUSA WSTĘPUJĄCEGO DO NIEBA

Rozmowa Chrystusa z Apostołami przez wstąpieniem do nieba to temat kolejnego spotkania. Słowa, które Pan wtedy wypowiedział należą również do tych, które są związane z dziejącymi się zbawczymi wydarzeniami. Dotyczą zesłania Ducha Świętego i misji, którą Apostołowie mają wypełnić.

SKRUTYNIUM

1. Zna istotną treść słowa Bożego głoszonego w kolejnych okresach liturgicznych.   2. Potrafi spełniać powierzone mu funkcje liturgiczne w świetle słowa Bożego.   3. Rozważa często słowo Boże, szczególnie to, które jest przeznaczone na niedzielną Eucharystię.

Słowo, które posyła

„Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam”. Chrystus bardzo często tę prawdę przypominał. Powtarzał wiele razy, że jest posłany. Taką samą świadomość powinien mieć uczeń Chrystusa. On również jest posłany, a dokładniej otrzymał udział w misji Chrystusa. W tym roku szczególnie podkreślamy prorocki aspekt tej misji. Jest on związany z usłyszeniem i

przyjęciem słowa oraz zanieśieniem go innym ludziom. Prawda ta była obecna w całym roku formacji, ale teraz staje się głównym tematem refleksji i modlitwy.

SPOTKANIE 17 – PIĘĆDZIESIĄTNICA: „IDŹCIE NA CAŁY ŚWIAT”

Pierwsze spotkanie po Zesłaniu Ducha Świętego powinno mieć najpierw charakter wielkiego dziękczynienia z otrzymanym dar z nieba. Wraz z dziękczynieniem uczestnicy spotkań przeżywają znaczenie słów Chrystusa: „Pójdź za Mną” oraz „Idźcie na cały świat”. Nasze życie jest przychodzeniem do Chrystusa i pójściem do świata. Pan swoim słowem zaprasza nas do siebie i również swoim słowem posyła nas do ludzi. Przychodzimy więc na Eucharystię, szczególnie niedzielną i na modlitwę oraz wracamy do swojego świata. Ten „nasz świat” zaczyna się za progiem naszego domu. To świat naszego codziennego życia, naszych spotkań i rozmów, pracy i odpoczynku, cierpienia i radości. Mamy go przemieniać duchem Ewangelii.

SPOTKANIE 18 – BOŻE CIAŁO: „JA JESTEM Z WAMI”

Spotkanie związane z uroczystością Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa oraz następującą po niej tzw. oktawą Bożego Ciała, jest kolejnym spotkaniem pogłębiającym przeżywanie prawdy, że Pan jest z nami przez wszystkie dni aż do skończenia świata. Szczególnym znakiem tej obecności jest Najświętszy Sakrament.

SPOTKANIE 19 – NOWA EWANGELIZACJA: „NIE LĘKAJCIE SIĘ”

Przeżywając tajemnicę słowa i nasz udział w prorockiej misji Chrystusa, poznajemy dokładniej określenie „nowa ewangelizacja” oraz sposób jej prowadzenia w diecezjach i parafiach.

SPOTKANIE 20 – WAKACJE: „BĘDZIECIE MOIMI ŚWIADKAMI”

Zbliżające się wakacje nie są czasem oddalania się od Boga, lecz dalszego zbliżania się do Niego. Otwierają one przed każdym chrześcijaninem nowe przestrzenie ewangelizacji. Są one związane z wyjazdami, z wykorzystaniem wolnego czasu, ze świętowaniem niedzieli, z dobrymi inicjatywami podejmowanymi w tym czasie przez ludzi. Spotkanie jest również przygotowaniem do wakacyjnych rekolekcji. Wszyscy są zaproszeni do uczestniczenia w nich.

SKRUTYNIUM

To skrutynium powinno być przeżywane zasadniczo pod koniec wakacji. Dotyczy bowiem nie tylko tygodni następujących bezpośrednio po zesłaniu

Ducha Świętego, lecz także miesięcy wakacyjnych. Wtedy zaś zdajemy egzaminy z naszej postawy modlitwy i służby w zupełnie nowych okolicznościach, niekiedy w innym niż zwykle środowisku. Tematem wewnętrznego „badania siebie”, a także rozmowy z prowadzącym formację, są więc również wakacje.

1. Zna słowa Chrystusa o posłaniu uczniów do innych ludzi oraz obietnicy Jego obecności z nami po wszystkie dni aż do skończenia świata.
2. Potrafi spełniać służbę w liturgii nie tylko w swojej parafii, lecz także w innych wspólnotach, w których się znajduje, np. w czasie wakacji.
3. W obliczu trudności i problemów umie odwołać się do słów Jezusa: „Nie lękajcie się”. Pokonuje lęk i niepokój zaufaniem wobec Pana.

Skrutynium kończy się modlitwą o dary Ducha Świętego. Można również przyjąć znaczek, który będzie przypominał o otrzymanych darach oraz o podjętych postanowieniach.

ROK II. OFIARA

„Drugi rok formacji koncentruje się na tajemnicy liturgii i jej miejscu w życiu chrześcijańskim. Jest to głębsze odkrycie znaczenia nauki Soboru, że „liturgia jest szczytem, do którego zmierza cała działalność Kościoła i równocześnie źródłem, w którego wypływa cała jego moc” (KL 10). Jest to również pogłębiona refleksja nad tajemnicą Eucharystii i innymi celebracjami liturgicznymi oraz dalszy etap wprowadzania młodych ludzi w apostołskie dzieła podejmowane w parafii, szczególnie w ubogacenie świętowania niedzieli i dzieła charytatywne” ((Dyrektorium 93).

„Formacja drugiego roku powinna uwrażliwić wszystkich członków służby liturgicznej na potrzebę indywidualnego i wspólnotowego przygotowania do Mszy świętej i innych celebracji liturgicznych. Spotkanie w grupie staje się także kręgiem liturgicznym przygotowującym do niedzielnej Eucharystii” (Dyrektorium 94).

Rekolekcje: Świętość i posługa uświęcania

Wszyscy chrześcijanie zostali powołani do świętości, a także zaproszeni do udziału w kapłańskiej misji Chrystusa, która często jest nazywana posługą uświęcania. Wprawdzie uświęcać może wyłącznie Bóg, ale On chce to czynić przy współpracy tych, którym dał udział w swoim życiu. Mając w sobie Boże życie i trwając we wspólnocie Ojca, Syna i Ducha Świętego, jesteśmy jak promienie łaski, które Bóg posyła do innych ludzi. Niektóre działania Kościoła mają szczególny charakter uświęcający. Trzeba tu wyróżnić sprawowanie Eucharystii i innych sakramentów, a także Liturgię Godzin, która często jest nazywana „Modlitwą uświęcania czasu”. Ci, którzy ją odmawiają mają więc udział w uświęcaniu codziennej rzeczywistości, w której żyją, dzień po dniu i tydzień po tygodniu.

W czasie rekolekcji podejmujemy temat świętości w obydwu aspektach. Pochylamy się nad tajemnicą powołania do świętości, a także nad naszym udziałem w uświęcającej misji Kościoła. Refleksja ta jest dalszym pogłębieniem rozumienia posługiwania w liturgii. Jest ono drogą wzrastania w świętości i służbą sprawie uświęcenia świata.

DZIEŃ 1 – ŚWIĘTOŚĆ: TAJEMNICA BOGA

DZIEŃ 2 – ŚWIĘTOŚĆ: ŁASKA OFIAROWANA CZŁOWIEKOWI

DZIEŃ 3 – ŚWIĘTOŚĆ: DAR, KTÓRY TRZEBA ROZWIJAĆ

DZIEŃ 4 – MIŁOŚĆ, DEKALOG, ZASADY ŻYCIA SŁUŻBY LITURGICZNEJ

DZIEŃ 5 – UDZIAŁ KOŚCIOŁA W UŚWIĘCAJĄCEJ MISJI ZBAWICIELA

DZIEŃ 6 – MODLITWA UŚWIĘCENIA CZASU: LITURGIA GODZIN

DZIEŃ 7 – NIEDZIELA: DZIEŃ ŚWIĘTY, DZIEŃ UŚWIĘCENIA

Namaszczeni na kapłanów

Jednym za skarbów chrześcijaństwa, ciągle zbyt mało odkrytym i przeżywanym, jest łaska uczestnictwa wszystkich ochrzczonych w kapłaństwie Chrystusa. Nie można sprawować w sposób dojrzały liturgii, jeśli prawda o kapłaństwie zostaje odniesiona wyłącznie do wyświęconych szafarzy. Wszyscy zgromadzeni stanowią lud kapłański. Jan Paweł II wyjaśnia, że „kapłaństwo hierarchiczne – służebne zostało ustanowione w Kościele w tym celu, aby mogły się aktualizować wszystkie zasoby powszechnego kapłaństwa wiernych” (AG 18.03.1992). W swoich katechezach na temat Kościoła ukazywał on związek każdego z sakramentów z tajemnicą kapłaństwa.

Taka też droga jest proponowana w czasie spotkań drugiego roku formacji lektorów, akolitów, psalterzystów, scholi i innych zespołów liturgicznych w parafii. Powinni oni głębiej zrozumieć, że każda z tych funkcji liturgicznych, może być przez nich spełniana w liturgii, gdyż zostali oni już od chwili chrztu obdarzeni łaską udziału w kapłaństwie Chrystusa. Teraz wszystkie spełniane przez nich funkcje mają w sobie tę cechę. Są naznaczone udziałem w tym niezwykłym działaniu Zbawiciela.

Warto podkreślić, że misja kapłańska jest w pewien sposób wyróżniona spośród pozostałych zbawczych misji, w których uczestniczy Kościół. Nie ma bowiem święceń prorockich ani królewskich, ale są święcenia kapłańskie. W darze tych święceń ukryta jest obecność wszystkich trzech misji Chrystusa i Kościoła. Nieco inaczej kształtuje się ten udział w odniesieniu do wiernych świeckich. Oni przyjmują błogosławieństwo do jednej z misji, a nie do wszystkich. Lektor, jeśli chce dobrze wypełniać swoje posłannictwo, musi zaangażować wszystkie swoje talenty i cały posiadany czas w realizacji tego zadania. Podobnie akolita i kantor, jeśli chcą dobrze wypełniać swoją misję, muszą się w nią w pełni zaangażować. W ten sposób wyraźniej objawia się tajemnica Mistycznego Ciała Chrystusa, w której kapłan, reprezentuje Chrystusa Głowę Ciała, a wierni świeccy jako członkowie Ciała, podejmują różne działania, zgodnie ze swoimi talentami. W sensie duchowym wierni świeccy uczestniczą w całej tajemnicy Chrystusa i są zjednoczeni z Chrystusem Prorokiem, Kapłanem i Królem, ale w sensie zewnętrznego zaangażowania i podejmowanej służby, jedna z misji zostaje wyróżniona przez odpowiednie błogosławieństwo i misję. Dzięki temu wszyscy ubogacają się nawzajem, wszyscy radują się udziałem w całym misterium Zbawiciela, a równocześnie każdy spełnia powierzone mu zadania.

SPOTKANIE 1 – CO TO JEST KAPLAŃSTWO?

Rozpoczynamy od przybliżenia członkom służby liturgicznej znaczenia słów: kapłan, kapłańskie czynności. Słowo kapłan wywodzi się od słowa „pontifex”, czyli budowniczy mostów. Wskazuje ono na główne zadanie kapłana, jakim jest misja jednoczenia, łączenie tych, którzy są na różnych brzegach, oddaleni od siebie różnymi przeszkodami. Chodzi najpierw o łączenie człowieka z Bogiem, a także o łączenie ludzi między sobą. Szczególne czyny kapłańskie to: modlitwa i ofiara. Poprzez nie zostaje usunięta przeszkoda na drodze do jedności i umocnione zostają więzy łączące człowieka z Bogiem.

SPOTKANIE 2 – KAPLAŃSTWO W PIŚMIE ŚWIĘTYM

W kolejnym spotkaniu przywołujemy naukę Pisma Świętego na temat kapłaństwa. Ukazujemy najpierw kapłaństwo Starego Testamentu, a następnie kapłaństwo Chrystusa.

SPOTKANIE 3 – CHRZEST WE WSPÓLNOCIE KAPLAŃSKIEJ

W następnych spotkaniach staramy się odkryć, jak tajemnica kapłaństwa rozwija się w nas poprzez przyjmowanie kolejnych sakramentów. Prawdę tę

wyjaśniał w swoich katechezach o Kościele Ojciec Święty Jan Paweł II”. W katechezie o chrzcie mówił: „Przyjęcie chrztu oznacza osobiste zjednoczenie się z tajemnicą paschalną Jezusa, stanowiącą jedyną kapłańską ofiarę naprawdę doskonałą i miłą Bogu. Dzięki jedności każdy ochrzczony staje się zdolny do uczynienia z całej swojej egzystencji ofiary kapłańskiej złączonej z ofiarą Chrystusa (por. Rz 12,1; 1 P 2,4-5) [...]. I tak jak Chrystus na ziemi podporządkował całe swe życie ofierze kapłańskiej, podobnie Jego następcy – indywidualnie i jako wspólnota – powołani są do rozwijania zdolności do poświęcenia, jaką otrzymali wraz ze znamieniem. Muszą to czynić w duchu powszechnego kapłaństwa, do którego zostali dopuszczeni przez chrzest” (AG 25.03.1992).

SPOTKANIE 4 – BIERZMOWANIE WE WSPÓLNOCIE KAPŁAŃSKIEJ

Z katechezy Jana Pawła II: „Podobnie jak w wypadku chrztu, również sakrament bierzmowania wyciska w duszy specjalne znamię. Udoskonala ono konsekrację chrzcielną i zostaje przekazane przez dwa rytualne gesty: nałożenie rąk oraz namaszczenie. Również zdolność do sprawowania kultu, otrzymana już na chrzcie, zostaje potwierdzona przez bierzmowanie. Powszechne kapłaństwo zakorzenia się głębiej w osobie i staje się bardziej skuteczne w realizacji. Specyficzną funkcją znamienia bierzmowania jest uzdolnienie człowieka do dawania świadectwa i do chrześcijańskiego działania, które – jak mówił św. Piotr – wypływają z kapłaństwa powszechnego (por. 1 P 2,11 nn.). Św. Tomasz z Akwinu precyzuje, że bierzmowany daje świadectwo imieniu Chrystusa, jako dobry chrześcijanin działa na rzecz obrony i szerzenia wiary, dzięki „specjalnej mocy” znamienia, jako obdarzony szczególną funkcją i posłannictwem. Jest to „uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusowym wiernych, powołanych do kultu Bożego, który w chrześcijaństwie wywodzi się z kapłaństwa Chrystusa”. Również publiczne świadectwo dawane Chrystusowi wchodzi w zakres kapłaństwa powszechnego wiernych, do którego są powołani quasi ex officio”.

SPOTKANIE 5 – SAKRAMENTY UZDROWIENIA WE WSPÓLNOCIE KAPŁAŃSKIEJ

Z katechezy Jana Pawła II: „W dzisiejszej katechezie pragniemy odkryć potwierdzenie tej prawdy w sakramencie pojednania, tradycyjnie zwanym sakramentem pokuty. Urzeczywistnia się w nim „kapłaństwo powszechne”, wspólne dla wszystkich ochrzczonych, podstawowym zadaniem kapłaństwa jest bowiem usuwanie przeszkody uniemożliwiającej nawiązanie żywej więzi z Bogiem, jaką jest grzech [...]. Kościół towarzyszy chrześcijaninowi jako wspólnota, która „przyczynia się — jak mówi Sobór — do nawrócenia

miłością, przykładem i modlitwą”. Nie pozostaje on nigdy sam, nawet wtedy, kiedy jest w stanie grzechu. Należy zawsze do „wspólnoty kapłańskiej”, która go wspiera solidarną miłością, braterstwem i modlitwą o przywrócenie mu przyjaźni Boga i opieki świętych. Kościół, wspólnota świętych objawia się i działa w sakramencie pokuty jako kapłańska wspólnota miłosierdzia i przebaczenia” (AG 15.04.1992). „Trzeba coraz bardziej zwracać uwagę na udział chorych w duchowym rozwoju życia Kościoła. Wszyscy — zarówno chorzy, jak i ich bliscy, a także lekarze i personel medyczny — winni coraz bardziej zdawać sobie sprawę z wartości choroby jako formy „kapłaństwa powszechnego” Kościoła, urzeczywistniającej się poprzez złożenie w darze „duchowej ofiary”, czyli cierpienia złączonego z męką Chrystusa. Niech wszyscy dostrzegają w nich obraz Chrystusa cierpiącego (Christus patiens). Chrystusa, który — według przepowiedni z Księgi Izajasza o cierpiącym słudze (por. Iz 53,4) — dźwigał nasze boleści” (AG 29.04.1992).

SPOTKANIE 6 – MAŁŻEŃSTWO WE WSPÓLNOCIE KAPLAŃSKIEJ

Z katechez Jana Pawła II: „Według Soboru Watykańskiego II, Kościół jest „wspólnotą kapłańską”, której „święta i organicznie ukształtowana natura” urzeczywistnia się przez sakramenty, pośród których szczególne miejsce zajmują sakramenty kapłaństwa oraz małżeństwa [...]. W świetle Kany pragniemy teraz uwypuklić jeden aspekt małżeństwa, który szczególnie nas interesuje w tym cyklu katechez eklezjologicznych. Otóż w małżeństwie chrześcijańskim wspólne kapłaństwo wiernych urzeczywistnia się w sposób wyraźny, ponieważ to sami małżonkowie są szafarzami sakramentu” (6.05.1992).

SPOTKANIE 7 – SAKRAMENT ŚWIĘCEŃ WE WSPÓLNOCIE KAPLAŃSKIEJ

Temu sakramentowi Ojciec Święty Jan Paweł II poświęcił cały cykl katechez. Spotkanie na ten temat ma charakter pewnej syntezy refleksji na temat kapłaństwa i pomaga głębiej zrozumieć znaczenie sakramentu święceń. Poprzez ten sakrament wybrani mężczyźni otrzymują szczególnie udział w kapłaństwie Chrystusa. W ich życiu najpełniej objawia się tajemnica kapłaństwa, która jest w służbie kapłaństwa powszechnego.

SPOTKANIE 8 – EUCHARYSTIA WE WSPÓLNOCIE KAPLAŃSKIEJ

Z katechez Jana Pawła II: „Celem posługi kapłańskiej jest gromadzenie Ludu Bożego, „tak że wszyscy należący do tego Ludu, będąc uświęceni przez Ducha Świętego, ofiarują samych siebie jako «ofiary żywą, świętą, miłą Bogu» (Rz 12,1)”. Jeśli — jak już zaznaczyłem w poprzedniej katechezie — przeznaczeniem kapłaństwa wspólnego jest składanie duchowych

ofiar, to wierni mogą składać tę ofiarę dzięki „uświęceniu przez Ducha Świętego”. Duch Święty, który ożywił ofiarę Chrystusa na krzyżu (por. Hbr 9,14), ożywia ofiarę wiernych. Według Soboru posługa kapłańska sprawia, że duchowe ofiary mogą osiągnąć swój cel. «Poprzez posługę prezbiterów dokonuje się duchowa ofiara wiernych w zjednoczeniu z ofiarą Chrystusa, jedynego Pośrednika. Tę zaś ofiarę składa się bezkrwawo i sakramentalnie w Eucharystii przez ich ręce w imieniu całego Kościoła aż do czasu przyścia samego Pana»” (AG 8.04.1992).

SKRUTYNIUM

Rozeznawanie na modlitwie, adoracji Najświętszego Sakramentu, rozmowie z animatorem. Modlitwa o łaskę realizacji wymagań, jakie stawia nam prawda o udziale w kapłaństwie Chrystusa.

1. Zna naukę Kościoła na temat kapłaństwa. Umie rozróżnić kapłaństwo święceń od kapłaństwa powszechnego wiernych.
2. Potrafi spełniać swoją funkcję liturgiczną ze świadomością uczestnictwa w kapłańskiej misji Chrystusa, która jest misją uświęcania.
3. Stara się w swoim życiu rozwijać umiejętność składania kapłańskiej ofiary i zanosić do Boga kapłańską modlitwę.

Skrutynium może się zakończyć wręczeniem znaczka, który będzie przypominał o treściach przeżywanych w minionym okresie formacji i o wymaganiach, jakie wynikają z prawdy o kapłaństwie.

Eucharystia źródłem i szczytem życia

Od Adwentu rozpoczyna się kolejny bardzo ważny cykl spotkań formacyjnych. Są one poświęcone tajemnicy Eucharystii rozumianej jako źródło i szczyt życia. Często powtarzamy to soborowe określenie, gdyż ciągle na nowo musimy odkrywać jego znaczenie. Nowe okoliczności życia, które przychodzą wraz z rozwojem człowieka, nowe fascynacje, które mogą człowieka pochłonać, szczególnie w młodym wieku, nowe doświadczenia zwycięstw i porażek, których nie brak nikomu oraz wiele innych przeżyć mogą przyczynić się do tego, że nazwanie Eucharystii źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego coraz mniej znaczy i staje się mało zrozumiałe. Jeśli ktoś nie zatrzyma się dłużej przy określeniu „szczyt życia” oraz „źródło życia”, odnosząc je zarówno do całości swojej egzystencji, jak też do wszystkich szczegółowych zagadnień, to trudno mu będzie niedzielą Eu-

charystę przeżyć jako szczyt i źródło swojego życia chrześcijańskiego, jako wydarzenie największe i najważniejsze w wymiarze jego zjednoczenia z Bogiem i jego zaangażowania w służbie zbawienia świata.

Jedną z najważniejszych dróg poznawania tajemnicy uobecnianej przez Chrystusa w celebracji Eucharystii jest rozważanie jej w połączeniu z przeżywanymi wydarzeniami w kolejnych okresach roku liturgicznego. Wszystko bowiem, co w roku liturgicznym przeżywamy w ciągu dni i tygodni, w Eucharystii przeżywamy w jednym obrzędzie. Wydarzenia przeżywane w Adwencie i okresie Narodzenia Pańskiego, w czasie Wielkiego Postu i okresu Wielkanocnego, a przede wszystkim w czasie Świętego Triduum Paschalnego, są obecnego w każdej celebracji Eucharystii. Chrystus otwiera przed człowiekiem całe bogactwo swojego życia ziemskiego i całe bogactwo swojego Bóstwa. Otwiera je na wiele sposobów, wśród których szczególne znaczenie mają trzy rodzaje spotkań z Nim. W centrum jest celebacja sakramentalna, a więc uobecnienie pod osłoną znaków całego misterium Chrystusa. Z celebacją Eucharystii ściśle związana jest celebacja roku liturgicznego, a więc przeżywanie tego samego misterium Chrystusa w dłuższej przestrzeni czasowej, trwającej cały rok. Poprzez te dwa doświadczenia, a także na wiele innych sposobów, misterium Chrystusa przenika w całe nasze życie. Dzięki temu staje się ono w pewnym sensie liturgią, a więc uobecnianiem się na co dzień, we wszystkich okolicznościach życia, tajemnicy zjednoczenia Chrystusa z człowiekiem. Wtedy każdy dzień jest uświęcony Jego obecnością, a to, co jest cechą charakterystyczną liturgii, czyli pierwszeństwo działania Chrystusa w stosunku do działań ludzi, staje się udziałem człowieka. Również w codzienności życia człowiek staje się narzędziem działania Pana i może coraz radośniej powtarzać słowa św. Pawła Apostoła: „Teraz już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus” (Ga 2,20).

Dla uczestników formacji służby liturgicznej jest to więc kolejne, w jeszcze innym kontekście przeżywane wtajemniczenie w największe misterium, jakie dokonuje się w Kościele, mianowicie celebację zbawienia świata, uobecnianą w czasie Eucharystii. Inicjacja ta dokonuje się poprzez głębsze odkrycie związku między wydarzeniami uobecnianymi w roku liturgicznym, a tymi, które Chrystus uobecnia w czasie Mszy Świętej i innych sakramentów świętych. Im bardziej ktoś odkryje wielkość tajemnicy Eucharystii i szczególne znaczenie niedzielnego zgromadzenia Kościoła przy stole słowa i stole chleba, tym bardziej rośnie w nim świadomość, że posługiwanie temu zbawczemu dziełu jest największym zaszczytem i motywem wielkiego dziękczynienia wobec Boga. Prawda ta składania do tego, aby jeszcze uważniej przyjrzeć się wszystkim funkcjom, jakie są spełniane w czasie celebracji liturgicznej, a także aby powrócić do pytania, czy funkcja, którą

on teraz nazywa „swoją”, jest właśnie tą, do której został powołany. Nie można się zmęczyć spełnianiem tak wielkich zadań ani nie można dopuścić do siebie rutyny, która pozbawia człowieka prawdziwego spotkania z Chrystusem i sprowadza wszystko do spełniania zewnętrznych czynności.

SPOTKANIE 9 – ADWENT: ZAPROSZENIE I PRZYGOTOWANIE

W pierwszym spotkaniu animator uświadamia członkom grupy temat ich wspólnej pracy, przybliżając podane powyżej myśli. Rozpoczyna też wraz z grupą głębszą refleksję nad pierwszym z tematów, jakim jest zaproszenie na spotkanie z Panem i przygotowanie się do tego spotkania. Bóg przychodzi na ziemię i zaprasza do siebie. Duch Święty przygotowuje człowieka na to spotkanie. Czas Adwentu jest dla nas wzorem przygotowania się do każdej Eucharystii. Cztery tygodnie oczekiwania i przygotowania zawierają bardzo bogatą treść, którą trzeba w istotnych elementach przeżyć przed Mszą Świętą w ciągu krótkiego czasu przygotowania. Jest to przygotowanie do przyjęcia Pana, który przychodzi. Kto idzie na Eucharystię, idzie także do Betlejem, gdyż tam Bóg wyznaczył miejsce spotkania i tam Go przyjmujemy.

SPOTKANIE 10 – BOŻE NARODZENIE: SŁOWO STAJE SIĘ CIAŁEM

W okresie Narodzenia Pańskiego staramy się głębiej wniknąć w prawdę, że określenie „Słowo stało się ciałem”, nie tylko wyjaśnia tajemnicę, która się kiedyś dokonała, lecz wskazuje również na rzeczywistość, która się dzisiaj uobecnia. W każdej liturgii słowa słyszymy słowo, a tym usłyszonym w naszym języku słowie jest obecne odwieczne Słowo, sam Chrystus. Słowo staje się w nas ciałem. Ewangelista przekazuje nam dwa rodzaje opisów narodzenia Pana. Św. Łukasz opisuje wydarzenia, które się dokonały w Betlejem, a św. Jan mówi, że „Słowo stało się Ciałem”. To drugie określenie wskazuje na misterium, które przeżywamy w Eucharystii i w całym życiu.

SPOTKANIE 11 – OBJAWIENIE: POZNANIE TAJEMNICY WCIELONEGO SŁOWA

W kolejnym spotkaniu staramy się rozważyć różne sposoby uobecniania się w naszym życiu tajemnicy Słowa, które staje się ciałem. Misterium to uobecnia się w celebracji Eucharystii. Ona kryje w sobie tajemnicę Słowa i tajemnicę Ciała. Jest to misterium, które Chrystus dla nas uobecnia. Jesteśmy zaproszeni do udziału w darze Słowa i darze Ciała. Poprzez ten udział również w nas dokonuje się to podwójne misterium, słyszymy Słowo i przyjmujemy Ciało. Ta rzeczywistość nas przemienia. Jesteśmy przeniknięci Słowem i nakarmieni Ciałem. Otrzymany dar promieniuje na całe nasze

życie. W nim również Słowo staje się ciałem, Prawda daje wolność, Miłość staje się prawem życia.

SPOTKANIE 12 – OKRES ZWYKŁY: EUCHARYSTYCZNA LITURGIA SŁOWA

W okresie zwykłym, po niedzieli Chrztu w Jordanie zatrzymujemy się uważniej na wszystkich szczegółach dotyczących liturgii słowa, sprawowanej w czasie Eucharystii. Wszystkie zespoły liturgiczne mają w tym swój udział. Ważne zadanie spełniają lektorzy, wraz z nimi służą psalterzyści, w procesji a Ewangeliarzem idą akolici lub ministranci, schola śpiewa werset przed Ewangelią, a po homilii i wyznaniu wiary osoby odpowiedzialne za modlitwę powszechną odczytują modlitewne wezwania. Każdy zespół uczestniczy w misterium, w którym uobecnia się tajemnica Wcielenia Słowa. We wszystkich działa Chrystus i każdego osobiście zaprasza, aby spełniając z głęboką wiarą i gorącą miłością swoje zadanie, przyczynił się do pełniejszego objawienia Jego tajemnicy wszystkim zgromadzonym.

Rozważając ten temat należy zwrócić większą uwagę na znaczenie wersetu przed Ewangelią. Aklamacja ta „stanowi samodzielny obrzęd, przez który zgromadzenie przyjmuje i pozdrawia Pana mającego doń przemawiać oraz śpiewem wyznaje wiarę” (OWMR 62). W słowach tych odnajdujemy odniesienie do przeżywanego niedawno tajemnicy Wcielenia. Właśnie w tych przeżyciach chodziło o to, aby „przyjąć i pozdrowić Pana” oraz „wyznać wiarę w Jego obecność”. To, co przeżywalismy w minionych tygodniach, uobecnia się w każdej Eucharystii. Przyjmujemy przychodzącego Pana i wyznajemy wiarę w Jego obecność w głoszonym słowie. Dlatego śpiew przed Ewangelią nie jest kolejnym tekstem skierowanym z ambony do wiernych, lecz radosnym aktem przywitania, pozdrowienia i wyznania wiary, jakie zgromadzenie kieruje do Chrystusa. W imieniu zgromadzenia może ten śpiew wykonać schola lub chór.

SPOTKANIE 13 – WIELKI POST: CZAS NAWRÓCENIA I PRZYGOTOWANIA

W Wielkim Poście powracamy do myśli, które pojawiły się już w Adwencie. Chodzi o przygotowanie się do udziału w misterium Chrystusa. W poprzednich spotkaniach chodziło o przyjęcie Tego, który przychodzi. Teraz chodzi o przygotowanie się do udziału w Jego śmierci i zmartwychwstaniu. Każdy, kto udaje się na Eucharystię, idzie równocześnie do Betlejem, na Golgotę, do Wieczernika Pięćdziesiątnicy i na wieczną Ucztę Baranka, która już tu na ziemi się uobecnia. W Eucharystii przeżywamy wszystkie te tajemnice razem, ale rok liturgiczny pozwala nam każdą z nich przeżyć oddzielnie, a przez to pogłębić i nauczyć się łączyć ją z innymi przeżyciami, aby każdy mógł spełniać jeden dojrzały, pełen treści akt przy-

gotowania do Eucharystii. Poznajemy więc dokładniej istotne cechy czterdziestodniowego przygotowania do celebracji Paschy Pana, aby umieć je spełniać również w czasie przygotowania do każdej Eucharystii. Szczególnym słowem, które jest tutaj wyróżnione, to nawrócenie.

SPOTKANIE 14 – TRIDUUM: MISTERIUM UOBECNIANE W EUCHARYSTII

W tym roku przygotowanie do przeżycia Triduum Paschalnego łączymy z refleksją nad tą prawdą, że w każdej Eucharystii uobecnia się tajemnica śmierci Chrystusa, Jego zstąpienia do Otchłani, a także Jego zmartwychwstania. W czasie Triduum przeżywamy Paschę Pana i tę samą Paschę przeżywamy w Eucharystii. Udział w Eucharystii jest udziałem w „Przejściu Pana”, jest doświadczeniem drogi prowadzącej przez śmierć do zmartwychwstania, jest zjednoczeniem z Chrystusem, który oddaje życie, jest złożony do grobu i wychodzi z niego jako Zwycięzca. Zazwyczaj członkowie zespołów liturgicznych przygotowują się przez odpowiednie ćwiczenia i modlitwy do spełniania wszystkich funkcji, które im zostają powierzone. Mają one w tych celebracjach bardziej uroczysty charakter. Nie znaczy to, że czasie Triduum przeżywamy większe tajemnice niż w czasie Eucharystii. Są to te same misteria śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Dlatego uroczysty charakter spełnianych w tych dniach funkcji powinien również przyczynić się do tego, aby w członkach zespołów liturgicznych rosło pragnienie coraz większej troski o piękno celebracji każdej Eucharystii, a szczególnie tej przeżywanej w święty Dzień Pana.

SPOTKANIE 15 – OKRES WIELKANOCNY: CZAS ŚWIĘTOWANIA

Zmartwychwstały Chrystus zaprasza swoich uczniów do przeżywania wraz z Nim radości zwycięstwa nad grzechem, śmiercią i szatanem oraz do przyjęcia darów odkupienia, które im wysłużył swoją męką. Ze strony człowieka jest to również czas szczególnego dziękczynienia za dokonane dzieło zbawienia, za oddanie życia na krzyżu, za nowe stworzenie dokonane przez zmartwychwstanie. Można powiedzieć, że umiejętność prawdziwego świętowania Chrystusowego zwycięstwa, najpierw przez Oktawę Zmartwychwstania, a następnie przez dalsze tygodnie paschalnej radości, nie jest mocną stroną naszej religijności. Wielu ludziom bliższe jest określenie „Święta, święta i po świętach” niż słowa dokumentów Kościoła: „Pięćdziesiąt dni od Niedzieli Zmartwychwstania do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego obchodzi się z wielką radością jako jeden dzień świąteczny, co więcej, jako «wielką niedzielę»” (Ogólne Normy Kalendarza Rzymskiego 22). Musimy się tego uczyć, a członkowie służby liturgicznej mają tu do spełnienia wielkie zadanie apostołskie. Ważnym miejscem przeżywania świętowania i

dziękczynienia jest także czas po Komunii Świętej. Również tutaj mamy wiele do zrobienia, gdyż zasad pośpiechu zbyt mocno jest obecna w naszych celebracjach eucharystycznych i widać ją również w przeżyciu czasu po Komunii Świętej. Odkrywamy tu kolejną przestrzeń, w której przeżycie konkretnego okresu liturgicznego może pomóc w przeżyciu Eucharystii i odwrotnie, rozwój umiejętności świętowania po Komunii Świętej może się przyczynić do rozwoju umiejętności przeżywania świętowania czasu wielkanocnego.

SPOTKANIE 16 – PIĘĆDZIESIĄTNICA: MISTERIUM ROZESŁANIA

Duch Święty przygotowuje człowieka na spotkanie z Panem, uzdalnia go do słuchania słowa Pana, daje mu łaskę zjednoczenia z Chrystusem w Jego męce i zmartwychwstaniu, sprawia sakramentalną komunie w czasie eucharystycznej uczyty i prowadzi człowieka w codzienne życie. Równocześnie Eucharystia jest wydarzeniem, w których Chrystus napełnia swoich uczniów Duchem Świętym. On jest Ogniem, który coraz mocniej płonie w sercach ludzi. On jest Wichrem, który daje człowiekowi siłę do pójścia aż na krańce świata. Błogosławieństwo, udzielane przez kapłana na zakończenie Eucharystii, ma więc charakter pieczęci, która dopełnia dary Zbawiciela, ofiarowane człowiekowi w czasie Eucharystii. Jest to pieczęć Ducha, a więc moc, która chroni, ożywia, kieruje i prowadzi. W mocy tego Ducha idziemy do świata.

SKRUTYNIUM

Spotkania ostatnich kilku miesięcy koncentrowały się na tajemnicy Eucharystii. Patrzyliśmy na nią szczególnie od strony tajemnicy kapłaństwa. Sprawujemy Eucharystię jako lud kapłański pod przewodnictwem wyświęconych szafarzy, prezbiterów lub biskupów. Tych właśnie tematów dotyczy refleksje i rozmowy, przeżywane w czasie skrutynium.

1. Rozumie znaczenie zbawczych wydarzeń dokonanych przez Chrystusa i uobecnianych zarówno w Eucharystii jak i w roku liturgicznym.
2. Potrafi poświęcić odpowiedni czas na przygotowanie się do udziału w Eucharystii i podjęcia w niej służby, a także na podziękowanie za otrzymane dary.
3. Stara się ukazywać innym ludziom piękno i wielkość Eucharystii przez uczestnictwo w niej nie tylko w niedzielę, lecz w także w inne dni tygodnia.

Na zakończenie skrutynium można otrzymać znaczek, który będzie przypominał o rozważanych tematach i wskazywał drogę na głębię przeżywania tajemnicy Eucharystii i roku liturgicznego.

Eucharystyczna obecność Chrystusa

Poprzedni cykl spotkań pomógł odkryć głębszy związek między celebracją Eucharystii a przeżywaniem roku liturgicznej. Teraz zwracamy uwagę na związek między celebracją i adoracją Eucharystii. Adoracja jest kolejnym ważnym przeżyciem wiary, która ma swoje źródło w Eucharystii i która do Eucharystii prowadzi. Równocześnie jest ona ściśle związana z codziennym życiem człowieka. Z wszystkimi przeżyciami idziemy do Chrystusa, obecnego w Najświętszym Sakramencie i dla wszystkich spraw otrzymujemy Jego pomoc. Adoracja znajduje się więc w szczególny sposób między Eucharystią a codziennym życiem. Tutaj chrześcijanin uczy się w sposób najpełniejszy, co znaczą słowa Chrystusa: „Ja jestem z wami przez wszystkie dni aż do skończenia świata”. Im głębiej człowiek przeżywa obecność Pana pod osłoną chleba, w Najświętszym Sakramencie, tym głębiej również doświadcza Jego obecności we wszystkich sprawach życia.

W formacji służby liturgicznej temat ten był zawsze obecny. Jednak w tym roku, poświęconym liturgii, a szczególnie Eucharystii, poświęcamy mu więcej uwagi. Warto zachęcić członków służby liturgicznej, mieli w każdym tygodniu swój czas adoracji Najświętszego Sakramentu. Szczególnie mocno brzmią tu słowa św. Augustyna przypominane przez papieża: „Niech nikt nie spożywa tego Ciała, jeśli Go najpierw nie adorował. Grzeszylibyśmy, gdybyśmy Go nie adorowali”.

SPOTKANIE 17 – Z HISTORII UROCZYŚCIOŚCI BOŻEGO CIAŁA

Przypominamy członkom służby liturgicznej historię przechowywania Najświętszego Sakramentu i ukazywania go do adoracji wiernym. Szczególny akcent zostaje tu położony na historię uroczystości Bożego Ciała.

SPOTKANIE 18 – PROCESJE EUCHARYSTYCZNE

Gdy w rytmie roku liturgicznego przychodzi czas przeżywania uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, członkowie służby liturgicznej poświęcają więcej czasu na przygotowanie i przeżycie tego szczególnego dnia oraz następującego po nim tygodnia eucharystycznego. Jest to zarówno przygotowanie duchowe jak i zewnętrzne. Szczególnym tematem refleksji w tym roku jest ukazanie tej uroczystości jako pewnej syntezy całego roku

liturgicznego. W uroczystości podkreślone są bowiem dwa aspekty: obecność Pana pośród nas oraz pójście z Chrystusem do świata. Są to tematy, które towarzyszą nam w całym okresie zwykłym.

SPOTKANIE 19 – ADORACJA EUCHARYSTYCZNA

Powracamy tu do wspomnianego we wprowadzeniu tematu osobistej adoracji Najświętszego Sakramentu przeżywanej przez członków służby liturgicznej. Przypominamy zachęty Kościoła do podejmowania takiej praktyki, wskazujemy na przykłady świętych, którzy spędzali codziennie wiele czasu na adoracji, informujemy o zgromadzeniach powstałych dla adoracji Pana obecnego w Najświętszym Sakramencie, a także o licznych ruchach odnowy życia religijnego, bractwach i innych wspólnotach, które w swoim programie formacji i życia poświęcają wiele uwagi adoracji.

SPOTKANIE 20 – PROGRAM WAKACYJNY

W czasie wakacji kontynuujemy tegoroczny program formacyjny. Rozwijamy naszą umiejętność przygotowania do Eucharystii, przeżywania jej z pełnym zaangażowaniem serca i umysłu, z podejmowaniem funkcji, do których zostaliśmy pobłogosławieni, z płynącym z głębi duszy dziękczynieniem za dar tego sakramentu. Pamiętamy również o spowiedzi oraz o adoracji Najświętszego Sakramentu. Jednym z tematów spotkania jest przygotowanie do wakacyjnych rekolekcji i modlitwa o ich owocne przeżycie.

SKRUTYNIUM

Podobnie jak w roku ubiegłym skrutynium zaleca się przeżyć pod koniec wakacji przyglądając się swojej postawie w okresie wakacyjnym.

1. Zna naukę Kościoła na temat obecności Chrystusa w Najświętszym Sakramencie, a także znaczenie adoracji i procesji eucharystycznych.   2. Potrafi swoją służbę w liturgii łączyć z indywidualnym trwaniem na adoracji poza celebracją liturgiczną.   3. Stara się naśladować Chrystusa, Najwyższego Kapłana w braniu na siebie krzyża swoich braci i składaniu za nich ofiary.

ROK III. WSPÓLNOTA

„Kolejny rok formacji ma za zadanie głębsze wprowadzenie w tajemnicę Kościoła i odnalezienie swego miejsca w tej wspólnotcie. Uczestnicy formacji, którzy przeżywają ją w szkole średniej, zbliżają się do egzaminu dojrzałości i wyboru dalszej drogi życia. Formacja we wspólnotcie służby liturgicznej powinna im pomóc dokonać rozeznania w świetle słowa Bożego i tajemnicy powołania człowieka oraz podjąć właściwe decyzje dotyczące dalszego etapu życia” (Dyrektorium 94).

„Poszczególne osoby rozeznają także, czy wybrana przez nich funkcja jest tą, którą pragną dalej spełniać, czy też doszli do wniosku, że należy ją zmienić. Przygotowują się też do przyjęcia błogosławieństwa do pełnienia funkcji, którą rozeznali jako powołanie” (Dyrektorium 95).

Rekolekcje: Wierzę w Kościół

Wprowadzeniem w rok formacji poświęcony wspólnotcie są rekolekcje pod nazwą „Wierzę w Kościół”.

DZIEŃ 1 – CO OZNACZA OKREŚLENIE: WIERZĘ W KOŚCIÓŁ

DZIEŃ 2 – KOŚCIÓŁ-MISTERIUM

DZIEŃ 3 – KOŚCIÓŁ-COMMUNIO

DZIEŃ 4 – KOŚCIÓŁ-MISSIO

DZIEŃ 5 – MOJE MIEJSCE W KOŚCIELE

DZIEŃ 6 – BŁĘDNE SPOJRZENIA NA KOŚCIÓŁ

Śludzy daru jedności

W czasie kolejnych lat formacji wielokrotnie powracaliśmy do tematu służenia ludziom tym darem, jaki każdy otrzymał. Rzadziej problem ten był stawiany jako pytanie o moje miejsce we wspólnotcie Kościoła. W tym roku będzie to jeden z głównych tematów pracy formacyjnej członków służby liturgicznej. Rozumienie tajemnicy Kościoła, odnajdywanie swego miejsca w tej wspólnotcie, stawanie się coraz bardziej dojrzałym członkiem Mistycznego Ciała Chrystusa, to wiele wyzwania tegorocznej formacji. Są one w pewien sposób uwieńczeniem wszystkich poprzednich działań wychowawczych.

W okresie od wakacji do zakończenia roku liturgicznego przeżywamy spotkania poświęcone tajemnicy wspólnoty człowieka z Bogiem i ludzi między sobą. Jest to równocześnie głębsze wejście w trzeci aspekt posłannictwa Chrystusa i Kościoła, dotyczący uobecnienia królestwa Bożego w świecie. W swej najgłębszej istocie jest to służba Królowi, który wszystkich wokół siebie jednoczy, jest to służba tajemnicy zjednoczenia ludzi z Bogiem i między sobą.

SPOTKANIE 1 – TRÓJCA ŚWIĘTA ŹRÓDŁEM I WZOREM KOMUNII

W pierwszym spotkaniu przedstawiamy program całorocznej pracy, a szczególnie tematykę pierwszego cyklu spotkań. Staramy się głębiej wniknąć w prawdę, że wszelkie działania Chrystusa na ziemi zmierzały do usunięcia tego, co dzieli i umocnienia tego, co łączy. On przyszedł, aby rozproszone dzieci Boże zgromadzić w jedno, a w Wieczerniku, w swej arcykapłańskiej modlitwie wyjaśnił, że chodzi o taką jedność, jaka łączy Jego samego z Ojcem w Duchu Świętym. Również posłannictwo Ducha, który sam jest jednością Ojca i Syna, zmierza ku zjednoczeniu ludzi w Bogu. W KKK czytamy: „Celem posłania Ducha Świętego w każdej czynności liturgicznej jest doprowadzenie do komunii z Chrystusem, by formować Jego Ciało. Duch Święty jest jak sok winnego krzewu Ojca; przynosi on swój owoc w latoroślach. W liturgii urzeczywistnia się najbardziej wewnętrzne współdziałanie Ducha Świętego i Kościoła. Duch komunii zawsze pozostaje w Kościele i dlatego Kościół jest wielkim sakramentem Boskiej komunii, która gromadzi rozproszone dzieci Boże. Owocem działania Ducha w liturgii jest nierozłącznie komunია z Trójcą Świętą i komunია braterska” (KKK

1108). Bóg, który jest źródłem jedności, dzieli się z człowiekiem swoim życiem.

SPOTKANIE 2 – CZŁOWIEK STWORZONY NA OBRAZ BOGA

Tajemnica zjednoczenia osób objawia się już przy stworzeniu człowieka jako mężczyzny i kobiety. Zostali oni uzdolnieni do tworzenia takiej wspólnoty, którą Chrystus opisał słowami: „Już nie są dwoje, ale jedno ciało”. W tej jedności dwojga, a potem w jedności rodziny, jaśnienie tajemnica communio personarum, która jest Bożą tajemnicą.

SPOTKANIE 3 – GRZECH WPROWADZAJĄCY PODZIAŁ

Z uwagą trzeba spojrzeć na niszczącą siłę grzechu. Już w historii Adama i Ewy widać, jak grzech oddalił ich od Boga i jak wypaczył ich wzajemne relacje.

SPOTKANIE 4 – LUD STAREGO PRZYMIERZA – ŚWIĘTE ZGROMADZENIE

Wśród wątków, które należą do najbardziej wyróżnionych w historii narodu wybranego, trzeba wymienić wielorakie działania człowieka, które oddalały go od Boga i wprowadzały podział między ludźmi, a także nieustanną troskę Boga o to, aby człowiek się nawrócił i trwał przy Bogu, a także by kochał drugiego człowieka. Bóg zwraca się do każdego, a równocześnie zwołuje lud, który nazywa „świętym zgromadzeniem”. Członkowie tego ludu otrzymują wszystkie potrzebne im dary, aby usuwać podziały i umacniać jedność. Lud Starego Przymierza jest zapowiedzią innej wspólnoty, którą stworzy Chrystus.

SPOTKANIE 5 – CHRYSZTUS WYBIERA DWUNASTU

Chrystus zwracał się do ludzi po imieniu, większość Jego przypowieści, to historia pojedynczych osób. Jednak w tym bardzo indywidualnym działaniu Zbawiciela widać wyraźnie również wątek wspólnotowy. Szczególnie znaczenie ma tutaj powołanie Apostołów. Trzeba się przyjrzyć uważniej tej pierwszej wspólnoty. Ich wzajemne relacje pozostawiają wiele do życzenia. Jednak stopniowo się zmieniają. Po zesłaniu spotkaniach ze Zmartwychwstałym i przyjęciu Ducha Świętego stali się oni nowymi ludźmi. Warto tu również odnieść do Chrystusa słowa z Księgi Rodzaju: „Mężczyzna opuści ojca i matkę i złączy się ze swoją żoną tak ściśle, że staną się jednym ciałem”. Chrystus opuszcza dom rodzinny i tworzy wspólnotę, która staje się Jego Ciałem, Jego Oblubienicą, z którą złączy się nierozzerwalnymi więzami miłości, potwierdzonym śmiercią i zmartwychwstaniem.

W rozważaniu tajemnicy jedności, którą otrzymaliśmy jako dar i równocześnie jako zadanie, szczególne znaczenie ma głębsza analiza modlitwy arcykapłańskiej Chrystusa z Wieczerniku. W tym ostatnim dniu przed męką i śmiercią Zbawiciel wypowiada słowa, które są szczególnym streszczeniem całej Jego działalności. Włączamy się w tę modlitwę Chrystusa i staramy się także towarzyszyć Mu w dalszej drodze, która prowadzi na Golgotę. Ostatecznie bowiem zburzył on mur, który dzieli ludzi, przez oddanie za nich życia. Ukazał konieczność przebaczenia i dał przykład na krzyżu, jak należy przebaczać. Uczymy się tego chcąc być jak najlepszymi sługami Mistrza.

SPOTKANIE 6 – OBRAZY KOŚCIOŁA

W tych wstępnych spotkaniach, ukazujących tajemnicę uzdolnienia człowieka do tworzenia prawdziwej jedności z Bogiem i braćmi, a także spustoszenia, jakie poczynił w tej sprawie grzech, zatrzymujemy się teraz na misterium Kościoła. Nosi on w sobie dar jedności, który otrzymał od Boga, a równocześnie doświadcza podziałów wynikających ze słabości poszczególnych osób i grup. Przyglądamy się więc różnym obrazom Kościoła, opisanym szczególnie w soborowej konstytucji *Lumen gentium*, starając się lepiej poznać zarówno łaskę jedności, która nosimy w sobie, jak też problem podziałów, których doświadczamy. Przy każdym obrazie Kościoła możemy wrócić do pytania o swoje miejsce w tej wspólnoty. Każdy obraz ukazuje to misterium z innej strony, dzięki temu obraz staje się pełniejszy.

SPOTKANIE 7 – KOŚCIÓŁ UOBECNIAJĄCY KRÓLESTWO BOŻE

Rozważając tajemnicę Kościoła musimy również lepiej zrozumieć relację dwóch rzeczywistości: Kościoła i Królestwa Bożego. Królestwo to jest już obecne na ziemi. Jego szczególną tajemnicą jest jedność, będąca uczestnictwem ludzi w jedności Osób Bożych, a jego najpiękniejszym obrazem na ziemi jest królewska uczta, na której Ojciec niebieski gromadzi swoje dzieci i karmi je Ciałem swego Syna, napełniając darem Ducha Świętego. Kto ten dar Komunii przyjmuje i idzie z nim do świata, ten uobecnia w nim królestwo Boże. W takim człowieku coraz bardziej umierają wady, które dzielą, a umacniają się cnoty, które łączą. W ten sposób lepiej rozumiemy, że królestwo Boże jest obecne w Kościele, a zadaniem członków Kościoła jest nieść jego bogactwo do świata. Wszyscy jesteśmy namaszczeni, dzięki czemu mamy udział w królewskiej misji Chrystusa i możemy spełniać czynności miłości, które zbliżają ludzi do Boga i do siebie nawzajem.

SPOTKANIE 8 – SZCZEGÓLNE ZNACZENIE SŁUŻBY ZJEDNOCZENIU

Kończąc obecny cykl spotkań musimy jeszcze raz powrócić do rozważanej już w czasie rekolekcji prawdy o głębszym znaczeniu posługiwania tych zespołów liturgicznych, których posługiwanie jest szczególnie związane z tajemnicą jedności. Do takiego stwierdzenia prowadzi nas głębsze wniknięcie w strukturę celebracji eucharystycznej. Przeżywamy w niej głoszenie prorockiego słowa, składanie kapłańskiej ofiary i tajemnicę królewskiej uczty. Pierwsze dwa wydarzenia prowadzi ku temu trzeciemu. Ich owocem jest komunika. W celebracji Eucharystii jest ona równocześnie samodzielnym obrzędem, jest świętowaniem zjednoczenia, konsumowaniem bycia razem, radowaniem się darem komunii. Szczególnym znakiem tego misterium jest służba zespołów śpiewających. Śpiew, który jest obecny w całej celebracji, nabiera w czasie przeżywania komunii szczególnie świątecznego charakteru, dominują w nim tony uwielbienia, radości i wdzięczności, gdyż człowiek otrzymał łaskę sakramentalnego zjednoczenia z samym Synem Bożym. Rozlega się wtedy wspólny śpiew. Wszyscy śpiewają, a śpiew wyraża ich jedności i ją pogłębia. Dlatego służba przez śpiew jest szczególnie związana ze służbą jednoczenia. Osoby, które posługując w scholi lub chórze, które podtrzymują i ubogacają śpiew zgromadzenia, które wykonują niekiedy także piękno śpiew solowy, powinny się czuć szczególnie wezwane do tego, aby na wszelki sposób przyczyniać się do tego, aby ludzie wierzący potrafili radować się swoją wiarą, wyrażać ją w śpiewie, przeżywać swoje urodziny, imieniny i rocznice w sposób pełen wdzięczności wobec Boga i radości z tego, że On jest pośród nas.

SKRUTYNIUM

Poruszane w tym cyklu spotkań tematy znajdują szczególne uwieńczenie w przeżyciu uroczystości Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. Poznajemy lepiej, jaki jest tron, na którym On zasiada, jakie jest prawo, które wprowadził w swoim królestwie i jakie miejsce wyznacza każdemu, kto chce do tego królestwa należeć.

Przeżycie to ma również charakter skrutynium, w którym każdy przed Bogiem i w rozmowie z prowadzącym formację rozważa określone poniżej wymagania, stawiane członkom służby liturgicznej na obecnym etapie wtajemniczenia w posługiwanie w liturgii.

1. Zna chrześcijańskie znaczenie określenia „dwoje staje się jednym”. Umie odnieść te słowa zarówno do relacji małżeńskich, jak też do relacji Chrystusa i Kościoła.   2. Potrafi spełniać swoje funkcje w liturgii ze świadomością, że przez

sakramentalne namaszczenie otrzymał udział w królewskiej misji Chrystusa. Wie, że służy Królowi i że królować przez miłość znaczy służyć.

3. Stara się ze wszystkich sił burzyć mury, które oddzielają ludzi od Boga i od siebie nawzajem oraz umacniać więzy, które ich łączą. Rozwija w sobie umiejętność przebaczenia tym, którzy wobec niego zawinili.

Po przeżyciu skrutynium, w czasie dziękczynnej modlitwy, wszyscy zawierają siebie Bogu na dalszą drogę formacji i służby, a także otrzymują odpowiedni znak, przypominającym im o ich udziale w królewskim posłannictwie Chrystusa i wynikających z tego wymaganiach.

Wspólnota rodzinna i eucharystyczna

Są dwa centra życia Kościoła ustanowione przez Chrystusa. Pierwszym z nich jest rodzina, gdyż w niej najpierw żył i wzrastał Syn Boży, który stał się Człowiekiem. On też ustanowił sakrament małżeństwa, przez który dał małżonkom udział w nierozzerwalnym przymierzu, jakie łączy Jego samego jako Oblubieńca z Kościołem Oblubienicą. Wierzymy, że chrześcijańska rodzina jest domowym Kościołem, w którym uobecnia się to, co w Kościele jest najbardziej podstawowe, a więc autentyczne relacje miłości, które łączą głębokimi więzami ludzi z Bogiem i między sobą. W adhortacji apostołskiej o rodzinie Ojciec Święty Jan Paweł II pisze: „Objawienie i właściwe urzeczywistnienie komunii kościelnej ma miejsce w rodzinie chrześcijańskiej, która również z tego powodu może i powinna nazywać się «Kościołem domowym»” (FC 21).

Drugim i równocześnie najważniejszym centrum życia Kościoła jest Eucharystia. Jeśli przewodniczy jej prezbiter, gromadzi ona najczęściej wspólnotę parafialną, jeśli sprawuje ją biskup, jest on znakiem Kościoła lokalnego, gdy zaś jest ona celebrowana pod przewodnictwem Ojca Świętego, objawia się najpełniej znak Kościoła powszechnego. Zawsze jednak Eucharystia jest centrum, a przewodniczący jej wyświęcony szafarz, jest równocześnie pasterzem wspólnoty. Gromadzi się ona na Eucharystii i realizuje swoje potrójne posłannictwo pod kierunkiem pasterzy.

Głębsze poznanie tej prawdy ma ogromne znaczenie w formacji chrześcijańskiej, a członkowie służby liturgicznej mogą na to misterium spojrzeć także z perspektywy. Spełnianej przez nich funkcji. Odkrywają oni w pełniejszy sposób, że liturgia jest sprawowana nie tylko w świątyni, lecz także w Kościele domowym. Jest to przede wszystkim Liturgia Godzin i celebrowanie błogosławieństw, a w szerszym znaczeniu, wyrażonym przez określenie

„liturgia życia”, są to wszystkie religijne tradycje rodzinne, modlitwy, pielgrzymki, akty zawierzenia, przeżywanie roku liturgicznego i wszystkich wydarzeń, które niesie życie. Powinni oni być również sługami tej „domowej liturgii”. Zrozumieją oni wtedy lepiej, że ich rodzina jest rzeczywiście domowym Kościołem i wszystko, co ważne w życiu Kościoła, powinno mieć swoje odzwierciedlenie w spotkaniach rodzinnych.

SPOTKANIE 9 – ADWENT: ZAPROSZENIE BOGA DO SWEGO ŻYCIA

Spotkania w okresie Adwentu, Narodzenia Pańskiego oraz okresu zwykłego poświęcamy w sposób szczególny rodzinie. W Adwencie jest to głębsze przeżycie prawdy, że trzeba się w rodzinie przygotować na przyjęcie Chrystusa i zaproszenie Go do swego życia. Tylko On może sprawić, że „lew i niedźwiedzica będą leżeć razem, a dziecko włoży swą rękę do kryjówki żmii”.

SPOTKANIE 10 – BOŻE NARODZENIE: BÓG ZAMIESZKAŁ W RODZINIE

Przygotowujemy się do głębszego przeżycia Wieczery Wigilijnej, uroczystości Narodzenia Pańskiego i następującej potem oktawie. Staramy się głębiej przeżyć każdy z tych dni, jako świętowanie niezwyklej tajemnicy obecności Boga pośród nas. Prawda ta przenika życie rodzinne, celebracje liturgiczne, a także nabożeństwa, śpiewanie kolęd i inne przeżycia.

SPOTKANIE 11 – OBJAWIENIE: RODZINA DOMOWYM KOŚCIOŁEM

W świetle przeżyć, które są nam dane w okresie Adwentu i Narodzenia Pańskiego poddajemy głębszej analizie określenie: „moja rodzina jest domowym Kościołem”. Staramy się głębiej rozumieć, dlaczego te słowa odnosimy do rodziny, jak w rodzinie przeżywane jest potrójne posłannictwo Kościoła, a przede wszystkim dlaczego właśnie w rodzinie jaśniej szczególnie blaskiem to, co w Kościele jest podstawowe, czyli prawdziwe relacji miłości, które łączą człowieka z Bogiem i ludzi między sobą.

SPOTKANIE 12 – OKRES ZWYKŁY: KOŚCIÓŁ RODZINĄ BOŻĄ

Kolejny temat również skłania do refleksji i postawienia pytań: Dlaczego Kościół nazywamy rodziną? Czy jest on rzeczywiście rodziną? W jakim sensie jest, gdyż takim uczynił go Chrystus, a w jakim nie dorasta do tego określenia, gdyż przeszkadzają w tym słabości i ograniczenia człowieka? Co powinniśmy zrobić, aby wspólnota parafialna była bardziej rodziną? Jakie cechy rodzinne są możliwe do zrealizowania we wspólnocie parafialnej? Pytania te są ważne, ale nie ma nie łatwej odpowiedzi. Wymagają głębszej refleksji i skłaniają do czynnego zaangażowania.

SPOTKANIE 13 – WIELKI POST: KOŚCIÓŁ WEZWANY DO NAWRÓCENIA

W okresie od Środy Popielcowej do Pięćdziesiątnicy kierujemy naszą uwagę w większym stopniu na głębsze zrozumienie tajemnicy Kościoła, który gromadzi się na Eucharystii. Temat rodzinny nie powinien zniknąć, ale rozwijać się bardziej indywidualnie. Wspólne spotkania, rozmowy, refleksje i modlitwy są poświęcone temu doświadczeniu Kościoła, jakie jest nam dane w czasie Eucharystii. Rozpoczynamy od rozważania prawdy o tym, że bez nawrócenia nie ma możliwości budowania prawdziwej wspólnoty. Musimy umieć przebaczać, przepraszać, nawracać się, zaczynać od nową, jednoczyć się coraz bardziej z Chrystusem i od Niego otrzymywać zdolność rozwijania swoich zdolności umacniania więzów między ludźmi.

SPOTKANIE 14 – TRIDUUM: KOŚCIÓŁ ZRODZONY Z PRZEBITEGO BOKU

Często spotkamy określenie: „Kościół zrodził się z przebitego boku Chrystusa”. Staramy się je lepiej zrozumieć. Z perspektywy tajemnicy Kościoła staramy się również spojrzeć na całą tajemnicę Paschy Chrystusa, w której uczestniczymy. Misterium to, wyrażone w słowach i znakach, przeżywane we wspólnocie, objawia nam nie tylko tajemnicę Chrystusa, lecz także tajemnicę Kościoła. Tutaj uczymy się poznawać Kościół trwający wiernie przy Ukrzyżowanym, zrodzony z Jego Miłości, która pokonuje śmierć i obdarowuje nowym życiem w zmartwychwstaniu.

SPOTKANIE 15 – OKRES WIELKANOCNY: KOŚCIÓŁ CIAŁEM CHRYSYTA

W okresie Wielkanocnym poświęcamy wiele uwagi tym tekstom biblijnym, które ukazują Kościół jako Mistyczne Ciało Chrystusa, w którym każdy członek znajduje swoje miejsce. Ciało funkcjonuje najlepiej wtedy, gdy każdy członek spełnia swoje zadania. Powracamy więc do centralnej myśli całego programu formacyjnego, by służyć Bogu i ludziom tym darem, jaki każdy otrzymał. Wszyscy starali się ten dar rozeznąć i od dłuższego już czasu służą nim w liturgii i codziennym życiu. Teraz jednak, gdy kończy się czas trzyletniej formacji, każdy powinien potwierdzić, że chce dalej tym darem służyć, albo rozeznął, że Bóg powołuje go innego rodzaju służby. Za kilka tygodni będzie miało miejsce uroczyste błogosławieństwo, przez które każdy będzie posłany na dalsze lata swego życia do coraz bardziej dojrzałego spełniania tej funkcji, którą odkrył i przyjął jako powołanie. Inne będzie spełniał w razie potrzeby, gdy nie będzie innych posługujących.

SPOTKANIE 16 – PIĘDZIESIĄTNICA: KOŚCIÓŁ ŚWIĄTYNIĄ DUCHA ŚWIĘTEGO

Zbliżając się do uroczystości Zesłania Ducha Świętego przeżywamy spotkanie, w którym wracamy do tematu, przeżywanego już w czasie rekolekcji, że Kościół jest świątynią Ducha Świętego. Określenie to kryje w sobie wiele treści. Staramy się je przypomnieć i głębiej przeżyć. W szczególności zwracamy uwagę na tajemnicę jedności, która jest nam przypomniana w obrazie świątyni zbudowanej z wielu żywych kamieni. Ważne znaczenie ma również prawda, wyrażona w słowach Chrystusa: „Zwycięzcę uczynię filarem w mojej świątyni”. Każdy rodzaj misji, jaką spełnia Kościół, potrzebuje animatorów i moderatorów. Są oni filarami dla małych i większych grup, które przeżywają formację i posługują pod kierunkiem pasterzy. Zapewne niektórzy uczestnicy spotkań podejmą formację animatorów liturgicznych. Mogą to uczynić po ukończeniu obecnej formacji.

SKRUTYNIUM

Skrutynium to ma szczególne znaczenie. Uczestnicy formacji kończą bowiem trzyletnią drogę i przygotowują się do błogosławieństwa. Jest ono potwierdzeniem przez Kościół dokonanych przez nich wyborów i umocnieniem w służbie na dalsze lata ich życia.

Każda osoba kończąca formację rozważa przed Bogiem poniższe wymagania i rozmawia na ten temat z prowadzącym formację.

1. Zna określenia „Kościół jest rodziną Bożą”, „Ciałem Chrystusa” i „Świątynią Ducha Świętego”. Umie wyjaśnić znaczenie każdego z nich.
2. Potrafi spełniać swoją służbę w rodzinie, która jest domowym Kościołem, w czasie Eucharystii, na którą Kościół się gromadzi i w świecie, do którego Kościół jest posłany.
3. Interesuje się sprawami Kościoła, zna swoje miejsce w tej wspólnoty, stara się wiernie je wypełniać i pomaga innym w realizacji ich powołań.

Błogosławieństwo

Na zakończenie otrzymują błogosławieństwo do dalszego spełniania funkcji liturgicznych (por. *Dyrektorium* 95-97). Wręczamy je im również krzyż, będący znakiem ich posługiwania.

Perspektywa stałej formacji

Jeśli błogosławieństwo kończące trzyletnią formację członków służby liturgicznej zostało udzielone w jednym z dni poprzedzających Zesłanie Ducha Świętego albo w sam dzień Pięćdziesiątnicy czy też w święto Matki Kościoła, poniższe spotkania mają charakter wprowadzenia w formację stałą. Ukazują one drogi tej formacji oraz kreślą wyraźniej przed poszczególnymi członkami zespołów liturgicznych możliwości pełniejszego zaangażowania się w określoną służbę we wspólnocie. Możliwości te były ukazywane już wcześniej, ale teraz nadszedł czas potwierdzenia dokonanych wyborów lub podjęcia innych zadań.

Poniżej przedstawione są niektóre przestrzenie pełniejszego zaangażowania w życie wspólnoty parafialnej dla członków zespołów liturgicznych. Wskazuje je *Dyrektorium DSL*.

W ZESPOŁACH POSŁUGUJĄCYCH SŁOWEM

Przygotowanie wiernych do godnego przyjęcia sakramentów. Ustanowiony lektor może pomagać kapłanowi w przygotowaniu rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka, może prowadzić grupy młodzieży przygotowujące się do bierzmowania lub grupy ich rodziców i świadków, a także pomagać kapłanowi w przygotowaniu narzeczonych do sakramentu małżeństwa.

Pomoc w przygotowaniu i prowadzeniu katechezy dorosłych. Katecheza ta dokonuje się w różny sposób. Lektor może prowadzić małe grupy formacyjne i apostołskie, organizować kręgi biblijne, kursy ewangelizacyjne, pomagać w prowadzeniu rekolekcji zamkniętych, a w miarę możliwości także prowadzić katechezy dla różnych grup.

Zaangażowanie w inne formy posługi słowa w parafii. Posługa ewangelizacyjna dokonuje się także przez apostołat biblijny, redakcję gazetki parafialnej i strony internetowej, prowadzenie gablotek, kolportaż czasopism religijnych i promocję czytelnictwa książek, przygotowanie i prowadzenie osób pragnących pełnić w liturgii funkcję czytania słowa Bożego, organizowanie jasełek lub innych misterii. Ustanowiony lektor, odpowiednio przygotowany do pełnienia tych zadań, może się przyczynić do ożywienia tych odcinków życia parafialnego.

Ożywienie misyjnych zadań parafii. Chodzi tu najpierw o zwrócenie się do ludzi, którzy są daleko od Chrystusa i Kościoła. W wielu parafiach liczba

osób nie uczęszczających na niedzielną Eucharystię przekracza 50%. To ogromny teren misyjny. Lektor, który odkrywa wezwania, by do tych ludzi docierać, z nimi rozmawiać, za nich się modlić, ukazywać im drogę do sakramentów świętych, przygotowuje się specjalnie do tego zadania i spełnia je we wspólnocie. Zadania misyjne obejmują także wspieranie misjonarzy pracujących w różnych krajach świata.

Animowanie życia modlitewnego w parafii. Szeroki zakres posługi lektora to modlitwa. W liturgii odczytuje on wezwania modlitwy powszechnej i do tej funkcji przygotowuje inne osoby. Pomaga też duszpasterzom w przygotowaniu nabożeństw oraz ich prowadzeniu (np. różaniec, droga krzyżowa, adoracja w czasie Triduum Paschalnego, czterdziestogodzinne nabożeństwo, godzina święta w pierwszy czwartek miesiąca). Może prowadzić grupy modlitewne, troszcząc się o formację ich członków.

Wspieranie rodzin przed pogrzebem i po pogrzebie bliskich. Bardzo ważnym wydarzeniem w życiu człowieka jest przeżycie śmierci najbliższych. Rodziny potrzebują wsparcia modlitewnego, a niekiedy także prowadzenia modlitwy w dniach między śmiercią i pogrzebem. Lektor może być wsparciem dla rodziny w tych trudnych chwilach. Oprócz prowadzenia modlitwy może wskazać wiernym odpowiednie modlitwy za zmarłych i pomóc im trwać na modlitwie w ich intencji także po pogrzebie.

W ZESPOŁACH POSŁUGUJĄCYCH CZYNEM

Adoracja Najświętszego Sakramentu w parafii. Należy dążyć do tego, aby budzić w wiernych potrzebę adoracji Najświętszego Sakramentu i stwarzać coraz więcej możliwości jej przeżywania. W dużych parafiach możliwa jest całodzienna adoracja, a w mniejszych w określonych dniach lub wyznaczonych godzinach. W to dzieło powinien się włączyć w sposób szczególnie akolita. Troska o kult Eucharystii we wspólnocie parafialnej należy do jego podstawowych zadań. Obejmuje ono także nabożeństwa eucharystyczne i procesje.

Przygotowanie uroczystości liturgicznych w parafii. Ważnym zadaniem akolity jest pomoc w przygotowaniu uroczystości liturgicznych we wspólnocie, a szczególnie pomoc w przygotowaniu celebracji Triduum Paschalnego, uroczystości Narodzenia Pańskiego, przeżycia odpustu, rekolekcji parafialnych. Wśród tych zadań znajduje się także troska o odpowiednie przygotowanie zespołów służby liturgicznej. Akolita przygotowując je zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej, może pomóc im lepiej zrozumieć funkcje, które spełniają. Nad całością celebracji czuwa ceremoniarz.

Posługa wobec chorych. To wielki i zróżnicowany obszar życia wspólnoty parafialnej. Akolici mogą, jako nadzwyczajni szafarze, przynosić chorym co niedzielę Komunię świętą. Podjęcie tego zadania oznacza poświęcenie w każdą niedzielę pewnego czasu dla chorych, a w okresie świątecznym jeszcze więcej. Posługa wobec chorych oznacza także przygotowywanie ich do przyjmowania sakramentu namaszczenia chorych, a potem do Wiatyku i przejścia z tego świata do wieczności. Zadania akolitów wobec chorych mogą się rozszerzyć na koordynację działań parafii w sprawie pomocy chorym leżącym w domach i w szpitalach. Akolici mogą w imieniu proboszcza odwiedzać chorych parafian w szpitalach i wspierać ich w ich cierpieniu. Mogą także organizować pomoc w dojechaniu do kościoła na niedzielną Eucharystię dla tych, którzy nie mogą przyjść o własnych siłach.

Pomoc potrzebującym. Także to zadanie wspólnoty parafialnej może się ożywić i bardziej rozwinąć, gdy na tym obszarze pojawi się człowiek ustanowiony i posłany przez biskupa, obdarzony łaską, którą otrzymał w czasie obrzędu ustanowienia do posługi akolity. Potrzebujących w parafii jest wielu. Dla głodnych trzeba przygotować posiłki, bezrobotnym pomóc w ich trudnej sytuacji, niepełnosprawnym zorganizować zajęcia, trzeba też dotrzeć do alkoholików, narkomanów i innych uzależnionych od nałogów. Ta codzienna posługa przybiera bardziej intensywną formę, gdy przychodzi czas świąteczny (paczki, wigilie...).

Organizowanie wolontariatu. Niemal w każdej formie pomocy słabym, chorym i potrzebującym, potrzebne jest zaangażowanie wolontariuszy. Akolita może koordynować działalność wolontariatu we wspólnocie parafialnej. Ta forma zaangażowania w dzieła pomocy ludziom rozwija się coraz bardziej i potrzeba kogoś, kto te wielorakie dzieła może animować, organizować i włączać w całość życia parafialnego.

W ZESPOŁACH POSŁUGUJĄCYCH ŚPIEWEM

Powinni wspierać lektora i akolitę w pełnieniu ich zadań, szczególnie tych, które domagają się śpiewu, np. uroczystości parafialne, adoracje, nabożeństwa, pielgrzymki, jasełka, prowadzenie formacji w grupach lub posługa ewangelizacyjna przez rekolekcje i kursy, głoszenie Ewangelii śpiewem;

wspólnie z innymi grupami parafialnymi troszczą się oni o przenikanie codziennego życia duchem Ewangelii. Jest to działalność inspirująca i ubogacająca chrześcijański sposób obchodzenia imienin i urodzin, przeżywania uroczystości pierwszokomunijnych i wesel oraz innych wydarzeń życia.

**FORMACJA
DO POSŁUG LEKTORA I AKOLITY**

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Wraz z refleksją nad kandydatami do posług liturgicznych lektora i akolity wchodzimy w nową terminologię, która nie jest tylko grą słów, lecz wyraża wyjątkowość tych zadań, które Kościół powierza ustanowionym lektorom i akolitom. Jest to najwyższy stopień, możliwy do zaproponowania wiernym świeckim. Dalej jest już diakonat, a więc sakrament święceń.

Przechodzimy od *funkcji* do *posługi* i od *błogosławieństwa* do *ustanowienia*. Dotychczasowa formacja pokazywała, jak bardzo może się rozwijać zaangażowanie człowieka w spełnianie funkcji liturgicznych i jak bardzo czynności liturgiczne mogą się wiązać z zadaniami spełnianymi poza liturgią. W *ustanowieniu do posługi* ten dar jest największy i zadanie najbardziej odpowiedzialne.

Zasady formacji według Dyrektorium DSL

Zasady Formacji kandydatów do tych urzędów jest dość szczegółowo opisana w *Dyrektorium DSL*. Oto najważniejsze punktu

114. Formacja kandydatów na stałych lektorów i akolitów rozpoczyna się od krótkiego okresu wprowadzającego przeżywanego po wakacjach. W tym czasie kandydaci biorą udział w dniu skupienia oraz podejmują pierwsze ćwiczenia indywidualne, korzystając z przygotowanych dla nich tekstów. Przeżycia te pomagają im poznać znaczenie posług lektora i akolity, ukazują program formacyjny, który będą realizować, a także umożliwiają pierwsze spotkania z innymi kandydatami i z osobami odpowiedzialnymi za formację na szczeblu diecezji, dekanatu i parafii.

115. Na szczeblu diecezji za formację odpowiedzialny jest diecezjalny duszpasterz służby liturgicznej lub inny kapłan wyznaczony przez biskupa. Podobnie jest w dekanacie. Natomiast w parafii nad formacją czuwa proboszcz lub wyznaczony przez niego prezbiter. W miarę rozwoju wspólnoty ustanowionych lektorów i akolitów współpracownikiem proboszcza w prowadzeniu kandydatów może zostać odpowiednio przygotowany jeden z ustanowionych lektorów lub akolitów. W pracy formacyjnej korzystają oni z podręczników zatwierdzonych przez Komisję Episkopatu ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

116. W programie formacyjnym wyróżnione miejsce zajmuje formacja duchowa, ukierunkowana na kształtowanie postaw zgodnych z wymaganiami Ewangelii, prowadząca do wychowania prawdziwych świadków

Chrystusa, ubogająca te cechy kandydatów, dzięki którym stają się oni ludźmi godnymi zaufania i zdolnymi do podjęcia odpowiedzialności za powierzone im odcinki życia wspólnoty wierzących. Wraz z rozwojem formacji duchowej, dokonuje się również formacja intelektualna, dzięki której kandydaci zdobywają potrzebną im wiedzę, a także formacja praktyczna, rozwijająca posiadane przez nich zdolności, aby lepiej służyć nimi braciom.

Formacja duchowa

117. Jest ona nazywana sercem całego procesu wychowawczego. Pomaga poszczególnym osobom wytrwale dążyć do osiągnięcia dojrzałego człowieczeństwa w zjednoczeniu z Bogiem. We współpracy z łaską człowiek stara się o poznanie prawdy i solidne wypełnianie swoich obowiązków, rozwija w sobie szacunek wobec każdej osoby i gotowość spieszenia jej z pomocą w potrzebie, czuwa nad swoimi emocjami i przeciwstawia się potrójnej pożądlivosti, która jest dziedzictwem grzechu pierworodnego. Właściwą perspektywą rozwoju człowieka jest jego zjednoczenie z Ojcem, dokonujące się przez Chrystusa w Duchu Świętym. Dążenie do tego celu domaga się troski o rozwój wiary, nadziei i miłości, o pogłębienie modlitwy i uczestnictwa w Eucharystii, o umiejętność życia słowem Bożym i wiernego pełnienia woli Ojca. Konieczne jest również kształtowanie właściwej pobożności maryjnej i nabożeństwa do świętych.

118. Kandydaci na lektorów i akolitów, przyjmując powołanie, jakim ich Bóg obdarzył, powinni wytrwale dążyć do świętości, prowadzeni przez Ducha Świętego. Kościół wspiera ich na tej drodze duchowego wzrastania, zapraszając do czynnego uczestnictwa w życiu wspólnoty i realizację programu formacyjnego, który został dla nich przygotowany.

Raz w roku kandydaci uczestniczą w zamkniętych rekolekcjach będących syntezą całorocznej pracy formacyjnej. Organizuje je diecezjalne duszpasterstwo służby liturgicznej. Ono też organizuje dla kandydatów tematyczne dni skupienia, w których oni raz w roku uczestniczą.

Przez cały rok przeżywają osobistą formację przy pomocy przygotowanych podręczników. Zamieszczone są w nich medytacje, modlitwy i ćwiczenia na wszystkie okresy roku liturgicznego. Zaleca się, aby kandydaci mieli swoich spowiedników.

Raz w miesiącu uczestniczą w spotkaniu w grupie z innymi kandydatami. Spotkanie odbywa się na szczeblu parafii lub dekanatu, zależnie od liczby kandydatów. Jeżeli ktoś nie może w takim spotkaniu uczestniczyć, przeżywa indywidualną rozmowę z prowadzącym formację.

119. Formacja duchowa jest wpisana w rytm roku liturgicznego. Zbawcze wydarzenia, przeżywane przez Kościół w poszczególnych okresach liturgicznych, a szczególnie w kolejne niedziele roku, są przestrzenią duchowego wzrastania. Zeszyty formacyjne pomagają kandydatom przeżywać te wydarzenia, a także uczyć się z nich głębszej modlitwy, wrażliwości na słowo Boże, przeżywania Eucharystii i realizacji otrzymanego powołania.

Formacja intelektualna

120. Jest ona prowadzona równocześnie z formacją duchową. W każdym roku formacji kandydaci uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach prowadzonych na szczeblu diecezji. W ciągu roku przewidziane są następujące zajęcia:

Trzy sesje naukowe organizowane wspólnie dla kandydatów na lektorów i akolitów. W każdej z nich przewidziane są cztery wykłady (Biblia, liturgika, teologia dogmatyczna i inne dziedziny teologii) oraz udział w Eucharystii. Szczegółowy program wykładów przedstawia się następująco:

- Rok pierwszy: Biblia (1 – Natchnienie biblijne; 2 – Kanon Ksiąg Świętych; 3 – Interpretacja tekstów biblijnych); Liturgika (1 – Co to jest liturgia? 2 – Liturgia dziełem Trójcy Świętej; 3 – Znaki liturgiczne); Teologia dogmatyczna (1 – Pojęcie objawienia; 2 – Bóg jeden w Trzech Osobach; 3 – Bóg Stwórca); Teologia moralna (1 – Sumienie; 2 – Grzech; 3 – Nawrócenie).
- Rok drugi: Biblia (1 – Teologia ST; 2 – Teologia NT; 3 – Szczególne miejsce Ewangelii); Liturgia (1 – Obrzędy wstępne Mszy świętej i liturgia słowa; 2 – Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna; 3 – Obrzędy Komunii świętej i rozesłanie); Teologia dogmatyczna (1 – Chrystologia; 2 – Pneumatologia; 3 – Eklezjologia); Teologia duchowości (1 – Pojęcie i rodzaje duchowości; 2 – Modlitwa; 3 – Etapy rozwoju życia duchowego).
- Rok trzeci: Biblia (1 – Pismo Święte w życiu Kościoła; 2 – Lectio divina i kręgi biblijne; c – Życ w świetle słowa Bożego); Liturgika (1 – Liturgia godzin; 2 – Rok liturgiczny; 3 – Sakramenty święte); Teologia dogmatyczna (1 – Mariologia; 2 – Eschatologia; 3 – Życ prawdami wiary na co dzień); Teologia praktyczna (1 – Urzeczywistnianie się Kościoła w świecie; 2 – Znaczenie małej grupy i umiejętność jej prowadzenia; 3 – Rola ruchów i stowarzyszeń w życiu Kościoła).

Oprócz zajęć wspólnych, przewidziane są zajęcia specjalistyczne ukierun-

kowane na przyszłą posługę lektorów i akolitów. Wśród grona kandydatów wyłaniają się małe grupy lub nawet pojedyncze osoby, które uczęszczają na bardziej specjalistyczne kursy, organizowane przez instytucje kościelne lub świeckie (jeśli kandydat na akolitę chce się poświęcić alkoholikom, to musi posiadać także odpowiednią wiedzę z tej dziedziny, a jeśli kandydat na lektora chce prowadzić grupę kandydatów do bierzmowania, to musi dokładniej poznać program i zdobyć umiejętność prowadzenia grupy).

FORMACJA PRAKTYCZNA

121. Lektor i akolita należą, obok diakonów, do najbliższych współpracowników duszpasterzy w wypełnianiu ich misji. Od samego początku formacji uczestniczą więc w różnych parafialnych dziełach, poznając sposób ich funkcjonowania oraz rozeznając swoje miejsce i charyzmat, którym chcą służyć wspólnocie.

122. W ramach formacji praktycznej kandydaci biorą udział w specjalistycznych kursach, o których była mowa powyżej. Jednak główna część praktycznej formacji odbywa się w parafii. Tam przyszli lektorzy i akolici poznają zadania, które mają podjąć.

Istotnym elementem praktycznej formacji kandydatów na lektorów i akolitów jest ich służba w czasie sprawowania liturgii. Kandydaci na lektorów posługują przy stole słowa, natomiast kandydaci na akolitów posługują przy celebransie oraz przy ołtarzu. Czynią to wraz z innymi członkami zespołu liturgicznego. W ramach ćwiczeń praktycznych zdobywają umiejętność pełnienia swoich zadań nie tylko w czasie Mszy świętej, lecz także w Triduum Paschalnym, w liturgii pogrzebu, w liturgii godzin, a także w udzielaniu błogosławieństw i przeżywaniu nabożeństw.

Praktyczna formacja obejmuje również zadania lektora i akolity spełniane poza liturgią. Jeśli kandydat na lektora lub akolitę od samego początku wie, jaką funkcję w parafii chce spełniać lub też już ją spełnia, podejmuje wysiłek doskonalenia swoich umiejętności w tej dziedzinie. Jeśli natomiast kandydat nie jest zaangażowany w żadne dzieło parafialne, ale jest gotów podjąć różne zadania (są one opisane w pierwszej części *Dyrektorium*), to zapoznaje się z nimi i wybiera te, które są mu najbliższe lub które są najpilniejsze do wykonania.

Rozeznanie potrzeb parafii i osobistego charyzmatu danego kandydata staje się podstawą wyboru posługi lektora lub akolity, a potem, w ramach jednej z tych posług, zaangażowania się w konkretne dzieło w parafii lub w wymiarze ponadparafialnym. Takie zaangażowanie nie oznacza, że usta-

nowiony lektor lub akolita nie mogą się angażować w inne funkcje liturgiczne lub inne dzieła parafialne. Jeśli ktoś ma możliwości, może spełniać różne czynności, szczególnie wtedy, gdy nie ma innych posługujących. Nie powinien jednak włączać się w wiele dzieł, aby nie zaniedbywać zadań, do których został ustanowiony.

Wspólnota formacyjna

123. Dla prowadzenia formacji kandydatów na lektorów i akolitów potrzebny jest nie tylko dobry program, lecz także odpowiednie środowisko wzrostu. W ciągu wieków ukształtowały się dwa środowiska, służące formacji powołanych. Pierwszym z nich jest seminarium duchowne, a drugim nowicjat w zgromadzeniach lub formacja wstępna w instytutach świeckich. Każde z tych środowisk, w sposób sobie właściwy, pomaga ludziom dojrzeć w powołaniu, przyjąć ofiarowany przez Boga dar i wiernie wypełniać powierzona misję przez całe życie.

124. Myślenie to przenosi się teraz na parafię. Coraz więcej w niej osób, które z przekonaniem przyjmują nauczanie Kościoła na temat ich współodpowiedzialności za losy Ewangelii w świecie. Podejmują wiele zadań, które potwierdzają ich dojrzałość w wierze i zdolność dawania świadectwa Chrystusowi. Zaproszenie świeckich mężczyzn do podjęcia stałych posług lektora i akolity jest wielkim krokiem naprzód w tym kierunku. Domaga się też stworzenia odpowiedniego dla nich środowiska formacji. Na szczyble diecezji biskup zakłada seminarium, w którym przygotowują się alumni do przyjęcia sakramentu święceń. Po ich otrzymaniu biskup posyła neoprezbiterów do wspólnot parafialnych lub powierza im inne obowiązki duszpasterskie. Na poziomie parafii proboszcz stwarza środowisko formacyjne, w którym wzrastają wierni świeccy i przygotowują się do podjęcia właściwych dla nich zadań. Po odpowiednim przygotowaniu i błogosławieństwie lub ustanowieniu, zostają oni posłani do ich wypełnienia.

125. Poprzez wieki chrześcijaństwa istniały przy parafiach szkoły, w których kształciły się elity wiernych świeckich. Dziś wykształcone na uczelniach elity są w dużym stopniu zagubione duchowo w gonieniu za zdobyciem środków do życia i karierą. Potrzebują środowiska stałej formacji do świętości i przeżywania swego życia w kategoriach powołania. Takim środowiskiem może stać się dla nich parafialna szkoła formacyjna rozwijająca i ubogacająca istniejące już w parafii drogi formacji wiernych świeckich. Szczególną grupą, która przeżywa formację i podejmuje służbę we wspól-

nocie wierzących są świeccy pomocnicy w udzielaniu Komunii świętej. Niektórzy z nich należą do ruchów religijnych lub stowarzyszeń, inni nie są związani z żadną małą wspólnotą. Łączy ich podejmowana służba wobec chorych, którym zanoszą Komunię świętą. W razie potrzeby pomagają też udzielać Komunii świętej podczas Eucharystii sprawowanej w kościele.

Pojawienie się w parafii ustanowionych lektorów i akolitów będzie dalszym etapem kształtowania tego typu parafialnego środowiska formacji i służby. Część tych osób, jako swoje główne zadanie, poza posługą w celebracji liturgicznej, podejmie formację małych grup, prowadząc kręgi biblijne lub spotkania modlitewne czy też organizując grupy niosące pomoc potrzebującym.

Tą drogą może się rozwijać parafialna szkoła formacyjna, pomagająca wiernym świeckim odkrywać i realizować powołanie do świętości, która jest właściwą miarą życia chrześcijańskiego. Formacja w tej szkole będzie ukierunkowana na Eucharystię nie tylko w sensie duchowym, lecz także przez to, że głównymi współpracownikami duszpasterzy w prowadzeniu tej szkoły, będą ustanowieni lektorzy i akolici, a obok nich również pobłogosławieni kantorzy, psalterzyści i inni posługujący przez muzykę i śpiew. Dzięki nim niedzielna Eucharystia może być lepiej przygotowana i głębiej przeżywana, a owoce uczestnictwa w niej mogą się pełniej objawić w codziennym życiu wspólnoty.

126. Centrum formacji wiernych świeckich jest parafia. Ludzie, którzy mają swoje rodziny i pracę zawodową nie mogą często wyjeżdżać na kursy lub inne szkolenia. Wyjazdy te muszą być ograniczone do koniecznego minimum i dotyczyć tylko spraw specjalistycznych, których parafia nie jest w stanie podjąć. Wszystkie pozostałe elementy formacji powinny się odbywać w parafii.

Sytuacje szczególne

127. Niektórzy spośród kandydatów na stałych lektorów lub akolitów ukończyli zapewne studia teologiczne, uczestniczyli w formacjach ruchów odnowy albo przeżywali przygotowanie do funkcji nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej. Należy docenić podjęty przez nich trud i osiągnięte wyniki.

Jeśli kandydaci posiadają odpowiednią wiedzę teologiczną, potwierdzoną odbytymi studiami, nie muszą uczestniczyć we wszystkich wykładach z teologii. Powinni jednak uczestniczyć w kursach specjalistycznych,

dzięki którym będą mogli lepiej służyć ludziom w ich potrzebach.

W odniesieniu do formacji duchowej należy zachęcić kandydatów do podjęcia jej w pełnym wymiarze. Chodzi bowiem nie tylko o ich osobisty wzrost duchowy, lecz także o tworzenie wspólnoty formacyjnej, modlitewnej i apostołskiej. Osoby, które na tej drodze mają większe doświadczenie są potrzebne w tej wspólnotie wzrostu także w roli animatorów grup i pomocników duszpasterzy. W uzasadnionych przypadkach można tę formację skrócić i dopuścić wcześniej kandydata do przyjęcia posługi. Czas formacji nie powinien być jednak krótszy niż jeden rok.

Decyzję o zaliczeniu studiów odbytych przez kandydatów na lektora lub akolitę, a także decyzję o ewentualnym skróceniu formacji duchowej, podejmuje diecezjalny duszpasterz, odpowiedzialny za formację, po konsultacji z proboszczem.

ĆWICZENIA ETAPU WSTĘPNEGO

Poniżej zaprezentowana jest bardziej szczegółowo formacja duchowa, przeżywana indywidualnie przy pomocy podręczników formacyjnych oraz ubogacana spotkaniami w grupie oraz celebracjami.

WYPŁYŃ NA GŁĘBIĘ

NIE BÓJ SIĘ, WIERZ TYLKO

NADZIEJA ZAWIEŚĆ NIE MOŻE

UWIERZYLIŚMY MIŁOŚCI, JAKĄ BÓG MA KU NAM

JA JESTEM DROGĄ, PRAWDĄ I ŻYCIEM

OD TEJ CHWILI UCZEŃ WZIĄŁ JĄ DO SIEBIE

IŚĆ PRZEZ ŻYCIE WE WSPÓLNOCIE ŚWIĘTYCH

CZUWANIE PRZED ZAKOŃCZENIEM ROKU LITURGICZNEGO

ROK I – DUCH ŚWIĘTY WSZYSTKIEGO WAS NAUCZY

Pierwszy rok pracy formacyjnej określają słowa: „Duch Święty wszystkiego was nauczy”. Jest on w całości poświęcony pogłębieniu osobistych więzów z Duchem Świętym, dokładniejszemu zwróceniu uwagi na Jego działanie w zbawczych wydarzeniach przeżywanych w roku liturgicznym i rozwijaniem umiejętności współpracy z Nim.

Od Adwentu do Środy Popielcowej

CELEBRACJA NA ROZPOCZĘCIE NOWEGO ETAPU FORMACJI

ĆWICZENIA ADWENTOWE

ŚWIĘTOWANIE UROCZYSTOŚCI NARODZENIA PAŃSKIEGO I OKTAWY

ĆWICZENIA OKRESU NARODZENIA I OBJAWIENIA PAŃSKIEGO

CZUWANIE PRZED PÓJŚCIEM NAD JORDAN

ĆWICZENIA W OKRESIE ZWYKŁYM

Od Środy Popielcowej do Pięćdziesiątnicy

CELEBRACJA:

ĆWICZENIA WIELKOPOSTNE

PASCHALNE REKOLEKCJE

ĆWICZENIA WIELKANOCNE

CZUWANIE PRZED ZESŁANIEM DUCHA ŚWIĘTEGO

Od Pięćdziesiątnicy do Chrystusa Króla

ĆWICZENIA OKRESU ZWYKŁEGO

CZUWANIE PRZED ZAKOŃCZENIEM ROKU LITURGICZNEGO

ROK II – JUŻ NIE JA ŻYJĘ, LECZ CHRYSZTUS WE MNIE

Drugi roku formacji określają słowa: „Już nie ja żyje, lecz żyje we mnie Chrystus”. Ten temat przenika wszystkie ćwiczenia roku.

Od Adwentu do Środy Popielcowej

CELEBRACJA NA ROZPOCZĘCIE NOWEGO ETAPU FORMACJI

ĆWICZENIA ADWENTOWE

ŚWIĘTOWANIE UROCZYŚCOCI NARODZENIA PAŃSKIEGO I OKTAWY

ĆWICZENIA OKRESU NARODZENIA I OBJAWIENIA PAŃSKIEGO

CZUWANIE PRZED PÓJŚCIEM NAD JORDAN

ĆWICZENIA W OKRESIE ZWYKŁYM

Od Środy Popielcowej do Pięćdziesiąticy

CELEBRACJA:

ĆWICZENIA WIELKOPOSTNE

PASCHALNE REKOLEKCJE

ĆWICZENIA WIELKANOCNE

CZUWANIE PRZED ZESŁANIEM DUCHA ŚWIĘTEGO

Od Pięćdziesiątnicy do Chrystusa Króla

ĆWICZENIA OKRESU ZWYKŁEGO

CZUWANIE PRZED ZAKOŃCZENIEM ROKU LITURGICZNEGO

ROK III – BĄDŹCIE DOSKONALI JAK OJCIEC NIEBIESKI

W trzecim roku pracy koncentrujemy się na słowach Chrystusa: „Bądźcie doskonali jak Ojciec wasz niebieski doskonały jest”.

Od Adwentu do Środy Popielcowej

CELEBRACJA NA ROZPOCZĘCIE NOWEGO ETAPU FORMACJI

ĆWICZENIA ADWENTOWE

ŚWIĘTOWANIE UROCZYŚCOCI NARODZENIA PAŃSKIEGO I OKTAWY

ĆWICZENIA OKRESU NARODZENIA I OBJAWIENIA PAŃSKIEGO

CZUWANIE PRZED PÓJŚCIEM NAD JORDAN

ĆWICZENIA W OKRESIE ZWYKŁYM

Od Środy Popielcowej do Pięćdziesiąticy

CELEBRACJA:

ĆWICZENIA WIELKOPOSTNE

PASCHALNE REKOLEKCJE

ĆWICZENIA WIELKANOCNE

CZUWANIE PRZED ZESŁANIEM DUCHA ŚWIĘTEGO

Od Pięćdziesiątnicy do Chrystusa Króla

ĆWICZENIA OKRESU ZWYKŁEGO

CZUWANIE PRZED ZAKOŃCZENIEM ROKU LITURGICZNEGO

USTANOWIENIE DO POSŁUGI

FORMACJA ANIMATORÓW I CEREMONIARZY

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Ceremoniarze i animatorzy liturgiczni to grono osób, które obok duchownych ma największy wpływ na życie liturgiczne wspólnoty. Dlatego muszą to być osoby szczególnie starannie dobrane i zweryfikowane zarówno pod względem postawy wiary, osobowości jak i posiadanych umiejętności. Nie wpisuje się ich w pion struktury formacji służby liturgicznej, gdyż dojrzewanie do tych funkcji nie jest prostą konsekwencją sumiennie zdobywanych poszczególnych stopni w formacji. Tu wybór dokonuje się poprzez zweryfikowane cechy osobowe i umiejętności.

Kandydaci na animatorów

Skoro animatorzy liturgiczni są powoływani po to, aby „prowadzić grupy dzieci, młodzieży i dorosłych” (DDSL 134), to wymagana jest od nich „umiejętność do prowadzenia innych” (DDSL 135c). Dyrektorium mówi o konieczności „nabycia” tej umiejętności przez odpowiednią formację. To oczywiście i w pewien sposób podkreśla powagę tych funkcji. Nim jednak przystąpimy do odpowiedniej formacji, w oczywisty sposób zakładamy niejako wstępną weryfikację pod kątem posiadanych cech osobowych i wyrażonego dotychczas zaangażowania. Może tu pojawić się nierzadki problem zdecydowania o dopuszczeniu do formacji animatora lub ceremoniarza osoby, która posiada świetne do tych funkcji cechy osobowe ale nie przejawia wystarczającego zainteresowania, lub odwrotnie, gorliwie się angażuje mimo nie posiadanych koniecznych cech osobowych. Ten dylemat należy rozstrzygać przytomnie z myślą zarówno o dobru wspólnoty, jak i samego zainteresowanego. Od początku formacji winno być w środowisku posługujących w liturgii rzeczą uświadomioną, że funkcje animatora i ceremoniarza, to nie są funkcje dla każdego i nie należą się każdemu, kto sumiennie przechodzi wszystkie stopnie formacji. Więcej, nie znaczy to również, że świetny animator lektorów nadaje się na animatora scholi lub odwrotnie. Tym bardziej nie jest tak, że sprawny animator musi nadawać się na ceremoniarza a ceremoniarz na animatora. Szereg cech wspólnych, jak zdolność do pracy w zespole, umiejętności organizacyjne i inne, rozchodzą się tu bowiem niejako do określonych zadań związanych z poszczególnymi funkcjami. Właśnie te funkcje domagają się specyficznych dla siebie umiejętności i cech osobowych. Dobry animator lektorów nie musi nadawać się na ceremoniarza, a dobry ceremoniarz nie musi w ogóle być lektorem. Nawet jeśli pojawią się jednostki wyjątkowo uzdolnione i predestynowane do wielu zadań, to w dużych zespołach należy unikać kreowania *animatora od*

wszystkiego czy ceremoniarza rozumianego jako swoistego *nadliturgistę* zarządzającego wszystkim i wszystkimi.

Bardzo istotną cechą do rozpoznania u kandydata na animatora i ceremoniarza, a następnie do kształtowania jej w ramach formacji do tych funkcji, jest dojrzałe rozumienie Kościoła i liturgii. Osoby odpowiedzialne za przygotowywanie innych do posługiwania w liturgii przekazują bowiem nie tylko same umiejętności konieczne do wypełnienia określonych funkcji. U podstaw tego przekazu stoi bowiem odpowiednia mentalność. Jest to czynnik, który oddziałuje zawsze. Może być tylko czynnikiem właściwie lub niewłaściwie kształtującym obraz życia liturgicznego. Dotykamy tu niezwykle szerokiego zagadnienia, ale być może kluczowego w rozumieniu odnowionej liturgii. Tematyka tego zagadnienia zbiega się dzisiaj w pojęciu *ars celebrandi*. W odniesieniu do posługiwania w liturgii można by to pojęcie streścić w określeniu, że każda funkcja w liturgii, każda podejmowana w niej czynność jest sposobem uczestniczenia w niej, a zatem formą modlitwy. Liturgia zakłada czynny udział każdego uczestnika. Posługujący czynią to poprzez wypełnianie funkcje. Nie można tych funkcji rozumieć inaczej jak tylko jako szansę na głębszy sposób wchodzenia w liturgię. Jeśli liturgia jest uobecnianiem Misterium w znakach, to znaki te muszą przejawiać specjalną cechę: muszą objawiać Tajemnicę. Inaczej mówiąc, nie jest trudno nauczyć ładnego kłaniania się, które przykuwa uwagę do tego który się kłania, trudno jest nauczyć takiego kłaniania się, które przenosi uwagę na Tego, któremu się kłania. Taka umiejętność nie jest możliwa bez autentyzmu, co w liturgii znaczy, bez wiary. Uczenie owej umiejętności, to uczenie właśnie wspomnianej *sztuki celebracji*, która w istocie jest wyrażaniem wiary w znakach, tyle, że w liturgii są to znaki ściśle określone przez Kościół. Osoby uczące posługiwania w liturgii nie wystarczy, że będą przekazywać teoretyczną wiedzę na ten temat. Ten typ wiedzy może być skutecznie przekazany jedynie poprzez właściwie uformowaną mentalność. Powierzanie funkcji formacyjnych osobom źle rozumiejącym liturgię, chociaż sprawnym w jej obsłudze, może zaowocować utrwalaniem czegoś szkodliwego dla wiary i to w wymiarze już nie tylko jednostkowym.

Zapewne wśród kandydatów na animatorów liturgicznych i ceremoniarzy znaczną część będą stanowili ci, którzy wcześniej podjęli służbę pomocników i spełniali ją przez kilka lat w czasie trwania formacji młodzieżowej. Dla nich spotkania formacyjne będą również dzieleniem się osobistymi doświadczeniami i okazją do stawiania pytań w sprawach dla nich trudnych.

Dyrektorium DSL o animatorach i ceremoniarzach

134. W formacji służby liturgicznej w parafii szczególną rolę odgrywają animatorzy. Prowadzą oni grupy dzieci i młodzieży, a także dorosłych. Dlatego powinni się dobrze przygotować do tych zadań.

135. Przygotowanie animatora dokonuje się przez kurs organizowany przez diecezjalne duszpasterstwo służby liturgicznej. Formacja trwa jeden rok i powinna uwzględniać zróżnicowanie zadań, jakie będą podejmować poszczególni animatorzy.

a. Ci, którzy przygotowują się do prowadzenia grup dziecięcych i młodzieży gimnazjalnej mają więcej ćwiczeń poświęconych tym tematom. Ci, którzy będą prowadzić grupy lektorów, akolitów i schole, uczestniczą w spotkaniach wprowadzających w tę problematykę.

b. Animatorzy są także pomocnikami duszpasterzy w prowadzeniu rekolekcji dla członków służby liturgicznej. Przygotowanie powinno być także wprowadzeniem w program rekolekcji.

c. Animator powinien nabyć odpowiednie umiejętności do prowadzenia innych. W szkole animatora liturgicznego potrzebne są więc także zajęcia z psychologii i pedagogiki.

136. Zaleca się, aby animatorzy, po ukończeniu kursu i wykazaniu się odpowiednimi umiejętnościami, byli pobłogosławieni przez biskupa do spełniania swoich zadań. Podejmują oni trudne i odpowiedzialne obowiązki. Przez systematyczne spotkania z podopiecznymi pomagają im coraz bardziej zbliżyć się do Boga i coraz lepiej służyć ludziom. Tym zaś, którzy przeżywają formację stałą, pomagają wytrwać w powołaniu i dążeniu do świętości.

137. Jeżeli istnieje taka potrzeba, można przygotować także pomocników animatorów i powierzyć im prowadzenie grup młodszych ministrantów i członków scholi.

138. Formacja ceremoniarzy ma charakter specjalistyczny, podobnie jak formacja animatorów liturgicznych. Dla obydwu grup można organizować wspólny kurs, uwzględniając w jego programie osobne zajęcia dla kandydatów na ceremoniarzy i animatorów. W kursie mogą uczestniczyć także przedstawicielki żeńskiej służby liturgicznej, które mogą kierować zespołami posługującymi poza prezbiterium.

139. Kandydaci na ceremoniarzy są wprowadzani w głębsze rozumienie liturgii oraz lepsze poznanie wszystkich przepisów dotyczących różnych celebracji liturgicznych. W ramach ćwiczeń praktycznych kandydaci doskonalią swoje umiejętności kierowania zespołami ludzi posługujących w celebacjach niedzielnych i świątecznych, a także w czasie świętego Triduum Paschalnego, odpustu parafialnego i innych uroczystości. Uczą się także

przygotowywać zespoły liturgiczne na wielkie celebracje przeżywane w diecezji.

140. Po ukończeniu kursu i odpowiedniej weryfikacji ceremoniarze otrzymują błogosławieństwo do spełniania swojej funkcji. Zaleca się, aby obrzędowi przewodniczył biskup. Wyprasza on dla tych, którzy podejmują odpowiedzialne zadania w celebracjach liturgicznych, potrzebne łaski.

141. Diecezja powinna ustalić stały termin udzielania błogosławieństwa dla animatorów liturgicznych i ceremoniarzy.

142. Jeżeli istnieje taka potrzeba, można przygotować także pomocników ceremoniarzy i powierzyć im opiekę nad młodszymi ministrantami i członkami scholi.

FORMACJA ANIMATORÓW LITURGICZNYCH

W ramach rocznej formacji proponowane jest siedem spotkań, a w każdym z nich dwa wykłady, Eucharystia i trzy ćwiczenia.

Pierwszy cykl wykładów dotyczy głębszego wprowadzenia w teologię i duchowość, a drugi koncentruje się na sprawach pedagogicznych.

Również ćwiczenia dotyczą różnych zagadnień. Głównym tematem jest dokładniej zapoznanie się z programem formacyjnych służby liturgicznej przeznaczonym dla różnych grup wiekowych.

Zagadnienia teologiczne

Pierwszy cykl wykładów, stanowi pewną syntezę i pogłębienie tematów, które są przeżywane w ramach programu formacyjnego służby liturgicznej. Jest to siedem zagadnień, podejmowanych po jednej godzinie na każdym spotkaniu:

1. TAJEMNICA BOGA W TRÓJCY ŚWIĘTEJ JEDYNEGO
2. TAJEMNICA WCIENIA – ZJEDNOCZENIE BÓSTWA I CZŁOWIECZEŃSTWA
3. CHRYSZTUS PROROK I SŁUDZY SŁOWA
4. CHRYSZTUS KAPŁAN I SŁUDZY OLTARZA
5. CHRYSZTUS KRÓL I SŁUDZY JEDNOŚCI
6. BIBLIJNE WZORCE DLA ANIMATORÓW

Zagadnienia pedagogiczne

Drugi cykl wykładów dotyczy zagadnień pedagogicznych. Tematyka jest zakorzeniona w refleksji nad Bożą pedagogią, objawioną w dziejach zbawienia. Wykłady mają pomóc animatorom spełniać ich zadania jako prowadzących grupy.

1. PEDAGOGIA BOŻA – BÓG WYCHOWUJE CZŁOWIEKA
2. PEDAGOGIA BOŻA – CHRYSZTUS WYCHOWUJE UCZNIÓW
3. PEDAGOGIA BOŻA – DWUNASTU I SIEDEMDSIESIĘCIU DWÓCH
4. PSYCHOLOGIA ROZWOJOWA
5. DYNAMIKA GRUPY
6. ANIMATOR, LIDER, PROWADZĄCY
7. ZABAWY INTEGRACYJNE

Ćwiczenia: Program formacyjny SL

Program formacyjny służby liturgicznej obejmuje liczne zagadnienia. W centrum znajduje się posługiwanie, a każde z podejmowanych zadań wymaga nie tylko zrozumienia, lecz także odpowiedniej postawy w życiu. Analizując w ramach ćwiczeń poszczególne etapy tego programu pogłębiaćmy równocześnie, a niekiedy uzupełniamy formację teologiczną uczestników kursu. Pojawiają się tu tematy Eucharystii i innych sakramentów, Liturgii Godzin i roku liturgicznego, umiejętności łączenia służb w liturgii ze służbą w codziennym życiu.

1. ANALIZA DYREKTORIUM DSL – OGÓLNE SPOJRZENIE NA PROGRAM
2. REKOLEKCJE – TEMATYKA, METODA, POMOC W PROWADZENIU
3. PROGRAM FORMACJI DLA DZIECI I METODA SPOTKAŃ
4. PROGRAM FORMACJI DLA GIMNAZJALISTÓW I METODA SPOTKAŃ
5. PROGRAM FORMACJI MŁODZIEŻY I METODA SPOTKAŃ
6. ZASADY WERYFIKACJI
7. FORMACJA STAŁA

Ćwiczenia: Dodatkowe spotkania członków SL

Program formacyjny, w którym podejmowane są przede wszystkim zagadnienia teologiczne i modlitewne, a także wprowadzenie w konkretne formy posługiwania obejmuje tylko 20 spotkań w ciągu roku. Oprócz nich jest jeszcze wiele innych spotkań, które animator musi przewidzieć, zaproponować, przygotować i przeprowadzić. Kolejny cykl ćwiczeń w ramach formacji animatora dotyczy tych właśnie zagadnień.

1. SPOTKANIA PRZYGOTOWUJĄCE DO PROMOCJI I BŁOGOSŁAWIEŃSTW
2. MIESIĘCZNE SPOTKANIA WSZYSTKICH ZESPOŁÓW SL

3. KRĄG LITURGICZNY – PRZYGOTOWANIE NIEDZIELI
4. NARODZENIE PAŃSKIE, TRIDUUM, ODPUST
5. WYCIECZKI, PIELGRZYMKI, WAKACJE
6. WYDARZENIA KULTURALNE, SPORTOWE, PATRIOTYCZNE
7. OBCHODZENIE IMIENIN, 18. URODZIN I INNYCH WYDARZEŃ

Ćwiczenia: Animator wzorem posługujących

Większość ćwiczeń poświęcona jest umiejętności prowadzenia innych. Wydaje się jednak konieczne zadbać również o rozwój osobistych umiejętności animatora. Animator lektorów powinien nieustannie doskonalić swoje umiejętności głosowe i inne, animator akolitów i przynoszących dary powinien coraz lepiej poznawać dokumenty Kościoła na temat liturgii, animator zespołów śpiewaczych powinien rozwijać swoje zdolności głosowe i umiejętność pomagania innym w pięknym śpiewaniu. Tym tematom poświęcona jest trzecia godzina ćwiczeń. W dużym stopniu będą to ćwiczenia przeżywane oddzielnie przez poszczególne grupy kandydatów na animatorów.

1. KANDYDACI MAJĄCY PROWADZIĆ GRUPY LEKTORSKIE
2. KANDYDACCIE MAJĄCY PROWADZIĆ GRUPY MINISTRANTÓW I AKOLITÓW
3. KANDYDACI MAJĄCY PROWADZIĆ GRUPY ŚPIEWACZE

FORMACJA CEREMONIARZY

W ramach rocznej formacji proponowane jest, podobnie jak w przypadku animatorów, siedem spotkań, a w każdym z nich dwa wykłady, Eucharystia i trzy ćwiczenia.

Z historii i teologii liturgii

Pierwszy cykl wykładów dotyczy problematyki liturgicznej, gdyż z nią jest szczególnie związana służba ceremoniarza. On nie prowadzi grup formacyjnych, gdyż czynią to animatorzy. Do niego natomiast należy doskonalić znajomość teologii liturgii, duchowości liturgicznej, a także przepisów liturgicznych. W cyklu „Liturgika” kandydaci na ceremoniarzy wysłuchają siedmiu wykładów na ten temat.

1. Z HISTORII LITURGII DO SOBORU WATYKAŃSKIEGO II

2. ROZUMIENIE LITURGII PO SOBORZE WATYKAŃSKIM II

3. DUCHOWOŚĆ LITURGICZNA

4. LITURGIA DZIEŁEM TRÓJCY ŚWIĘTEJ

5. MISTERIUM PASCHALNE UOBECNIANE W LITURGII

6. LITURGIA OBJAWIENIEM KOŚCIOŁA

6. RÓŻNORODNOŚĆ CELEBRACJI LITURGICZNYCH

Dokumenty Kościoła dotyczące liturgii

Drugi cykl wykładów dotyczy dokumentów Kościoła poświęconych problematyce liturgicznej. Ceremoniarz powinien wiedzieć, jakie dokumenty zostały ogłoszone i czego dotyczą. Niektóre z nich powinien poznać dokładniej, gdyż są ściśle związane z jego posługiwaniem.

1. PRZEPISY LITURGICZNE I ICH ZNACZENIE
2. DOKUMENTY LITURGICZNE Z OKRESU PRZED SOBOREM WAT. II
3. SOBOROWA KONSTYTUCJA O LITURGII
4. POSOBOROWE DOKUMENTY DOTYCZĄCE LITURGII
5. Z HISTORII CEREMONIARZY I CEREMONIAŁÓW
6. CEREMONIAŁ LITURGICZNEJ POSŁUGI BISKUPA
7. CEREMONIAŁ ZGROMADZENIA LITURGICZNEGO

Ćwiczenia: Podstawowe umiejętności ceremoniarza

Pierwszy cykl ćwiczeń dotyczy podstawowych umiejętności ceremoniarza, niezależnie od tego, gdzie spełnia on swoją służbę.

1. WYZNACZENIE ODPOWIEDNICH OSÓB I GRUP DO SŁUŻBY

2. CZUWANIE NAD PRZYGOTOWANIEM MIEJSC, KSIĄG, NACZYŃ, SZAT
3. ZNAJOMOŚĆ KOMEND WYDAWANYCH PRZED I PO CELEBRACJI
4. MODLITWA W ZAKRYSTII I USTAWIENIE PROCESJI WEJŚCIA
5. ZADANIA CEREMONIARZA W CZASIE CELEBRACJI
6. WSPÓLPRACA WSZYSTKICH ZESPOŁÓW LITURGICZNYCH
7. POMOCNICY CEREMONIARZA

Ćwiczenia: Służba ceremoniarza w szczególnych celebracjach

W ciągu roku liturgicznego są celebracje, które wymagają szczególnego przygotowania. Są również wydarzenia ponadparafialne, np. diecezjalne pielgrzymki, w czasie których ceremoniarza również mają swoje zadania.

1. ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE – Z HISTORII I TEOLOGII
2. ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE – ZESPOŁY POSŁUGUJĄCYCH
3. ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE – SZCZEGÓŁY LITURICZNE
4. INNE WYDARZENIA ROKU LITURGICZNEGO

5. WYSTAWIENIE, BŁOGOSŁAWIENSTWA, PROCESJI

6. LITURGIA, KTÓREJ PRZEWODNICZY BISKUP

7. CELEBRACJE DIECEZJALNE

Ćwiczenia: Z życia i posługiwania ceremoniarzy

Ostatnie ćwiczenie dotyczy problemów, z którym spotykają się ceremoniarze. Muszą oni umieć kierować dużym zespołem. Muszą więc poznać również niektóre zasady pedagogiczne, o których była mowa przy formacji animatorów.

1. ZAGADNIENIA PEDAGOGICZNE

2. PYTANIA LITURGICZNE

3. PROBLEMY PRAKTYCZNE

BŁOGOSŁAWIEŃSTWO

Po pomyślnym ukończeniu kursu animatorzy oraz ceremoniarze otrzymują błogosławieństwa oraz odpowiedni znak.

INNE FUNKCJE LITURGICZNE

ZAKRYSTIANIE

ORGANIŚCI

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
METODA FORMACJI - MISTAGOGIA	4
<i>Zaproszenie – Wezwanie – Powołanie</i>	4
<i>Trwanie – Wzrastanie - Dojrzwanie</i>	5
<i>Posłanie – Posługiwanie – Świadczenie</i>	9
FORMACJA KANDYDATÓW I KANDYDATEK	10
UWAGI WPROWADZAJĄCE	11
BŁOGOSŁAWIEŃSTWO NA ROZPOCZĘCIE FORMACJI.....	13
SPOTKANIA FORMACYJNE	14
<i>Być członkiem służby liturgicznej</i>	14
Spotkanie 1 – Przygotowanie do błogosławieństwa.....	14
Spotkanie 2 – Sługa Chrystusa – Służebnica Chrystusa.....	14
Spotkanie 3 – Naśladować świętych.....	14
Spotkanie 4 – W domu i w szkole.....	14
Spotkanie 5 – Zasady życia służby liturgicznej	15
<i>Umiejętność pełnienia służby</i>	15
Spotkanie 6 – Zakrycia.....	15
Spotkanie 7 – Strój liturgiczny.....	16
Spotkanie 8 – Modlitwa służby liturgicznej.....	16
Spotkanie 9 – Procesja wejścia	16
Spotkanie 10 – Postawy i gesty liturgiczne.....	16
Spotkanie 11 – Odpowiedzi w czasie Mszy Świętej.....	16
Spotkanie 12 – Umiejętność służby: dary ofiarne	17
Spotkanie 13 – Umiejętność służby: obmycia.....	17
Spotkanie 14 – Służba w czasie nabożeństw.....	17
Spotkanie 15 – Służba przez śpiew	17
<i>Kościół jako miejsce służby</i>	18
Spotkanie 16 – Z historii kościoła parafialnego	18
Spotkanie 17 – Wystrój kościoła i postać Patrona	18
Spotkanie 18 – Świątynia: mieszkanie Boga.....	18
Spotkanie 19 – Zachowanie się w miejscu świętym	19
Spotkanie 20 – Zasady życia służby liturgicznej.....	19
BŁOGOSŁAWIEŃSTWO NA ZAKOŃCZENIE FORMACJI.....	20
<i>Znaczenie błogosławieństwa</i>	20
<i>Przygotowanie i celebrowanie</i>	21
<i>Dziękczynienie i służba</i>	21
<i>Modlitwa o powołania do posługiwania w liturgii</i>	22
FORMACJA DZIECIĘCYCH ZESPOŁÓW LITURGICZNYCH.....	23
UWAGI WPROWADZAJĄCE	24
ROK I. ZGROMADZENIE LITURGICZNE	27

<i>Rekolekcje: W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego</i>	27
Dzień 1 – Powróćmy do chrztu	27
Dzień 2 – Tajemnica imienia	28
Dzień 3 – Sztuka czynienia znaku krzyża	28
Dzień 4 – Do Ojca przez Syna w Duchu Świętym	28
Dzień 5 – Modlitwa służby liturgicznej	29
Dzień 6 – Wzór Maryi i Świętych	29
Dzień 7 – Niedziela: dzień Ojca, Syna i Ducha Świętego	29
<i>Służyć świętemu zgromadzeniu</i>	30
Spotkanie 1 – Funkcje w zgromadzeniu liturgicznym	30
Spotkanie 2 – Członkowie służby liturgicznej w liturgii	30
Spotkanie 3 – Spotkanie z Panem	30
Spotkanie 4 – Niedziela dzień Pański	30
Spotkanie 5 – Dialogi mszalne	30
Spotkanie 6 – Służę przez to, że śpiewam	31
<i>Służyć zgromadzeniu znakiem obmycia i pokropienia</i>	31
Spotkanie 7 – Biblijna symbolika wody	31
Spotkanie 8 – Woda w czasie Mszy Świętej	32
Spotkanie 9 – Znak wody w sakramencie chrztu	32
Spotkanie 10 – Woda w obrzędach błogosławieństw	32
<i>Służyć zgromadzeniu głosem dzwonów</i>	33
Spotkanie 11 – Wołanie dzwonów	33
Spotkanie 12 – Dzwonki i gong w liturgii	33
Spotkanie 13 – Kształtowanie postawy punktualności	33
<i>Służyć biskupowi i innym pasterzom</i>	34
Spotkanie 14 – Biskup i jego rola w liturgii	34
Spotkanie 15 – Mitra, pastorał i inne insygnia biskupie	34
Spotkanie 16 – Kościół katedralny	34
<i>Służyć zgromadzeniu znakiem kadzidła</i>	35
Spotkanie 17 – Symbolika kadzidła	35
Spotkanie 18 – Kadzielnica i kadzidło	35
Spotkanie 19 – Turyferariusz w czasie liturgii	35
Spotkanie 20 – Od symboliki kadzidła do postawy ofiary	35
<i>Promocja</i>	36
ROK II. PROCESJE LITURGICZNE	37
<i>Rekolekcje: Świat znaków liturgicznych</i>	38
Dzień 1 – Co to jest znak liturgiczny?	38
Dzień 2 – Różnorodność znaków liturgicznych	38
Dzień 3 – Znak przypomina, uobecnia, zapowiada, zobowiązuje	38
Dzień 4 – Sakramenty i sakramentalia	39
Dzień 5 – Znaki w formacji dziecięcej służby liturgicznej	39
Dzień 6 – Szczególne miejsce muzyki i śpiewu	39
Dzień 7 – Niedziela: znak nowej rzeczywistości	39
<i>Być sługą krzyża</i>	39
Spotkanie 1 – Krzyż w Piśmie Świętym	40
Spotkanie 2 – Znak krzyża w historii Kościoła	40
Spotkanie 3 – Niesienie krzyża	40
Spotkanie 4 – Uczczenie krzyża	40

Spotkanie 5 – Droga krzyżowa	40
<i>Być sługą światła .....</i>	<i>41</i>
Spotkanie 6 – Symbolika światła	41
Spotkanie 7 – Świeca i inne przedmioty dające światło	41
Spotkanie 8 – Posługa światła w Eucharystii	42
Spotkanie 9 – Posługa światła w innych celebracjach	42
Spotkanie 10 – Wy jesteście światłem świata	42
<i>Służyć w procesjach mszalnych.....</i>	<i>43</i>
Spotkanie 11 – Biblijne wzorce wędrowania	43
Spotkanie 12 – Znaczenie pielgrzymowania	43
Spotkanie 13 – Procesja wejścia i wyjścia	43
Spotkanie 14 – Procesje z Ewangeliarzem, z darami i komunijna	43
Spotkanie 15 – Procesje w rytmie roku liturgicznego	44
<i>Służyć w procesjach eucharystycznych .....</i>	<i>44</i>
Spotkanie 16 – Przechowywanie Najświętszego Sakramentu	44
Spotkanie 17 – Wystawienie i błogosławieństwo	45
Spotkanie 18 – Rozumienie znaczenia adoracji	45
Spotkanie 19 – Nabożeństwa z wystawieniem Najśw. Sakramentu	45
Spotkanie 20 – Procesje eucharystyczne	45
<i>Promocja.....</i>	<i>46</i>
ROK III. OLTARZ I OFIARA	47
<i>Rekolekcje: Zasady życia służby liturgicznej .....</i>	<i>48</i>
Dzień 1 – Wspólnoty żyjące według przyjętych zasad	48
Dzień 2 – Odniesienie do Chrystusa i Kościoła	48
Dzień 3 – Odniesienie do sakramentów, słowa Bożego i modlitwy	48
Dzień 4 – Zwalczanie wad i rozwój cnót	49
Dzień 5 – Życie we wspólnotcie	49
Dzień 6 – Pójście do świata	49
Dzień 7 – Niedziela: Dzień Święty	49
<i>Szanować naczynia i szaty liturgiczne .....</i>	<i>50</i>
Spotkanie 1 – Naczynia potrzebne do sprawowania Eucharystii	50
Spotkanie 2 – Inne naczynia i przedmioty liturgiczne	50
Spotkanie 3 – Biała szata wspólna wszystkim posługującym	50
Spotkanie 4 – Kolory szat liturgicznych	51
Spotkanie 5 – Szanować rzeczy codziennego użytku	51
<i>Służyć przy oltarzu Pana.....</i>	<i>51</i>
Spotkanie 6 – Ołtarz.....	51
Spotkanie 7 – Stół słowa i stół chleba	52
Spotkanie 8 – Służba ołtarza	52
Spotkanie 9 – Eucharystia źródło i szczyt życia.....	52
<i>Przynosić dary chleba i wina .....</i>	<i>53</i>
Spotkanie 10 – Chleb w codziennym życiu człowieka	53
Spotkanie 11 – Znak chleba w Biblii	53
Spotkanie 12 – Jeden chleb z wielu ziaren	53
Spotkanie 13 – Przyniesienie chleba i wina na ołtarz.....	54
Spotkanie 14 – Służba darów	54
Spotkanie 15 – Być dobrym jak chleb.....	55
<i>Służyć w czasie Komunii Świętej.....</i>	<i>56</i>

Spotkanie 16 – Obrzędy Komunii Świętej	56
Spotkanie 17 – Dialog kapłana z wiernymi.....	56
Spotkanie 18 – Służba przez śpiew i trzymanie pateny.....	56
Spotkanie 19 – Dziękczynienie po Komunii Świętej	56
Spotkanie 20 – Życie w stanie łaski uświęcającej.....	56
BŁOGOSŁAWIEŃSTWO	58
<i>Znaczenie błogosławieństwa.....</i>	<i>58</i>
<i>Przygotowanie i celebrowanie.....</i>	<i>59</i>
<i>Dziękczynienie i służba .....</i>	<i>60</i>
<i>Modlitwa o powołania do posługiwania w liturgii .....</i>	<i>60</i>
FORMACJA W OKRESIE GIMNAZJUM.....	62
UWAGI WPROWADZAJĄCE.....	63
ROK I. KSIĘGI LITURGICZNE.....	67
<i>Rekolekcje: Pójdź za Mną.....</i>	<i>67</i>
Dzień 1 – Pójdź za Mną	67
Dzień 2 – Iść za Chrystusem, który jest Drogą	67
Dzień 3 – Iść za Chrystusem, który jest Prawdą	67
Dzień 4 – Iść za Chrystusem, który jest Życiem	67
Dzień 5 – Święci: Ludzie, którzy poszli za Chrystusem	67
Dzień 6 – Posługiwanie w liturgii współpracą z Chrystusem	67
Dzień 7 – Niedziela: Dzień Pana.....	67
<i>Księgi służące do celebrowania Eucharystii .....</i>	<i>68</i>
Spotkanie 1 – Drugi etap wtajemniczenia w posługiwanie	68
Spotkanie 2 – Księgi liturgiczne: Słowo i Modlitwa.....	68
Spotkanie 3 – Lekcjonarz mszalny.....	68
Spotkanie 4 – Ewangeliarz.....	69
Spotkanie 5 – Mszał rzymski	69
Spotkanie 6 – Księgi liturgiczne: dar i zadanie	70
<i>Księgi modlitwy Kościoła .....</i>	<i>70</i>
Spotkanie 7 – Modlitwa Kościoła a modlitwa prywatna	71
Spotkanie 8 – Liturgia Godzin: Codzienna modlitwa ludu Bożego	71
Spotkanie 9 – Modlitwa uwielbienia, prześlągania i prośby.....	71
Spotkanie 10 – Z historii modlitwy powszechnej	71
Spotkanie 11 – Teologia modlitwy powszechnej	72
Spotkanie 12 – Struktura modlitwy powszechnej	72
Spotkanie 13 – Odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej	72
Spotkanie 14 – Znaczenie milczenia w czasie modlitwy	73
Spotkanie 15 – Powołani do posługiwania przez modlitwę	73
<i>Inne księgi liturgiczne i zadania członków służby liturgicznej.....</i>	<i>74</i>
Spotkanie 16 – Pontyfikał rzymski	74
Spotkanie 17 – Rytuał rzymski	74
Spotkanie 18 – Księgi wyrażające wiarę Kościoła.....	74
Spotkanie 19 – Zagrozenia dla wiary i modlitwy.....	74
Spotkanie 20 – Służba w liturgii a przygotowanie do bierzmowania.....	74
<i>Promocja.....</i>	<i>75</i>
ROK II. ROK LITURGICZNY	76

<i>Stopień 2 – Dar Słowa Bożego</i>	77
Dzień 1 – Bóg mówi do człowieka	77
Dzień 2 – Człowiek odpowiada Bogu	77
Dzień 3 – Poznawać słowo Boże i służyć słowu Bożemu.....	77
Dzień 4 – Modlić się i służyć przez modlitwę	77
Dzień 5 – Śpiewać i służyć śpiewem	77
Dzień 6 – Księgi liturgiczne.....	77
Dzień 7 – Niedziela określająca rytm roku liturgicznego.....	77
<i>Misterium niedzieli i okresu zwykłego</i>	77
Spotkanie 1 – Sześć dni pracował, w siódmym dniu odpoczął	78
Spotkanie 2 – Pobłogosławił ten dzień i uczynił go świętym.....	78
Spotkanie 3 – Niedziela: główny dzień świętej służby	78
Spotkanie 4 – Służba modlitwy i świętowania	79
Spotkanie 5 – Dni powszednie i przygotowanie niedzieli	79
Spotkanie 6 – Apostolstwo dnia świętego.....	79
Spotkanie 7 – Znaczenie okresu zwykłego	80
Spotkanie 8 – Zakończenie roku liturgicznego	80
<i>Misterium Wcielenia i Odkupienia</i>	81
Spotkanie 9 – Misterium Chrystusa obecne w roku liturgicznym	81
Spotkanie 10 – Czas Adwentu	81
Spotkanie 11 – Uroczystość Narodzenia Pańskiego i oktawa	81
Spotkanie 12 – Objawienie Pańskie i chrzest w Jordanie.....	81
Spotkanie 13 – Okres Wielkiego Postu	81
Spotkanie 14 – Triduum Paschalne	82
Spotkanie 15 – Okres Wielkanocy	82
Spotkanie 16 – Czas po Wniebowstąpieniu i Pięćdziesiątnica.....	82
Spotkanie 17 – Podsumowanie: „Mocne” okresy roku liturgicznego	82
<i>Inne wydarzenia roku liturgicznego</i>	82
Spotkanie 18 – Boże Ciało i Tydzień Eucharystyczny.....	82
Spotkanie 19 – Odpust parafialny	82
Spotkanie 20 – Inne uroczystości okresu zwykłego	83
<i>Promocja</i>	83
ROK III. FUNKCJE LITURGICZNE	84
<i>Stopień 3 – Bogactwo darów i charyzmatów</i>	86
Dzień 1 – Zasady życia służby liturgicznej	86
Dzień 2 – Wielość darów i charyzmatów	86
Dzień 3 – Służyć tym darem, jaki każdy otrzymał	86
Dzień 4 – Wiele zespołów służby liturgicznej	86
Dzień 5 – Sztuka dokonywania wyborów	86
Dzień 6 – Niezwykły dar bierzmowania	86
Dzień 7 – Niedziela: dzień świętej służby.....	86
<i>Sztuka dokonywania życiowych wyborów</i>	86
Spotkanie 1 – Wielki dar wolnej woli	87
Spotkanie 2 – Decyzje dotyczące codziennych spraw życia	87
Spotkanie 4 – Decyzje dotyczące służby Bogu	87
Spotkanie 5 – Znaczenie bierzmowania w podejmowaniu decyzji	87
Spotkanie 6 – Wybór drogi formacji i służby	87
<i>Formacja w zespołach diakonijnych</i>	88

Program spotkań dla pragnących służyć słowem	88
Program spotkań dla pragnących służyć pracą rąk	89
Program spotkań dla pragnących służyć śpiewem	91
Program spotkań dla pomocników ceremoniarza i animatorów	93
Spotkania wspólne wszystkich zespołów diakonijnych	94
BŁOGOSŁAWIEŃSTWO	95
<i>Znaczenie błogosławieństwa .....</i>	<i>95</i>
<i>Przygotowanie i celebracja .....</i>	<i>96</i>
<i>Dziękczynienie i służba .....</i>	<i>96</i>
FORMACJA GRUP MŁODZIEŻOWYCH I DOROSŁYCH	98
UWAGI WPROWADZAJĄCE	100
ROK I. SŁOWO	105
<i>Rekolekcje: Potrójne posłannictwo .....</i>	<i>105</i>
Dzień 1 – Ojciec Mnie posłał	105
Dzień 2 – Ja was posyłam	105
Dzień 3 – Duch Święty daje udział w misji Chrystusa	105
Dzień 4 – Jedna misja o trojakim charakterze	106
Dzień 5 – Namaszczeni w chrzcie i bierzmowaniu	106
Dzień 6 – Tria munera w programie formacyjnym SL	106
Dzień 7 – Niedziela: dzień prorocki, kapłański i królewski	106
<i>Słowo, które powołuje .....</i>	<i>106</i>
Spotkanie 1 – Powołanie do istnienia	107
Spotkanie 2 – Powołanie Abrahama	107
Spotkanie 3 – Powołanie Samuela	107
Spotkanie 4 – Powołanie Proroków	107
Spotkanie 5 – Powołanie Apostołów	108
Spotkanie 6 – Maryja: wzór powołanych	108
Spotkanie 7 – Kościół wspólnotą powołanych	108
Spotkanie 8 – Moje powołanie	108
Skrutynium	109
<i>Słowo, które prowadzi .....</i>	<i>109</i>
Spotkanie 9 – Słowo obietnicy	110
Spotkanie 10 – Słowo, które stało się Ciałem	110
Spotkanie 11 – Słowo Ojca znad Jordanu	110
Spotkanie 12 – Słowo Chrystusa głoszącego królestwo	110
Spotkanie 13 – Słowo Chrystusa wzywające do nawrócenia	110
Spotkanie 14 – Słowo Chrystusa ukrzyżowanego	111
Spotkanie 15 – Słowo Zmartwychwstałego	111
Spotkanie 16 – Słowo Chrystusa wstępującego do nieba	111
Skrutynium	111
<i>Słowo, które posyła .....</i>	<i>111</i>
Spotkanie 17 – Pięćdziesiątnica: „Idźcie na cały świat”	112
Spotkanie 18 – Boże Ciało: „Ja jestem z wami”	112
Spotkanie 19 – Nowa ewangelizacja: „Nie lękajcie się”	112
Spotkanie 20 – Wakacje: „Będziecie moimi świadkami”	112
Skrutynium	112

ROK II. OFIARA.....	114
<i>Rekolekcje: Świętość i posługa uświęcania</i>	114
Dzień 1 – Świętość: Tajemnica Boga.....	114
Dzień 2 – Świętość: Łaska ofiarowana człowiekowi	115
Dzień 3 – Świętość: Dar, który trzeba rozwijać	115
Dzień 4 – Miłość, Dekalog, Zasady życia służby liturgicznej.....	115
Dzień 5 – Udział Kościoła w uświęcającej misji Zbawiciela.....	115
Dzień 6 – Modlitwa uświęcenia czasu: Liturgia godzin.....	115
Dzień 7 – Niedziela: Dzień święty, dzień uświęcenia	115
<i>Namaszczeni na kapłanów</i>	115
Spotkanie 1 – Co to jest kapłaństwo?.....	116
Spotkanie 2 – Kapłaństwo w Piśmie Świętym	116
Spotkanie 3 – Chrzest we wspólnocie kapłańskiej	116
Spotkanie 4 – Bierzmowanie we wspólnocie kapłańskiej	117
Spotkanie 5 – Sakramenty uzdrowienia we wspólnocie kapłańskiej.....	117
Spotkanie 6 – Małżeństwo we wspólnocie kapłańskiej.....	118
Spotkanie 7 – Sakrament święceń we wspólnocie kapłańskiej	118
Spotkanie 8 – Eucharystia we wspólnocie kapłańskiej	118
Skrutynium.....	119
<i>Eucharystia źródłem i szczytem życia</i>	119
Spotkanie 9 – Adwent: Zaproszenie i przygotowanie	121
Spotkanie 10 – Boże Narodzenie: Słowo staje się Ciałem	121
Spotkanie 11 – Objawienie: Poznanie tajemnicy wcielonego Słowa	121
Spotkanie 12 – Okres zwykły: Eucharystyczna liturgia słowa.....	122
Spotkanie 13 – Wielki Post: Czas nawrócenia i przygotowania.....	122
Spotkanie 14 – Triduum: Misterium uobecnianie w Eucharystii	123
Spotkanie 15 – Okres Wielkanocny: Czas świętowania.....	123
Spotkanie 16 – Pięćdziesiątnica: Misterium rozesłania.....	124
Skrutynium.....	124
<i>Eucharystyczna obecność Chrystusa</i>	125
Spotkanie 17 – Z historii uroczystości Bożego Ciała.....	125
Spotkanie 18 – Procesje eucharystyczne	125
Spotkanie 19 – Adoracja eucharystyczna.....	126
Spotkanie 20 – Program wakacyjny	126
Skrutynium.....	126
ROK III. WSPÓLNOTA.....	127
<i>Rekolekcje: Wierzę w Kościół</i>	127
Dzień 1 – Co oznacza określenie: Wierzę w Kościół.....	127
Dzień 2 – Kościół-Misterium.....	127
Dzień 3 – Kościół-Communio	127
Dzień 4 – Kościół-Missio	127
Dzień 5 – Moje miejsce w Kościele.....	127
Dzień 6 – Błędne spojrzenia na Kościół	127
Dzień 7 – Niedziela: Dzień Kościoła	128
<i>Słudzy daru jedności</i>	128
Spotkanie 1 – Trójca Święta źródłem i wzorem komunii.....	128
Spotkanie 2 – Człowiek stworzony na obraz Boga	129
Spotkanie 3 – Grzech wprowadzający podział.....	129

Spotkanie 4 – Lud Starego Przymierza – święte zgromadzenie	129
Spotkanie 5 – Chrystus wybiera Dwunastu.....	129
Spotkanie 6 – Obrazy Kościoła.....	130
Spotkanie 7 – Kościół uobecniający królestwo Boże.....	130
Spotkanie 8 – Szczególne znaczenie służby zjednoczeniu	131
Skrutynium.....	131
<i>Wspólnota rodzinna i eucharystyczna.....</i>	<i>132</i>
Spotkanie 9 – Adwent: Zaproszenie Boga do swego życia	133
Spotkanie 10 – Boże Narodzenie: Bóg zamieszkał w rodzinie	133
Spotkanie 11 – Objawienie: Rodzina domowym Kościołem	133
Spotkanie 12 – Okres zwykły: Kościół rodziną Bożą	133
Spotkanie 13 – Wielki Post: Kościół wezwany do nawrócenia.....	134
Spotkanie 14 – Triduum: Kościół zrodzony z przebitego boku	134
Spotkanie 15 – Okres Wielkanocny: Kościół Ciałem Chrystusa.....	134
Spotkanie 16 – Pięćdziesiątnica: Kościół świątynią Ducha Świętego.....	135
Skrutynium.....	135
<i>Błogosławieństwo .....</i>	<i>135</i>
<i>Perspektywa stałej formacji.....</i>	<i>136</i>
W zespołach posługujących słowem.....	136
W zespołach posługujących czynem.....	137
W zespołach posługujących śpiewem.....	138

FORMACJA DO POSŁUG LEKTORA I AKOLITY 139

UWAGI WPROWADZAJĄCE.....	140
ĆWICZENIA ETAPU WSTĘPNEGO	147
Wyplłyn na głębię	147
Nie bój się, wierz tylko	147
Nadzieja zawieść nie może	147
Uwierzyliśmy miłości, jaką Bóg ma ku nam.....	147
Ja jestem drogą, prawdą i życiem.....	147
Od tej chwili uceń wziętą ją do siebie.....	147
Iść przez życie we wspólnocie świętych	147
Czuwanie przed zakończeniem roku liturgicznego	147
ROK I – DUCH ŚWIĘTY WSZYSTKIEGO WAS NAUCZY	148
<i>Od Adwentu do Środy Popielcowej.....</i>	<i>148</i>
Celebracja na rozpoczęcie nowego etapu formacji	148
Ćwiczenia adwentowe.....	148
Świętowanie uroczystości Narodzenia Pańskiego i Oktawy	148
Ćwiczenia okresu Narodzenia i Objawienia Pańskiego	148
Czuwanie przed pójściem nad Jordan	148
Ćwiczenia w okresie zwykłym.....	148
<i>Od Środy Popielcowej do Pięćdziesiątnicy.....</i>	<i>148</i>
Celebracja:	148
Ćwiczenia wielkopostne	149
Paschalne rekolekcje.....	149
Ćwiczenia wielkanocne.....	149
Czuwanie przed Ześleciem Ducha Świętego	149
<i>Od Pięćdziesiątnicy do Chrystusa Króla .....</i>	<i>149</i>

Ćwiczenia okresu zwykłego.....	149
Czuwanie przed zakończeniem roku liturgicznego.....	149
ROK II – JUŻ NIE JA ŻYJĘ, LECZ CHRYSZTUS WE MNIE.....	150
<i>Od Adwentu do Środy Popielcowej.....</i>	<i>150</i>
Celebracja na rozpoczęcie nowego etapu formacji.....	150
Ćwiczenia adwentowe.....	150
Świętowanie uroczystości Narodzenia Pańskiego i Oktawy.....	150
Ćwiczenia okresu Narodzenia i Objawienia Pańskiego.....	150
Czuwanie przed pójściem nad Jordan.....	150
Ćwiczenia w okresie zwykłym.....	150
<i>Od Środy Popielcowej do Pięćdziesiątnicy.....</i>	<i>150</i>
Celebracja:.....	150
Ćwiczenia wielkopostne.....	150
Paschalne rekolekcje.....	151
Ćwiczenia wielkanocne.....	151
Czuwanie przed Zesłaniem Ducha Świętego.....	151
<i>Od Pięćdziesiątnicy do Chrystusa Króla.....</i>	<i>151</i>
Ćwiczenia okresu zwykłego.....	151
Czuwanie przed zakończeniem roku liturgicznego.....	151
ROK III – BĄDŹCIE DOSKONALI JAK OJCIEC NIEBIESKI.....	152
<i>Od Adwentu do Środy Popielcowej.....</i>	<i>152</i>
Celebracja na rozpoczęcie nowego etapu formacji.....	152
Ćwiczenia adwentowe.....	152
Świętowanie uroczystości Narodzenia Pańskiego i Oktawy.....	152
Ćwiczenia okresu Narodzenia i Objawienia Pańskiego.....	152
Czuwanie przed pójściem nad Jordan.....	152
Ćwiczenia w okresie zwykłym.....	152
<i>Od Środy Popielcowej do Pięćdziesiątnicy.....</i>	<i>152</i>
Celebracja:.....	152
Ćwiczenia wielkopostne.....	152
Paschalne rekolekcje.....	153
Ćwiczenia wielkanocne.....	153
Czuwanie przed Zesłaniem Ducha Świętego.....	153
<i>Od Pięćdziesiątnicy do Chrystusa Króla.....</i>	<i>153</i>
Ćwiczenia okresu zwykłego.....	153
Czuwanie przed zakończeniem roku liturgicznego.....	153
USTANOWIENIE DO POSŁUGI.....	154

FORMACJA ANIMATORÓW I CEREMONIARZY..... 155

UWAGI WPROWADZAJĄCE.....	156
FORMACJA ANIMATORÓW LITURGICZNYCH.....	160
<i>Zagadnienia teologiczne.....</i>	<i>160</i>
1. Tajemnica Boga w Trójcy Świętej Jedynej.....	160
2. Tajemnica Wcielenia – zjednoczenie Bóstwa i Człowieczeństwa.....	160
3. Chrystus Prorok i słudzy słowa.....	160
4. Chrystus Kapłan i słudzy ołtarza.....	160
5. Chrystus Król i słudzy jedności.....	160

6. Biblijne wzorce dla animatorów	160
<i>Zagadnienia pedagogiczne</i>	161
1. Pedagogia Boża – Bóg wychowuje człowieka	161
2. Pedagogia Boża – Chrystus wychowuje uczniów	161
3. Pedagogia Boża – Dwunastu i siedemdziesięciu dwóch	161
4. Psychologia rozwojowa	161
5. Dynamika grupy	161
6. Animator, lider, prowadzący	161
7. Zabawy integracyjne	161
<i>Ćwiczenia: Program formacyjny SL</i>	161
1. Analiza Dyrektorium DSL – Ogólne spojrzenie na program	162
2. Rekolekcje – tematyka, metoda, pomoc w prowadzeniu	162
3. Program formacji dla dzieci i metoda spotkań	162
4. Program formacji dla gimnazjalistów i metoda spotkań	162
5. Program formacji młodzieży i metoda spotkań	162
6. Zasady weryfikacji	162
7. Formacja stała	162
<i>Ćwiczenia: Dodatkowe spotkania członków SL</i>	162
1. Spotkania przygotowujące do promocji i błogosławieństw	162
2. Miesięczne spotkania wszystkich zespołów SL	162
3. Krąg liturgiczny – przygotowanie niedzieli	163
4. Narodzenie Pańskie, Triduum, Odpust	163
5. Wycieczki, pielgrzymki, wakacje	163
6. Wydarzenia kulturalne, sportowe, patriotyczne	163
7. Obchodzenie imienin, 18. urodzin i innych wydarzeń	163
<i>Ćwiczenia: Animator wzorem posługujących</i>	163
1. Kandydaci mający prowadzić grupy lektorskie	163
2. Kandydacie mający prowadzić grupy ministrantów i akolitów	163
3. Kandydaci mający prowadzić grupy śpiewacze	163
FORMACJA CEREMONIARZY	164
<i>Z historii i teologii liturgii</i>	164
1. Z historii liturgii do Soboru Watykańskiego II	164
2. Rozumienie liturgii po Soborze Watykańskim II	164
3. Duchowość liturgiczna	164
4. Liturgia dziełem Trójcy Świętej	164
5. Misterium Paschalne uobecnianie w liturgii	164
6. Liturgia objawieniem Kościoła	164
6. Różnorodność celebracji liturgicznych	164
<i>Dokumenty Kościoła dotyczące liturgii</i>	165
1. Przepisy liturgiczne i ich znaczenie	165
2. Dokumenty liturgiczne z okresu przed Soborem Wat. II	165
3. Soborowa Konstytucja o liturgii	165
4. Posoborowe dokumenty dotyczące liturgii	165
5. Z historii ceremoniarzy i ceremoniałów	165
6. Ceremoniał liturgicznej posługi biskupa	165
7. Ceremoniał zgromadzenia liturgicznego	165
<i>Ćwiczenia: Podstawowe umiejętności ceremoniarza</i>	165
1. Wyznaczenie odpowiednich osób i grup do służby	165

2. Czuwanie nad przygotowaniem miejsc, ksiąg, naczyń, szat	166
3. Znajomość komend wydawanych przed i po celebracji	166
4. Modlitwa w zakrystii i ustawienie procesji wejścia	166
5. Zadania ceremoniarza w czasie celebracji	166
6. Współpraca wszystkich zespołów liturgicznych	166
7. Pomocnicy ceremoniarza	166
<i>Ćwiczenia: Służba ceremoniarza w szczególnych celebracjach .....</i>	<i>166</i>
1. Święte Triduum Paschalne – z historii i teologii	166
2. Święte Triduum Paschalne – zespoły posługujących	166
3. Święte Triduum Paschalne – szczegóły liturgiczne	166
4. Inne wydarzenia roku liturgicznego	166
5. Wystawienie, błogosławieństwa, procesji	167
6. Liturgia, której przewodniczy biskup	167
7. Celebracje diecezjalne	167
<i>Ćwiczenia: Z życia i posługiwania ceremoniarzy .....</i>	<i>167</i>
1. Zagadnienia pedagogiczne	167
2. Pytania liturgiczne	167
3. problemy praktyczne	167
BŁOGOSŁAWIEŃSTWO	168
INNE FUNKCJE LITURGICZNE	169
ZAKRYSTIANIE	170
ORGANIŚCI	171